« جلسهٔ ۱۰۴ »

سه شنبه | ۲۱ مهرماه ۱۳۴۳
۷جمادی الثانی ۱۳۸۴
۱۳ اکتبر ۱۹۶۴

مذاکرات مجلس شورای ملّی

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز سه‌شنبه (۲۱) مهر ماه ۱۳۴۳

فهرست مطالب :

۱ - تصویب‌صورت جلسه .
۲ - طرح و تصویب‌گزارش‌کمیسیون بودجه راجع بترتیب‌پرداخت حقوق دوازده نفر کارشناسان آلمانی فروشگاه فردوسی و ارسال بمجلس‌سنا.
۳ - تقدیم سه فقره لایحه بوسیله آقای‌نخست وزیر .
۴ - طرح و تصویب یك فوریت لایحهٔ تشکیل سپاه ترویج و آبادانی .
۵ - طرح و تصویب یك فوریت لایحهٔ اصلاح قانون بازرگانی .
۶ - طرح و تصویب یك فوریت لایحهٔ اجازه اجرای‌قانون‌استخدام‌کشوری‌پس‌از‌تصویب‌کمیسیون مشترك مجلسین .
۷ - شور دوم و تصویب‌گزارش‌کمیسیون‌امور خارجه راجع به قرارداد وین و ابلاغ بدولت .
۸- طرح‌گزارش‌کمیسیون امور خارجه‌راجع باجازه استفاده مستشاران نظامی آمریکا در ایران از مصونیتها و معافیتهای قرار داد وین و ابلاغ بدولت .
۹ - تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه .

مجلس ساعت نه و پانزده‌دقیقه صبح بریاست آقای دکترخطیبی (نایب‌رئیس) تشکیل گردید

۱ - تصویب صورت جلسه

نایب‌رئیس-اسامی غائبین‌جلسه‌قبل‌قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

غائبین بااجازه - آقایان :

مهندس‌والا - بختیاربختیاریها. ارسنجانی-سلیمانی دکتر مصباح زاده - بدرصالحیان - پزشکی - مهندی زنجانچی - دکتر مدنی - مهندس معینی زند - یغمائی کیهان .

غائبین بی‌اجازه -آقایان :

ناروئی- حبیبی- دکتراموتی-دکترجعفری-جهانشاهی. مهندس‌مجتهدی .

غائبین مریض - آقایان :

متولی‌باشی - دکتر رهنوردی - مبارکی - دکتر حاتم .

نایب رئیس - صورت‌جلسه قبل‌مطرح‌است نظری نیست ؟آقای مرتضوی .

مرتضوی - درعرایض بنده درجلسه‌قبل اشتباهاتی هست که به‌تندنویسی میدهم .

نایب رئیس - آقای مصطفوی .

مصطفوی‌نائینی-درعرایض‌بنده‌هم‌اشتباهاتی‌هست که به اداره تندنویسی میدهم .

نایب رئیس -اصلاح‌میشود. نظر دیگری‌درصورت

جلسه نیست ؟ (اظهاری نشد) صورت جلسه قبل تصویب میشود. آقای معتمدی.

معتمدی - چندپیشنهاد رسیده برای رسیدگی تقدیم میکنم .

نایب رئیس - آقای روستا .

روستا - شکایتی است ازیك نفر مستأجر بااینکه رأی بنفع مستأجر داده شده معذلك توجهی نشده ومجدداً کرایه اورادمبرابر اضافه کرده‌اند و مابه‌التفاوتش درحدود شصت هزارتومان است وبااینکه مستأجر حاضر است باقساط بدهد مالك قبول نمیکند ودرحال تخلیه است استدعا میکنم ترتیبی بفرمائید که کمیسیون عرایض رسیدگی کند .

نایب رئیس - آقای دکتریزدان‌پناه .

دکتریزدان‌پناه - شکایتی است ازخرم‌آباد رسیده تقدیم‌مقام ریاست میشود .

نایب رئیس - آقای کبیری .

کبیری - چندفقره‌شکایت‌رسیده که برای‌رسیدگی تقدیم مقام ریاست میکنم .

نایب رئیس - آقای‌مهندس‌معینی .

مهندس‌معینی‌زنند-چندفقره‌شکایت‌ازاطاق‌بازرگانی رسیده تقدیم مقام ریاست میکنم .

نایب‌رئیس- آقای‌رهبر .

رهبر - شکایتی‌است‌رسیده‌تقدیم‌مقام‌ریاست‌میکنم.

نایب رئیس - آقایان‌دیگرمطلبی‌ندارند؟(اظهاری نشد) نطق‌های قبل‌ازدستورشروع میشود .آقای‌پاینده

پاینده - بنده عرضی ندارم .

۲ - طرح وتصویب گزارش کمیسیون بودجه راجع‌به‌ترتیب پرداخت‌حقوق دوازده نفرکارشناسان آلمانی فروشگاه فردوسی وارسال به مجلس سنا

نایب‌رئیس-وارد دستورمیشویم گزارش کمیسیون بودجه راجع به ترتیب پرداخت حقوق۱۲ نفر کارشناسان آلمانی فروشگاه فردوسی مطرح است قرائت میشود .

(بشرح زیر قرائت شد)

گزارش از کمیسیون بودجه بمجلس شورای ملی

کمیسیون بودجه در جلسه ۱۵ مهرماه ۱۳۴۳ باحضور آقای قوام صدری‌معاون وزارت دارائی لایحه شمارهٔ ۱۵۸۸۸/ت- ۱۳۴۰/۶/۱۲ دولت راجع به ترتیب پرداخت حقوق دوازده نفر کارشناسان آلمانی فروشگاه فردوسی‌را که طبق ماده‌واحده مصوب ۲۰ آذرماه ۱۳۴۲ تقدیم شده‌بود مورد رسیدگی قرارداده وپس ازرسیدگی به‌پرونده‌های مربوطه‌چون‌مدت خدمت کارشناسان‌مزبور بپایان‌رسیده بود با اصلاحاتی بشرح‌زیر تصویب نمود : اینك گزارش آنرا بمجلس‌شورای‌ملی‌تقدیم مینماید .

مادهٔ واحده - وزارت دارائی مجاز است حقوق دوازده نفر کار شناسان آلمانی شرکت سهامی فروشگاه فردوسی‌را مطابق‌صورت‌ضمیمه‌از اول اردیبهشت‌ماه ۱۳۴۰ تاپایان خدمت حداکثر ۲۱ شهریور ماه ۱۳۴۲ (۱۹۶۳/۹/۱۲)برطبق قراردادهای منعقدبا کارشناسان مزبورنصف بریال ونصف دیگر به‌ارز تبدیل بمارك‌آلمانی پرداخت وحواله نماید .

رئیس کمیسیون بودجه - دکتریزدان‌پناه

نایب رئیس - کلیات ماده واحده مطرح است.

آقای صفی‌پور

صفی‌پور - بنده سؤالی داشتم که این مربوط بگذشته است که پرداخت شده‌واجراء شده‌یا مربوط به آینده است ؟

نخست وزیر - مربوط بگذشته است .

نایب رئیس -نظردیگری درکلیات‌نیست؟(اظهاری نشد) بورود درشور ماده واحده رأی میگیریم خانمها و آقایانی که موافقند قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد ، ماده واحده مطرح است .

(بشرح زیر قرائت شد)

مادهٔ واحده - وزارت دارائی مجاز است‌حقوق ۱۲ نفرکار شناسان آلمانی شرکت سهامی فروشگاه فردوسی را مطابق صورت ضمیمه ازاول اردیبهشت ماه ۱۳۴۰ تا پایان خدمت حداکثر ۲۱ شهریور ۱۳۴۲ (۱۹۶۳/۹/۱۲) برطبق قراردادهای‌منعقد باکارشناسان مزبور نصف‌بریال ونصف دیگربه ارز تبدیل بمارك‌آلمانی پرداخت وحواله نماید .

نایب رئیس - آقای رامبد .

رامبد - خاطرم‌نیست درپیرامون کدام یك‌ازلوایح بود که به‌اشاره راجع بفروشگاه فردوسی بنده از دولت تقاضا کردم ابتداخودشان توجهی‌بکنند چون درشروع کار دولت بود بعدبرای روشن شدن اذهان عمومی مجلس را مطلع بکنند متأسفم ازاین که قبل ازاینکه پرده‌ای‌از

این اسرار وابهام برداشته شودو گفته هائی‌شایع است که فروشگاه فردوسی بهتر است بعنوان یك دکه سوءاستفاده اسم گذاری بشود صحبت از ارقام میلیونها دلار سوء استفاده در آنجا هست و انشاء الله که صحت نداشته باشد ولی آنچه که مسلم است بدبختانه از زبان مسئولین امر وقتی ازکار برکنارمیشوند این‌مطالب شنیده میشود ودر اذهان عمومی گفته میشود ومیخواهند کسانی‌که باعث این وضع شده‌اند معرفی بشوند بنده می‌بینم که برای پرداخت حقوق کسانی‌که شاید در بر پا کردن این واقعه سهیم بوده‌اند حالا لایحه‌میآورند . بهرحال‌همانطوری که دولت‌اجازه‌میخواهد برای‌پرداخت هزار تومان ، دو هزار تومان وظایف قانونی خودش را انجام بدهد ومصوبات مجلس‌را ملاك پرداخت قراربدهد نماینده مجلس هم وظیفه دارد بآنچه رأی میدهد بداند در مملکت بر حال موکلین خودش،شاه‌خودش، مملکت خودش ومات خودش چه میگذرد (صحیح است) بنابراین در صورت مجلس این مطلب هست من از جناب آقای نخست‌وزیر استدعا میکنم درظرف این مدت ٦ هفت ماه بطورقطع این مطلب چیزی نبوده که‌ازایشان هم مکتوم مانده باشد توضیحی‌داده شود که وضع فروشگاه‌فردوسی چیست ،دولت از مال این مردم چه سرمایه ای گذاشته دیگران چه سرمایه ای گذاشته اند ، عایدات آن چیست و آوردن آن اشیاء پلاستیکی وامثال آنها که شاید وازدهٔتمام‌بازارهای دنیا بودمبرای ملت‌ایران چیست؟ واکنون این حقوقها که مادارایم می پردازیم به‌بینیم که برای چه میپردازیم .(احسنت)

نایب‌رئیس - نظر دیگری نسبت بماده واحده نیست؟(رامبد- قرارشد که‌نماینده‌دولت توضیح‌بدهند)

نخست‌وزیر - بعد ضمن مطالب دیگر توضیح خواهم داد .

نایب‌رئیس - آقای‌نخست‌وزیر بعد مطالبی‌خواهند فرمود درضمن جواب جنابعالی راهم خواهند داد.

رامبد - ما باید الآن نسبت به این امر تصمیم بگیریم ورأی بدهیم مافعلاً باید روشن بشویم بنده نحوه جدیدی درامر قانون گذاری‌می‌بینم .

نایب‌رئیس -آقای نخست وزیر توضیح میخواهید بفرمائید ، بفرمائید .

نخست‌وزیر (حسنعلی منصور) -عرض کنم‌چون تازه کارم (خنده‌نمایندگان) و این موضوع چون یك موضوعی است مربوط بگذشته‌بودویك مطلب بسیارعادی ویك امر انجام شده است شاید در طرح این تصویبنامه قانونی دولت درحقیقت وظیفه وقاعی نداشته ومرای‌کار انجام شده است (یکی از نمایندگان -باین‌دولت مربوط نیست) بدولت مربوط است درمورد مطالبی که‌جناب‌آقای رامبد فرمودند توجه‌خاصی نسبت به وضع فروشگاه فردوسی شده در وضع تشکیلات آنجا تغییرات کلی داده‌شده نسبت به‌ایلان گذشته‌دستور رسیدگی داده شده که با دقت وقتی رسیدگی شود وقتی تمام شد وگزارش امر برای دولت تهیه شد نتیجه باطلاع مجلس شورای ملی خواهد رسید (احسنت).

نایب‌رئیس -نظردیگری نیست؟ (اظهاری نشد) نسبت‌بماده واحده وکلیات‌آخرش‌رأی‌میگیریم خانمها و آقایانی که موافقند خواهش میکنم‌قیام‌فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب‌شد برای اظهار ملاحظات بمجلس سنا فرستاده میشود .

۳- تقدیم سه فقره لایحه بوسیله آقای‌نخست‌وزیر

نایب‌رئیس - آقای‌نخست‌وزیر فرمایشی داریدؤ بفرمائید .

نخست‌وزیر - دراولین روزی که مجلس شورای ملی بعد از تعطیلات تابستانی تشکیل شد بنده‌بعنوان ریاست دولت افتخارآ‌ورا داشتم که گزارش مختصری از جریانات‌امورمملکت‌را درهشت‌ماه گذشته‌بعرض‌نمایندگان محترم برسانم‌آنچه که برای ما مهم است ازدوره‌تحول و انقلاب کنونی اصلاح‌موضع مملکت‌است گذراندن‌دستگاه دولت درزمان‌حال وپیش‌بینی‌نسبت‌بآینده وتحولاتی‌را که باید دراساس ومبنای‌حکومت‌وتشکیلات مملکتی بوجود آید کارهای مملکت را برای اصلاحات‌آینده نمیتوان متوقف کرد ولی‌درعین اینکه مسائل مملکتی هرروز با مشکلات زمان مواجه‌است بایددوفکرپی‌ریزی‌وزیربنای مستحکم مملکتی بودآنچه که نمایندگان محترم از ما طالب‌هستند وآنچه انقلاب بماحکم‌میکندآنچه‌مردبازان انقلاب اعم از زن ومرد که در اینجا حضور دارند طالب هستند اینست که ما زندگی فعلی را فدری بهتر بکنیم بلکه بایداین‌تحول را درتمام رشته‌های حیات اقتصادی و

اجتماعی مملکت رسوخ داد و یك تحول و انقلاب داخلی را درزندگی ملت بوجود آورد ازروز ششم بهمن ببعد مدت زمان زیادی نگذشته است ولی درهمین مدت بنیادهای اساسی حکومت اکثریت ریخته شده است در چند روز پیش که اشتباه ایران کشور افتخار شرقیانی داشتند شاهنشاه فرمودند که انقلاب نمیتواند معطل بماند اگر کسانی نتوانند واگر مأمورین دولت درانقلاب نقاط کشور قادر نباشند که افکار و تحولات انقلابی را در کلیه شئون حیاتی کشور رسوخ دهند جای خود را بدیگران خواهند سپرد همچنین فرمودند که انقلاب مشروطیت باتکمیل آن بوسیله انقلاب ششم بهمن امروز باید حکومت سالم و باثر بر مشروطه مستحکم و یك حکومت اکثریت و حکومت خوبی را برای اولین بار در مملکت بوجود آورده است این مسائل در حقیقت پایه ریزی ارکان سیاسی حکومت جدید است . از روز اول که چنین انقلاب و تحولی بمعناز رأی قاطع مجلس شورای ملی باین دولت درمملکت بوجود آمد بیش ازچند ماهی نگذشته است در مرحله اول هر دولتی باید پایه گذاری افکار سیاسی و عقاید ایده‌ئولوژیك خود را در سراسر مملکت گسترش بدهد و مردم را تبلیغ و تفهیم کند که یك اصول و مبنای جدید حکومت را قبول بکنند و استقبال بکنند و اطمینان داشته باشید در این مورد این دولت لحظه‌ای فرو گزار نکرده است و درعین حال کارهای بزرگی از لحاظ تشکیلات و از لحاظ سازمانهای جدید و قوانین ضروری انجام داده است در ابتدای کار تشخیص داده است با حمایت کامل مجلس شورای ملی و مجلس سنا توانسته است قدمهای بسیار مؤثر و اصول جدیدی را در مملکت مستقر کند که مورد تأیید شاهنشاه و مورد استقبال عموم در اقصی نقاط ایران قرار گرفته است (صحیح است) در اینجا امروز بنده افتخار دارم بترتیبی که وعده داده شده خوشبختانه این دولت هر وقت هر حرفی را که زده است در سر موعد انجام داده است (صحیح است) ، لوایح جدیدی که از لحاظ قوه قانونگذاری کشور در این تحولات اثرات عمیقی دارد تقدیم مجلس شورا بعمل بکنم قبل از تقدیم این لوایح و توجه مربوط به آن لازم میدانم که به استحضار نمایندگان محترم برسانم که ایران تنها تهران نیست و تنها چند شهر بزرگ دیگری که در اثر عوامل مختلف آثار تمدن بشری امروز در آن دیده میشود نمی‌باشد (صحیح است) اجتماع ایران متشکل ازپنجاه وچند هزار دهستان است که اکثریت ملت در آن زندگی میکنند و ما مبنای حکومت را باید از سطح ده شروع کنیم و تشکیلات مملکت را روی اصول موازینی بگذاریم که زندگی روستائیان ما وطبقات مختلف کارگر و شهرهای بزرگ و کوچك از آن متمتع بشوند اگر سطح زندگی کشاورزان ما از لحاظ تولید بالا نرفت و زندگی آنها بارفاه بیشتری توأم گردید بدون تردید اقتصاد مملکت ما ، اجتماع مملکت ما برروی پایه‌های محکمتری استوار میشود . اقدامات و تحولات انقلابی در این مملکت رخ داده است ولی باید تشکیلات و سازمان مملکت مجری هدفهائی باشد که ما را باین آمال و آرزو های عالی نزدیك بکند برای اینکار تشکیلات لازم است سازمان لازم است وتغییرات سازمانی موجود ضروری و قطعی و حتمی است شاید آسان باشد که انسان صحبت تحول و صحبت رفورم وصحبت اصلاحات بکند ولی باید اینکارها را باعمیقای صحیحی شروع کرد سطح بخش وسطح ده برای این دولت بالاترین سطح تحولات است و بهمین دلیل در وزارت کشور بعد از شش ماه ما توانستیم در سطح بخشها کوشش بکنیم افرادست نخورده ، سالم ، تحصیل کرده و باعشق وعلاقه وایمان باین نقاط گسیل شود انتصاباتی که روز پیش بعمل آمد و برای اولین بار ۴۵ نفر از جوانان این کشور از دانشگاه میدانستند یکجا خواهند رفت ودر طول تحصیلشان در این شش ماه خرج تحصیل با آنها داده شد وبعد چهار ماه کارآموزی در وزارت کشور دیدند و امروز بعنوان بخشدار منصوب شدند یکی ازبزرگترین آثار تحول وانقلاب اخیر ایران را تشکیل میدهد این برنامه برای چهار سال تنظیم شده بود که ۴۷۰ بخشداری را در سراسر کشور تأمین کنند ولی بنده دستور دادم که اعتبارات آن تأمین بشود کسانی که دانشجویان ، تکمیل بشود دوره آموزش در وزارت کشور تکمیل بشود و تا پایان ۱۳۴۴ ما افرادی را در رأس بخشداری‌ها بگذاریم که دارای این صفات ، این فضائل واین نظریاتی باشند که بتوانند برنامه‌های اقتصادی واجتماعی مملکت را در سطح بخش‌ها که مهمترین تشکیلات مملکت است نظارت و اعمال بکنند برای آنها در تمام سطح بخش‌ها خانه‌های سازمانی آزامروز شروع بساختمان شده است خانه یك بخشدار یك خانه کلی دهاتی بود که متأسفانه با گذاشتن چند آجر روی هم و

یك تخته روی آن صندلی آن تشکیل می شد با این کار واین روش تحول درمملکت نمیشود بوجود آورد نشستن و گفتن وسیاست بازی کردن بسیار آسان است ولی باید مردعمل بود وشهامت وقدرت داشت باید وسایل کار را فراهم کرد واین راه را بسوی جلو راند وباسرعت عمل کرد دنیای امروز دنیای سرعت است فضا تسخیر شده است دیگر افکار منحط و افکار منحرف نمیتواند جانشین افکار علمی و عقاید اصولی سازمانی مملکت بشود این رانده بعنوان نمونه عرض کردم هر روزی خانمها و آقایان نمایندگان شاهد اجرای برنامه‌های معوقه این مملکت هستند که مابدون تظاهر یکی بعماز دیگری افتتاح می کنیم وبدست مردم می سپاریم چند روز پیش بود که آب لوله کشی شهر مشهد افتتاح شد دوروز بود که درشاهی وساری افتتاح شد وروزهای آینده درسایر نقاط کارهای گذشته که برای یك امر کوچکی معوق مانده امروز در دولت ما باهماهنگی کامل دیگر آن عقب مانده کرها و آن معطلی در کارها وجود ندارد البته کارها صددرصد اصلاح نشده است وزودی نخواهد شد معایب بسیار است ولی باید از یك روزی شروع کرد وامید بآینده داشت واین اصلاحات را پی ریزی کرد واستقامت داشت ، شهامت داشت ، این کارها را بجلو راند (صحیح است) بنده مفتخر هستم که امروز دراثر همین نکته‌ای که تذکر دادم وتوجه بسطح ده که سیاه دانش قسمتی از وظایف مهم دائمی روستائیان را تأمین می کنند وسپاه بهداشت که مقدماتش در این دولت از لحاظ تشکیلات ریخته شده است وآماده بخدمت گردیده است و جوانان در جلوی چشم نمایندگان مجلس رژه رفتند وعازم روستا ها شدند تأمین سلامتی آنها را خواهند کرد و بتدریج این سپاهیان گسترش خواهد یافت سپاه دیگری که شاهنشاه ایران روز جشن فرخنده دهقان اعلام فرمودند قانون آنرا امروز تقدیم مجلس شورای ملی می کنم سپاه ترویج و آبادانی در حقیقت همان نیتی است که بنده توضیح دادم یعنی در سطح ده ارشاد وهدایت وراهنمائی وتکمیل نقایص کادر دولتی و اعزام سپاهیانی که با علاقه وایمان وعلم ودانش میتوانند نقص تشکیلاتی مملکت را جبران کنند کشاورزان و روستائیان را به تولیدات بیشتر در سطح کشاورزی و عمران و آبادانی بهتر در زندگی روز مره آنان هدایت و راهنمائی کنند این سپاه یکی از ستارگان درخشان تحولات اخیر ایران است که بدست شاهنشاه پی ریزی شده وبدست شما نمایندگان تعویب می شود وبدست ما بمرحله اجرا گذاشته می شود بنده مقدمه این قانون را قرائت می کنم چون کاملا گویا است ودر باره آن توضیحی نمیدهم و با قید یك فوریت تقدیم مجلس شورای ملی می کنم .

ریاست محترم مجلس شورای ملی

در روز جشن دهقان که مراسم پاشکوه آن در پیشگاه اعلیحضرت همایون شاهنشاه برگذار گردید نوید تشکیل سپاه ترویج آبادانی را که طلیعه دیگری در راه تأمین زندگی بهتر برای روستائیان کشور است شاهنشاه بملت ایران مرحمت فرمودند واینك در انجام این برنامه مترقی دولت افتخار دارد که لایحه راجع بتشکیل سپاه مزبور را بمجلس شورای ملی تقدیم نماید . تو سازی روستاها که در آن اکثریت ملت ایران زندگی میکنند مستلزم آن است که در درجه اول کلیه نیروهای انسانی که در ارزش ترین ذخائر یك کشور است بسیج گردد و آنگاه آن نیروها با زیورعلوم وفنون جدید و برنامه های جامع و هم آهنگ تجهیز و سپس بروستاها روانه گردد وهریك از افراد آن نیرو مشوق ومربی عدهٔ دیگر قرار گیرد تا باین طریق تحرك اقتصادی واجتماعی مطلوب که لازمه توسعه اقتصاد روستائی است در کشور پدید آید و این همان وظیفه خطیری است که سپاه آبادانی و ترویج در آینده عهده‌دار انجام آن خواهد بود. بموازات سپاه دانش و بهداشت که یکی دانش و دیگری سلامت روستائیان کشور را تأمین میکند سپاه ترویج آبادانی که از نیرو های علمی جوان کشور اعم از مهندسین رشته های کشاورزی و ساختمان و راه سازی و برق و مکانیك وسایر افراد تحصیل کرده تشکیل میگردد اصول جدید کشاورزی و روشهای جدید راهسازی وعمران روستائی را به روستائیان کشور میآموزند و باینطریق موجبات ازدیاد تولیدات کشاورزی و نتیجتاً بالارفتن سطح زندگی آنانرا تأمین مینمایند. و ازطرف دیگر شورای ترویج و آبادانی که بموجب این قانون و مرکب از وزیران مسئول امور ترویج و آبادانی تشکیل خواهد شد هم آهنگی لازم را در

راپیشرفت کاسیاه مزبورفراهم کردوباتنظیم برنامه‌های مفید موجبات توفیق کامل آنارا فراهم میسازد .

توسعه اقتصاد روستائی مستلزم توسعه فعالیت های مختلف ومتنوع در بسیاری ازرشته‌ها میباشد ،علاوه‌برمسئله تولیدات کشاورزی بمعنای اخص ، باید صنایع‌روستائی‌و موضوع‌مسکن ،راهسازی ودهسازی و مسائل مربوط به تأمین اجتماعی‌وداد وستد روستائی مورد توجه‌کامل قرار گیرد وفقط از راه توجه بـه جمیع این مسائل است که زندگی بهتر برای روستاها تأمین‌خواهد شد .

بعد ازتحولی که ازتاریخ ششم‌بهمن ماه ۱۳۴۱ در کشورآغاز گردیدوبرنامه‌های مترقی‌شاهنشاه‌برای ترقی وتعالی ملت ایران مورد تصویب‌اکثریت قریب‌باتفاق‌ملت قرار گرفت باید ده را بعنوان اولین واحد اقتصادی و اجتماعی کشورتلقی نمود و هر گونه فعالیت سازمانی و اجتماعی را ازآنجاآغاز کرد و برنامه های‌جامع ملی را طوری تنظیم نمود که ازکوچک‌ترین‌واحد یعنی دهستان پی ریزی‌شده وبتدریج درتمام کشورگسترش یابد .

واینك بمنظور نیل به این هدف های اجتماعی و اقتصادی که بطور خلاصه باستحضار نمایندگان محترم مجلس شورای ملی رسید لایحه مربوط بـه تشکیل سپاه ترویج وآبادانی به قید یك فوریت تقدیم‌میگردددرجاء واثق دارد کـه‌ما اعمان نظرکامل قوه مقننه کشور وتصویب آن قـدم بسیار بزرگی در راه تحولات آینده کشور برداشته خواهد شد .

بنده‌با اجازه‌نمایندگان‌محترم‌این‌لایحه‌را باقید یك فوریت تقدیم ریاست محترم مجلس میکنم . لایحه‌دیگر که امروز افتخار تقدیم آنرا بمجلس شورای ملی دارم مربوط بیك امرمهم اقتصادکشور است قانون تجارت در سال ۱۳۱۱ تصویب شد و از آنزمان تاکنون دولت هـای بسیاری وعده تغییر این قانون وتطبیق آن‌را بااصول‌جدید اقتصاد ایران داده‌اند ولی این افتخار با این دولت است که‌بوعده خود وفا کرد وامروز اصلاح قانون بازرگانی رادرفصولی که مربوط بشرکت های‌سهامی واعمال‌تجاری و مسائل مربوط بآن می‌شود تقدیم مجلس شورای ملی میکند (احسنت) قانونی که درسال ۱۳۱۱ بااقتصادابتدائی آن زمان تنظیم شده‌است بهیچوجه من‌الوجوه جوابگوی احتیاجات امروز ایران نیست (صحیح است) وآنچه که‌ما امروز فعالیت می‌کنیم اگر در چهار چوب ضمانت اجرائی قانون صحیح نباشد مـا نمی توانیم از سرمایه‌های کوچك و بزرگ با اطمینـان خاطر برای توسعه اقتصادی مملکت استفاده بکنیم (صحیح است) در اینمورد جا دارد کـه چنین مجلسی بـا چنین روحیه‌ای هرچه زودتر دولت را در راه انجام برنـامه‌های تـوسعه اقتصادی،واجتماعی وتنظیم قوانینی که برای انجام چنین امری ضرورت‌دارد تأمین و تصویب بفرمایند بنده مقدمه این قـانون رافرائت میکنم که گویای نظریات بنده و دولت است. وبرای‌تصویب تقدیم‌مجلس‌شورای ملی میکنم

ریاست محترم مجلس شورای ملی

بطوریکه نمایندگان محترم استحضار دارندقانون تجارت ایران در سال ۱۳۱۱ بتصویب رسیده و از آن تاریخ تاکنون با وجود تحولات اقتصادی و بازرگانی کشور و توسعه امور شرکتها وصنایع ملی‌مقررات آن قانون بمنظور منطبق ساختن آن با تحولات اخیر کشور مورد تجدیدنظر قرار گرفته است .نظر به‌اهمیتی که‌قانون مزبور در پیشرفت و توسعه امور بازرگانی ونتیجتاً رشـد اقتصادی کشوردارد،لازم بود که مقررات قانون‌تجارت مورد بررسی‌کامل قرارگیرد و با توجه بمقتضیات کنونی کشور مقررات نوینی تنظیم‌وبرای تصویب‌بمجلسین‌تقدیم گردد.

در انجام این‌منظور با استفاده از تجربیات‌حاصله‌و مطالعاتی که قبلاً دراین خصوص بعمل آمده بود اهتمام بعمل آمده که نقائص قانون تجارت مرتفع گردد ولایحه جدیدی که متناسب با تحولات اقتصادی کشور و موجب پیشرفت و توسعه امورباز رگانی کشور باشد به قوه مقننه تقدیم گردد. (معتمدی-احسنت‌بسیارضروری‌بوده‌است)

وچون آن‌قسمت ازقانون تجارت که ناظر به تعیین اعمال بازرگانی‌وشرکت های تجاری است حائز اهمیت خاص میباشد لذا بدواً موضوعات مزبور موردبررسی واقع و لایحه اصلاحی آن تقدیم گردیده و متعاقباً نیز بتدریج درباره سایرابواب قانون تجارت مـانند فصول مربوط به اسناد تجاری (سفته ـ برات ـ چك) و امور مربـوط به ورشکستگی نیز بابررسیهـای لازم لایحه تکمیلی تنظیم وتقدیم‌خواهد شد .

اینك برای استحضار خاطر نمایندگان محترم‌پاره از خصوصیات لایحه تنظیمی قید میگردد .

۱ ـ درلایحه تنظیمی مسئله اجمال والهام و باعدم رسائی مقررات قانون تجـارت که احتمالا موجب اتخاذ رویه های مختلف میگردید مرتفع گردیده ودرهرمورد مقررات صریح‌وروشن که‌ایجاد ثبات‌کامل درامور تجاری نماید پیش‌بینی‌شده‌است .

۲ ـ درباره‌اعمالی که‌اقتصا داردطبق‌قانون‌بازرگانی شناخته‌شود چون اعمال تجاری مندرج درقانون تجارت با توجه به‌مقتضیات زمان‌تصویب آن‌منحصر به‌اعمال‌محدودی بود و لهـذا درلایحه تنظیمی اعمـالی که درضوع فعلی اقتصادی کشور تجاری شناختن‌آن ضرورت داشت درمتن قانون صراحتاً پیش‌بینی گردید .

۳ ـ در قسمت مربوط به دفـاتر بازرگانی و ثبت مؤسسات بازرگانی با توجـه به استفاده از روشهای جدید علمی وبکاربردن ماشین‌های حسابرسی مقررات نوینی‌پیش بینی گردیده است .

٤ ـ نظریه تأثیر کاملی که سرمایه‌گذاری سالم در توسعه اقتصـادی کشور دارد و با توجه باینکه دراقتصاد آینده کشور سرمایه گزاریهای کوچك و انفرادی بـاید جای‌خود رابـه سرمایه گزاریهای بزرگ و دستجمعی بدهد درفصل مربوط به شرکتهای بازرگانی و مخصوصاً شرکت های سهامی‌مقررات جامعی پیش بینی شده و از جمله تدابیر نوینی که در موردشرکت های‌سهامی پیش بینی شده موضوع تشکیل هیئت نظارت بر شرکتها است بطوریکه نمایندگان محترم استحضار دارند در تشکیل یك شرکت بـازرگـانی بـاید در درجه اول مسئله انطباق فعالیت های‌آن با برنامه های جـامع‌ملی کاملاً مطالعـه گردد و جنبه هـای اقتصـادی شرکت مورد بررسی قرار گیرد تاشرکتی که‌تشکیل میگردد برمبانی صحیح اقتصادی‌استوار باشد باین‌منظور در لایحه تنظیمی این‌وظیفه نظارت‌وارشادبعهده‌هیئتی‌مرکب ازنمایندگان دستگاههای‌دولتی‌زیربط(وزارت‌اقتصادووزارت‌دادگستری- بانك ملی ایران) و نمایندگان سازمانهای ملـی (اطاق بـازرگانی واطاق صنایع ومعادن) گذاشته شده است .

۵ـ بمنظور تشویق‌وترغیب افراد به‌سرمایه گذاری درشرکت‌های تجاری‌تدابیری اتخاذ گردیده است که سرمایه‌گذاران نسبت به تأمین سرمایـه و حفظ حقوق خود اطمینان‌کامل‌داشته باشند تا ازپس‌انداز های‌ملی در راه توسعه امـور بازرگانـی استفاده کامل بعمـل آیـد ومخصوصاً درمورد شرکت های‌سهامی مقررات جامعی بمنظور حفظ‌حقوق سهامداران‌ که سهام بالنسبه قلیلی را دارا میباشدپیش‌بینی‌شده‌است

چون تسریع‌در تصویب قانون مزبور از طرف قوه مقننـه کشور قـدم بسیارمؤثری درتوسعه‌وپیشرفت امور بازرگانی خواهدبودلذالایحه اصلاح قانون تجارت منضم به‌ماده‌واحده‌مبنی‌براجازه‌اجراء لایحه مزبوربرای‌تصویب کمیسیون‌مشترك‌واگـذاری مجلسین به قید یك فوریت تقدیم‌میشود ورجاءواثق دارد که‌با اعمان نظرکاملی که از طرف کمیسیون‌مشترك مجلسین بعمل‌خواهدآمد تصویب لایحه مزبور موجبات توسعه‌امورباز رگانی کشوررابه‌نحو مطلوب فراهم سازد البته این قانون یك قانون کاملاً علمی و فنی است که دارای سیصد و هفتاد وچندماده است که‌رسیدگی بآن ازطرف کمیسیون های ذیصلاحیت وذیربط‌مجلسین که‌تشکیل میشود انجام میشودوفرصت کافی‌برای اعمان‌نظربرای کلیه‌نمایندگان محترم هست و نمایندگان محترم آینده اُمیـدبخش‌رادر اجرای‌قانون‌مترقی‌بازرگانی‌خواهندداد وامیدواری‌کامل میرود بااجرای این‌قانون سرمایه‌های نهفته و سرمـایه های کوچك که فعلا امنیت ندارند بـکار بیفتد وفعالیت های بازرگانی بنحوکامل‌توسعه‌وتعمیم داده‌شود درتنظیم این‌قانون وزارت اقتصـادووزارت دارائی ـمشاورین نخست وزیر ودستگاههائی که در این راه سهیم وشریك بوده‌اند اطاق‌بازرگانی،اطاق صنایع ومعادن‌ـ‌قانون‌بانکها نظارت دقیق دراین امر داشته‌اند وآقای دکتر یگانه در تنظیم این قانون زحمت‌زیاد کشیده‌اند وبنده این قانون‌راتقدیم مقام‌محترم‌ریاست‌مجلس‌شورای‌ملی‌میکنم(احسنت)مسأله دیگری راکه شاهنشاه در روز افتتاح مجلس‌سنا بـآن اشـاره فـرمـودنـد و دولـت وظیفـــه داشت در اولین فرصت به استحضار مجلس شورای ملی برساند موضوع لایحه استخدام است بطوریکه توضیح داده شد امروز دیگر دولت برای یك اقلیت کوچك در مملکت حمایت از منافع یك طبقه خاصی بوجود نیامـده است (صحیح است) دولت بفرمایش شاهنشاه دولت اکثریت و دولت حزبی است و این‌راه در آینده ادامه خواهدیافت و با آزادی عقاید وافکار، هرروبه و هرفکری که‌بیشتر برله

منافع عموم مسروم باشد و مورد استقبال مردم قرار بگیرد مورد حمایت شاهنشاه خواهد بود و این خدمت و این صداقت منحصر باین دولت و منحصر به افراد حزب ایران نوین نیست همه مردم وهمه افکار مترقی وهمه افکار زیبا صاحب و خیرخواه در این مملکت یا با این دولت همقدم هستند یا منقدمین سالمی هستند که دولت را در راه خدمتگزاری بیشتر ارشاد و هدایت می کنند (احسنت) تشکیلات و سازمان اداری مملکت مهمترین عامل حصول منافع برنامه‌های اقتصادی واجتماعی است (صحیح است) بهترین برنامه در قالب تشکیلات ناقص منحط و متزلزل میشود و نتیجه ای را که دولت وملت طالب آنند بدست نمی آید برای اصلاح وضع اداری هم باید تشکیلات و سازمانهای مملکتی را منطبق با احتیاجات بوجود آورد، ادغام کرد قسمت‌های زائد را منحل کرد و این کار باید با شهامت انجام بشود واین دولت از دوزاول بدون درنظر گرفتن افکارومغرضین اینکار را کرده است ویك راه هم روابط کارمندان دولت باخود دستگاه دولت است وتوجه بوضعی که در آینده مواجه بامشکلاتی که امروزهستیم نشویم وتشکیلات مملکتی منطبق با اصول علمی پی ریزی بشود برای اینکار در تغییر سازمانهای دولت و بوجود آوردن سازمانهای ضروری وادغام دستگاهها وانحلال بعضی ازدستگاههای غیرضروری دولت اقدامات وسیعی را در ششماهه اول بعمل آورده است واین راه را ادامه خواهد داد ومکن است این دوای درد بیماران ملت ایران بدهان بعضی ها تلخ باشد ولی تلخی را باید با حمایت نمایندگان ملت و رهبری شاهنشاه استقبال کرد و باشهامت وشجاعت بمرحله اجراء گذارد(صحیح است) بعضی از اقدامات وبعضی از قوانین شاید در مرحله اول زیاد فریبنده نباشد بعضی از عملیاتی که بی‌شباهت به عملیات جراحی نیست ممکن است دردناك باشد ولی این درد وتلخی را برای سعادت نسل‌های آینده مملکت باید قبول کرد وشهامت اجرای آنرا باید داشت در دولت گذشته لایحه جدید استخدام تقدیم مجلس شورای ملی شد بنده هم در آن موقع افتخار نمایندگی مجلس را داشتم وبدون هیچگونه تردید درضمن زحمات زیادی که برای این قانون کشیده شده است معایب بسیاری هم بر آن مترتب بود وبا نظر صائب کمیسیون مجلس وزمان کافی برای اظهارنظر قسمتی از این معایب مورد بررسی وامعان نظر قرار گرفت واصلاحاتی بعمل آمد در این فاصله کوتاه که دولت مصدر خدمت است جداگانه در این قانون مطالعاتی بعمل آمده است که پس از تقدیم این ماده‌واحده وتصویب آن در کمیسیون مربوطه این موارد تقدیم کمیسیون خاص خواهد شد آنچه که ما میخواهیم این است که اصول جدید وصحیح روابط کارمند ودولت طبق قانون مترقی متناسب باوضع فعلی مملکت و اجرای اصلاحات اساسی و عمیق انقلاب اخیر کشور به مرحله اجرا گذاشته بشود واین قانون حافظ منافع حقه کارمندان دولت ومشوق خدمتگذاری بیشتر کارمندان در آینده واطمینان بیشتری باصلاح دستگاههای اداری باشد والا این قانون برای منفعت طبقه خاصی تقدیم نمیشود وتوجه بمنافع یك طبقه وعدم توجه بمنافع مردم و یا اکثریت کارمندان دولت مورد تأیید مجلس شورای ملی نیست وباید این مسائل بی‌طرفی و بی‌غرضی وباشهامت ودقت وامعان نظر صورت بگیرد بدین جهت یك ماده‌واحده برای تشکیل یك کمیسیون خاص تقدیم مجلس شورای ملی میشود که نظریاتی را که مجلس محترم شورای ملی و همه نمایندگان و خاصه کمیسیون استخدام نسبت به این موضوع دارند ونظریاتی را که دولت در اصلاح این قانون تهیه کرده است تقدیم این کمیسیون خواهد شد و باتوجه کامل قانونی خواهد گذشت که یك یادگار فراموش نشدنی از دوره ۲۱ مجلس شورای ملی باشد مقدمه این لایحه راهم قرائت میکنم

ریاست محترم مجلس شورای ملی

نظر باینکه بهبود امور اداری و گردش سریع ودقیق کاردستگاه های دولتی دراینموقع که کشور در آستانه یك سلسله تحولات اجتماعی قرار دارد نهایت اهمیت و ضرورت را دارد وتأمین این منظور در درجه اول مستلزم تعیین حدود وحقوق کارمندان وتشخیص وظائف ومسئولیت‌های آنان و همچنین شناسائی قواعد وضوابط اساسی بلوم اداری مانند اصل مدیریت وطبقه‌بندی مشاغل وشرائط احراز شغل میباشد لهذا وضع قانون استخدام کشوری که حاوی مقررات جامع وتوبنی درباره کلیه مسائل مزبور باشد اقدام بسیار مؤثری درپهبود اموراداری و تکمیل تحولات اجتماعی کشور خواهد بود وازاین لحاظ دولت که اصلاح امور اداری را درسرلوحه برنامه خودقرارداده است تسریع درتصویب

چنین قانونی را ازطرف قوه‌مقننه کشور قدم بسیار بزرگی درتکمیل اصلاحات اساسی دانسته واین منظوررا مدنظر واحده منتی بر اجازه اجراء لایحه استخدام کشوری پس از تصویب کمیسیون خاص مشترك مجلسین بدقیقه یك فوریت تقدیم میگردد ورجاء واثق دارد که با امعان نظر کامل ودقیق که اعضاء محترم کمیسیون درباره لایحه مزبور که فعلاً بمجلس تقدیم شده خواهند نمود مقررات آن قانون تحولات مفیدی را در زمینه امور اداری کشور پدید خواهد آورد .

این لایحه جدید را هم تقدیم ریاست محترم مجلس میکنم در این مدت کوتاه لوایح دیگری هم دولت تهیه کرده است که مهمترین آنها لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی لایحه انجمن ده و کدخدائی ، لایحه تقسیمات کشوری ، لایحه شهر داریها ولایحه چك است که دو هفته آینده قسمتی تقدیم مجلس محترم شورای ملی وقسمتی تقدیم مجلس سنا خواهد شد (احسنت) باین ترتیب نمایندگان محترم توجه دارند که با انجام خدمات دولت بصورت کارهای روزمره وبا اصلاحات عمومی که این دولت در کلیه شئون حیات اجتماعی و اقتصادی واداری و سیاسی این مملکت داشته است هیچ دقیقه‌ای فسورد نرفته و تنظیم قوانین ضروری ومفیدی که پایه وبنا واساس قانون گذاری مملکتی در تشکیلات نوین باشد بعمل نیامده و قصوری نشده است (احسنت) واین مسائل لازم بود که در چهار چوب افکار جدید و مترقی و اصول و عقاید متکی به تحولات اخیر ایران که در سرلوحه حزب ایران نوین و برنامه دولت مندرج است تنظیم و تقدیم مجلس شورای ملی بشود امروز دیگر راه انحراف از اصول صحیح مترقی جایز نیست کاری را کهما میکنیم باید کار اصولی واساسی باشد واینکار مبنای تحولات آینده مملکت قرار بگیرد امروز روز کار و کوشش وسعی ومجاهدت وسرعت است در ایفای کار پایه ریزی ارکان سیاسی مملکت در مرحله دوم داشتن ضمانت اجرای قوانین مفید کشوری در مرحله سوم سرعت در انجام و اجرای این برنامه‌ها و ایجاد هماهنگی و تغییرات و تحولاتی که در دستگاهها و سازمانهای کشور ضرورت دارد مهمترین عوامل وصول به نتایج مفیدی است که شاهنشاه ایران و ملت ایران طالب آن است البته این کار هارا در مدت کوتاهی نمیشود انجام داد ودر این مسائل غلو نباید کرد علم و عمل وتجربه و حسن نیت و صداقت لازم است تا این کارها بجلو برود وخوشبختانه این دولت باحمایت قاطع مجلس شورای ملی ومجلس سنا وبا استقبال بی نظیر ملت ایران در اقصی نقاط کشور روبرو شده است وروی این اصل مهمترین عامل تشویق وتقویت دولت در اجرای برنامه‌ها است ممکن است بگروه محدود ومعدودی چنین تحولاتی خوش آیند نباشد ولی ملت ایران ونمایندگان ملت ایران تشخیص دهنده وپشتیبان حقیقی تحولات عمیق واقدامات اساسی این دولت بوده وخواهند بود بنده بیش از این عرضی ندارم ومیدانم که این مجلس بهیچ وجه من الوجوه مورد هیچ موردی تحت تأثیر هیچ احساساتی که خلاف حقیقت وخلاف اصول صحیح که شاهنشاه ایران پی ریزی کرده‌اند نخواهد بود شاهنشاه ایران چندروز پیش فرمودند که ایران بدست ایرانی با فکر ایرانی اداره میشود (احسنت) امروز دیگر روزی نیست که مغرضین وعوام فریبان بتوانند راه اساسی واصولی مملکت را منحرف بکنند امروز روزی است که روز سرعت روز قدرت روز شهامت است دیگر افکار ناقص نمیتواند بگوید که فلان لایحه ممکن است به گوشه‌ای از استقلال سیاسی واقتصادی واجتماعی ایران لطمه وارد آورد این از افکار منحط ومغرض وعوام فریب افرادی ناشی میشود که حقیقت تحول شاهنشاه ایران را درك نکرده‌اند این دولت باقدرت وشهامت مدافع تمام اصولی است که برای پیشرفت امور مملکت ضروری است (احسنت) وما دقیقه‌ای از این مسائل غفلت نمیکنیم واطمینان داریم که این جامعه واین ملت واین نیروی الهام بخش ملی ما را در انجام این خدمات صادقانه پشتیبانی خواهند نمود (احسنت) .

۶ـ طرح و تصویب یك فوریت لایحه تشکیل سپاه ترویج و آبادانی

نایب رئیس ـ فوریت لایحه سپاه ترویج و آبادانی مطرح است خوانده میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱ـ بمنظور بالا بردن سطح زندگی و تأمین رفاه روستائیان و آشنا ساختن آنان باصول جدید کشاورزی و راهنمائی درمسائل مربوط بدهاری وعمران روستائی وطرق وازدیاد تولیدات کشاورزی سپاه ترویج و آبادانی به ترتیب مقرر در این قانون تشکیل میشود که امور مربوط به آن دروزارت کشاورزی متمرکز خواهد شد .

وظایف سپاه ترویج و آبادانی بموجب آئین نامه‌ای که ازطرف وزارت کشاورزی ووزارت آبادانی ومسکن تنظیم و بتصویب هیئت وزیران خواهد رسید تعیین میگردد .

ماده ۲ـ سپاه ترویج و آبادانی مرکب از کلیه مسئولین نظام وظیفه که حداقل دارای دیپلم کامل متوسطه بوده و اضافه براحتیاجات ارتش تشخیص گردند باستثناء افرادی که در سپاه دانش وسپاه بهداشت خدمت مینمایند .

تبصره ـ کسانی که دارای درجه دکترای دامپزشکی میباشندوهمچنین دامپزشکان درسپاه ترویج و آبادانی انجام وظیفه خواهند نمود .

ماده ۳ـ افراد سپاه ترویج وآبادانی طبق آئین نامهٔ که بتصویب وزارت کشاورزی ووزارت آبادانی ومسکن ووزارت جنگ خواهد رسید آموزش نظامی و تعلیمات فنی را درمراکز آموزش ارتش طی کرده ودرجات مربوطه پس ازپایان آموزش وموفقیت به آنان اعطاء خواهدشد.

ماده ۴ ـ مراکز آموزشی موردنیاز سپاه ترویج و آبادانی از طرف وزارت جنگ در اختیار وزارت کشاورزی ووزارت آبادانی ومسکن گذاشته میشود و چنانچه تکمیل آن مستلزم هزینه‌هائی باشدوزارت کشاورزی ووزارت آبادانی ومسکن هزینه های مزبور را تأمین و دراختیار وزارت جنگ خواهند گذاشت که باجلب نظر وهمکاری وزارت کشاورزی ووزارت آبادانی و مسکن بمصرف برسد.

ماده۵ـ وزارت جنگ مجازاست مفادقانون راجع به پذیرفتن فارغ التحصیلان دیپلمه داوطلب خدمت در ارتش وسپاه دانش رادرموردسپاه ترویج وآبادانی نیز اجراء نماید.

ماده۶ـ بمنظور ایجاد هم آهنگی در امور مربوط به سپاه ترویج وآبادانی وتعیین خط مشی کلی و برنامه کار سپاه مزبور شورایعالی ترویج آبادانی مرکب از وزراء کشاورزی ـ آبادانی ومسکن ـ بهداری ـ جنگ ـ کشور ـ اقتصادو کار وامور اجتماعی تشکیل میگردد.

طرز تشکیل ووظایف شورای مزبور بموجب آئین نامه‌ای است که از طرف شورا تنظیم و بتصویب هیئت وزیران خواهد رسید .

ماده۷ـ بمنظور تهیه کار اداری وفنی مناسب و تربیت مأمورین مخصوصی که دردهات وبخشها درمسائل مربوط بترویج وآبادانی وسایر امورعمرانی واجتماعی واداری وظایفی رابعهده خواهند داشت سه دولت اجازه داده میشود آموزشگاه عالی ترویج وآبادانی در تهران وسایر نقاط کشورتشکیل دهد. برنامه تعلیمات آموزشگاه از طرف شورایعالی ترویج و آبادانی تنظیم خواهدشد.

داوطلبان ورود به آموزشگاه باید دارای دیپلم کامل متوسطه و یا درجات علمی بالاتر باشند ودرصورتیکه دوره آموزشگاه را باموفقیت به اتمام برسانند با داشتن سایرشرایط قانونی برحسب احتیاج و اولویت به خدمت رسمی دولت پذیرفته شده و مکلف‌اند هفت سال اولیه خدمت را در دهات و بخشها انجام وظیفه نمایند .

به فارغ التحصیلان آموزشگاه مزبور مادام که در دهات و بخشها انجام وظیفه مینمایند علاوه برحقوق ومزایای قانونی فوق العاده مخصوصی طبق آئین نامه‌ای که ازطرف شورایعالی ترویج و آبادانی تنظیم وبه تصویب هیئت وزیران برسد پرداخت خواهد شد .

تبصره ـ کارمندان دولت و مؤسسات وابسته درصورتیکه دوره آموزشگاه را با موفقیت باتمام برسانند مشمول مقررات این ماده خواهند بود .

ماده ۸ ـ مفاد مواد ۳و۵و۶ قانون سپاه بهداشت و همچنین آن قسمت از قوانین مربوط به تشکیل سپاه دانش که با مواد این قانون مغایرت نداشته باشددرمورد افراد سپاه ترویج وآبادانی نیز لازم الرعایه خواهد بود .

ماده۹ ـ سایر آئین نامه های لازم برای اجراء این قانون ازطرف وزارت کشاورزی ووزارت آبادانی ومسکن تنظیم وپس از تصویب هیئت وزیران قابل اجراخواهد بود .

ماده ۱۰ ـ دولت مأمور اجراء این قانون است .

نایب رئیس ـ فورت این لایحه مطرح است مخالفی نیست ؟ آقای حاذقی مخالفید یا موافق (موافقم) چون مخالفی نیست دراین صورت رأی میگیریم یك فوریت این لایحه خانمها و آقایانی که موافقند خواهش می کنم قیام بفرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود .

۵ ـ طرح وتصویب یك فوریت لایحه اصلاح قانون بازرگانی

نایب رئیس ـ یك فوریت لایحه اصلاح قانون تجارت مطرح است قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

بطوریکه نمایندگان محترم استحضاردارند قانون تجارت ایران درسال ۱۳۱۱ بتصویب رسیده وازآن تاریخ تاکنون با وجود تحولات اقتصادی و بازرگانی کشور و توسعه امورشرکتها وصنایع ملی مقررات آن قانون بمنظور منطبق ساختن آن باتحولات اخیر کشورمورد تجدیدنظر قرارگرفته است .نظربه اهمیتی که قانون مزبوردرپیشرفت وتوسعه امور بازرگانی ونتیجتاً رشد اقتصادی کشوردارد لازم بود که مقررات قانون تجارت مورد بررسی کامل قرار گیرد وبا توجه بمقتضیات کنونی کشور مقررات نوینی تنظیم وبرای تصویب بمجلسین تقدیم گردد .

در انجام این منظوربااستفاده ازتجربیات حاصله و مطالعاتی که قبلاً دراین خصوص بعمل آمده بوداهتمام بعمل آمده که نقائص قانون تجارت مرتفع گردد ولایحه جدیدی که متناسب با تحولات اقتصادی کشور و موجب پیشرفت و و توسعه امور بازرگانی کشور باشد به قوه مقننه تقدیم گردد .

وچون آن قسمت ازقانون تجارت که ناظربه تعیین اعمال بازرگانی وشرکت های تجاری است حائز اهمیت خاص میباشد لذا بدواً موضوعات مزبور مورد بررسی واقع ولایحه اصلاحی آن تقدیم گردیدومتعاقباً نیز بتدریج درباره سایر ابواب قانون تجارت مانند فصول مربوط به اسناد تجاری (سفته ـ برات ـ چك) و امور مربوط به ورشکستگی نیز بابررسیهای لازم لایحه تکمیلی تنظیم و تقدیم خواهدشد.

اینك برای استحضارخاطر نمایندگان محترم پاره ازخصوصیات لایحه تنظیمی قیدمیگردد .

۱ ـ درلایحه تنظیمی مسئله اجمال وابهام وبا عدم رسائی مقررات قانون تجارت که احتمالاً موجب اتخاذ رویه های مختلف میگردید مرتفع گردیدودرهر موردمقررات صریح وروشن که ایجاد ثبات کامل درامور تجاری نماید پیش بینی شده است .

۲ ـ درباره اعمالی که اقتضادارد طبق قانون بازرگانی شناخته شود چون اعمال تجاری مندرج درقانون تجارت با توجه به مقتضیات زمان تصویب آن منحصر به اعمال محدودی بود ولهذا درلایحه تنظیمی اعمالی که دررضع فعلی اقتصادی کشورتجاری شناختن آن ضرورت داشت درمتن قانون صراحتاً پیش بینی گردید .

۳ ـ درقسمت مربوط به دفاتر بازرگانی و ثبت مؤسسات بازرگانی با توجه به استفاده ازروشهای جدید علمی وبکار بردن ماشین های حسابرسی مقررات نوینی پیش بینی گردیده است.

٤ ـ نظر به تأثیر کاملی که سرمایه گذاری سالم در توسعه اقتصادکشور دارد وبانوجه باینکه دراقتصادآینده کشور سرمایه گزاریهای کوچك وانفرادی بایدجای خود را به سرمایه گزاریهای بزرگ ودسته جمعی بدهددرقسل مربوط به شرکتهای بازرگانی ومخصوصاً شرکت های سهامی مقررات جامعی پیش بینی شده وازجمله تدابیر نوینی که درموردشرکت های سهامی پیش بینی شده موضوع تشکیل هیئت نظارت برشرکتها است بطوریکه نمایندگان محترم استحضار دارند در تشکیل یك شرکت بازرگانی باید دردرجاول مسئله انطباق فعالیت های آن بابرنامه های جامع ملی کاملا مطالعه گردد وجنبه های اقتصادی شرکت موردبررسی قرارگیرد تاشرکتی که تشکیل میگردد بر مبانی صحیح اقتصادی استوارباشد باین منظور درلایحه تنظیمی این وظیفه نظارت و ارشاد بعهده هیئتی مرکب از نمایندگان دستگاههای دولتی ذیربط (وزارت اقتصاد ـ وزارت دادگستری ـ بانك ملی ایران) و نمایندگان سازمانهای ملی (اطاق بازرگانی واطاق صنایع ومعادن) گذاشته شده است .

۵ ـ بمنظور تشویق و ترغیب افراد به سرمایه گذاری در شرکت های تجاری تدابیری اتخاذ گردیده است که سرمایه گذاران نسبت به تأمین سرمایه و حفظ حقوق خود اطمینان کامل داشته باشند تا از بس انداز های ملی در راه توسعه امور بازرگانی استفاده کامل بعمل آید و مخصوصاً در مورد شرکت های سهامی مقررات جامعی بمنظور حفظ حقوق سهامدارانی که سهام بالنسبه قلیلی را دارا میباشد پیش بینی شده است .

چون تسریع در تصویب قانون مزبور از طرف

قوه مقننه کشور قدم بسیارمؤثری در توسعه و پیشرفت امور بازرگانی خواهد بود لذالایحه اصلاح قانون‌تجارت منضم به ماده واحده مبنی بر اجازه اجراء لایحه مزبور پس از تصویب کمیسیون مشترك دادگستری محلیس به قید یك فوریت تقدیم میشود و رجاء واثق دارد که با امعان نظر کاملی که از طرف کمیسیون مشترك مجلسین بعمل خواهد آمد تصویب لایحه مزبور موجبات توسعه امورباز رگانی کشوررا به نحو مطلوب فراهم سازد .

نخست‌وزیر وزیردادگستری وزیردارائی وزیراقتصاد حسنعلی‌منصور باقرعاملی هویدا دکترعالیخانی

«قانون راجع بماجازه اجراء لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت پس ازتصویب کمیسیون مشترك خاص دادگستری واقتصاد ودارائی مجلسین »

مادهٔ واحده ـ به دولت اجازه داده میشود لایحه اصلاح‌قانون‌تجارت را که منضم به این قانون به مجلس شورای ملی تقدیم میگردد پس از تصویب کمیسیون مشترك خاصی مرکب از ۲٤ نفر از نمایندگان مجلسین (٤ نفر از هر یك از کمیسیونهای دادگستری واقتصاد ودارائی هریك‌ازمجلسین بانتخاب هریك از کمیسیونهای مزبورابموقع اجراء بگذارد ، معهوذات کمیسیون مشترك تا تصویب نهائی آن در مجلسین لازم‌الاجرا خواهد بود .

نایبرئیسـ یك فوریت این لایحه مطرح است نظری‌نیست ؟ آقای رامبدمخالفید یا موافق؟ (مخالفم) بفرمائید . (معتمدی ـ بنده هم با فوریت مخالفم)

رامبد ـ دراصل احتیاج به تجدید نظر در قانون مورد بحث تصور میکنم همه موافقیم (صحیح است) و بنده هم قصاص قبل ازجنایت نمیتوانم بکنم در لایحه‌ای که ممکن است بسیار خوب باشد نمیشود انتقادی کرد و فقط مطلبی که می‌خواستم از خاطرالذهنی نمایندگان محترم استفاده بکنم وچیزان فراموشی خودم بشود می‌خواهم‌دو کلمه‌بحث‌بکنم که‌آیااصولاتشکیل کمیسیون خاص که بنابر درخواست‌دولت انجام میشود نحوه‌انتخاب وتشکیل این کمیسیون هم بنا بتقاضای دولت است یا بنا به تشخیص مجلس؟ البته مطلب ساده‌ای است آقایان آئین‌نامه دارند ممکن است مراجعه کنند چون‌خودمن اطلاع ندارم نه له‌ونه علیه صحبتی نمیتوانم‌بکنم ولی آنچه که اینجا شنیدم خود دولت پیشنهاد کرده است که این کمیسیون بدچه‌ترتیب وبدچه کم‌وکیفیت از کمیسیونهای مختلف تشکیل شود و آنچه که اطلاعات عمومی من‌مرا راهنمائی می‌کند این یك دخالتی از قوه مجریه درقوه مقننه‌است نحوه‌مطالعه‌وتصویب قانون‌قاعدتاًبامجلس است‌حالامکن است این تعبیر من اشتباه باشد استدعا می کنم موضوع‌را مطالعه بفرمائیدقطعاً خود دولت‌هم‌مایل‌نیست خلاف اصلی بشود . دولت زحمتی کشیده لایحه‌ای‌رامفید تشخیص میدهد پس‌فردا که تصویب شدا کرمتوجه بشوند این‌راه صحیحی که‌باید برای‌تصویب میپیموده نمیوده‌ودر اینجا نقصی است پس استدعا میکنم اول این‌مطلب‌روشن بشود بعدبمطلب دیگری بپردازیم.

نایبرئیس ـ آقای حاذقی.

ابوالفضل حاذقی ـ پیش ازتقدیم این‌لایحه‌جناب آقای نخست وزیر یك بیان اصولی وکلی فرمودند که من‌همان موقع فکر کردم ضرورت دارد متعاقب فرمایشات بسیار مستدل و متین و امیدبخش ایشان هرچند باختصار شده یکی دو جمله اظهار نظر بکنم خواستم عرض کنم‌در عین اینکه با فوریت این‌لایحه موافق هستم نسبت بآن مطالبی که جناب آقای نخست وزیر فرمودند تمام‌مردم ایران ومجلس شورای ملی بتمام‌معنی آمادگی همکاری و تقویت را برای اجرای‌نظرات واصولی که اشاره‌فرمودند دارند زیرا این تنگنکی برای اصلاحات امروزدر سراسر ایران و در بین تمام طبقات‌مردم‌مخصوصاً مردم‌روستانشین کشاورزان و افراد محروم آن افرادی که قرنها ازحقوق مدنی و مزایای‌زندگی محروم‌بودند این‌عطش و تشنگی ملاحظه‌میشودوبرای‌اولین‌باراست که‌این‌جورمطالب که‌معمولا سابقاً ازدهان بعضی ازنمایندگان شنیده میشد امروز رئیس دولت که ازطرف‌شخص اعلیحضرت وپشتیبانی‌قاطع مجلسین مأمور اصلاحات مملکت است بایك صراحت تام و با یك استدلال محکم ومتین به ملت ایران و مجلسین ایران نوید میدهد که دولت ایران وملت ایران‌آمادگی اجرای این طرحهای اصلاحی را دارد مـاهم خوشحالیم مسرورم، امیدواریم که دولت دراجرای این برنامه‌کاملا موفق وپیروز باشدوبرای تصویب وهمکاری با دولت‌آماده میباشیم ، این بیانات که ازرادیو ایران پخش میشودتمام ملت ایران‌رااُمیدوار میکند که درحال‌حاضر واقعاًدولتی زمام امور مملکت رادردست گرفته که ایمانش براجرای اصلاحات است برفعالیت و کوشش است ونمیخواهد مثل سابق‌وقت‌مملکت‌رابموامیدبی‌معنی‌وپوچ‌بدون عمل‌مشغول کندمادراین‌شش‌ماه با کمال‌صمیمیت‌می‌بینیم که‌دولت‌واقعاً با تجمعی گویدایمان‌داردومیخواهدکارکندابن‌جلسات‌متوالی این مجاهدتهائی که‌درسنگاهها‌دیده میشودهمه‌نویدبسیار عملی است که‌مواعیدودلت‌یکی‌بعدازدیگری‌پیش‌چشم‌مردم تحقق پیداکند بنـا براین جناب آقـای نخست وزیر بحنابعالی‌اطمینان میدهم که‌همه‌نمایندگان‌محترم‌مجلس باایمان‌کامل وباتوجه بموقع ایـران وتوجه باینکه چشم های مردم‌دنیا امروز ناظر به پیشرفت انقلاب ملت‌ایران هست و همه آمـادگـی داریـم کـه دولت را تأیید کنیم و همکاری کنیم تمام پشتیبانیهای لازم را در تصویب لوایح قانونی دولت و سایر کارهای دولت انجام دهیم (احسنت) این‌اولایحی‌هم که امروز تقدیم مجلس فرمودیدهم خلاصه‌ای از آمال وتمنیات مردم ایران‌بوده است (صحیح است) که اززبان پادشاه بسیار خیرخواه و نیك اندیش و بزرگوار مملکت ایرادشده وبصورت‌لایحه از طرف دولت تقدیم مجلس شده همین لایحه ترویج و آبادائی که الآن فوریتش تصویب شد یك‌قـدم بسیار امید بخش است که این تحولات اجتماعی و انقلاباتی را که در مملکت بوقوع پیوسته در اقصی نقاط روستائی مملکت بکشاند و تمام روستاها را درپیشرفت مملکت دخیل و سهیم بکند و این‌لایحه ای که الآن مطرح است وبه نظر همکار محترم جناب آقای رامبد تذکری بود در کیفیت تشکیل این کمیسیون خواستم‌عرض کنم‌نظر محترم‌ایشان کاملاً تأمین‌است هیچگونه دخالتی از طرف دولت درکار مجلس‌نیست تقدیم‌لایحه همیشه ازوظایف مختص دولت است وهرپیشنهادی را دولت میتواند بمجلس‌بدهد بدیهی است که تصویب و تأییدش با مجلسین‌است وقتی‌مجلسین پیشنهاد دولت را تصویب‌بکنندما تصور نمیکنیم‌هیچگونه تخلفی‌از آئین‌نامه‌شده‌باشد البته یك کمیسیونهای‌خاصی‌در خودآئین‌نامه‌جدا جدانام بردهولی‌در آئین‌نامه‌بازذکرشده که‌درهر موردی‌تشکیل کمیسیون خاص‌لازم‌باشد مجلسین می‌توانند تشکیل آن کمیسیون خاص را تأیید بکنند و نظر بدهندالبته پیشنهادش‌ازطرف دولت هیچگونه‌دخالتی در عمل قانونگذاری نیست فقط تذکرش که من خواستم عرض بکنم اینست که جناب آقای نخست وزیـر واعضاء محترم‌کابینه همین روح انقلابی وسرعت عمل را در میان وزارتخانه‌ها ودستگاه دولت هم‌سرور تلقین بفرمایند و مأمورین‌دولت‌رامکلف‌بکنند که‌بکارهای‌مردم‌باهمین‌سرعت‌با همین‌وقت‌وامانت توجه‌بکنندتاشکایاتی که‌پربروز گرارشش درجلسه مجلس‌خواندمشد کمدرطی این شش‌ماه‌ماچندین هزار شکایت داشتیم که ۹۹ درصد این شکایات از کوتاهی وبیعلاقگی وسهل‌انگاری بعضی ازمأمورین دولت بوده ، این مورد را هم جناب آقای نخست وزیر چاره اندیشی کنید.

نایبرئیسـ آقای پـاینده ، اخطار نظامنامـه‌ای داشتید ؟ بفرمائید .

پاینده ـ بنـده خـواستم اولا از ایـن فـرصت در بـاره نظامنـامـه استفاده کنـم درباره‌لایحه بسیارمهمی که گویا بعنوان لایحه‌آبادانی و ترویج بمجلس داده شد و این سومین لایحه از این نوع بود بعدازسیاه بهداشت وسپاه دانش ؛ درحقیقت این سه لایحه‌مهم نماینده یعنی ثمرات‌آن انقلاب‌عظیمی است که این‌مجلس محصول آن است وافتخاردارد که درراه‌آن‌گام بردارد وهمه‌گونه تسهیل ازهرجهت برای به ثمررسیدن آن بکند بنده تصور میکنم اگر هیأت محترم دولت ... (زنگ نایب‌رئیس).

نایب رئیس ـ آقای پاینده اگراخطارنظامنامه‌ای دارید بفرمائید.

پاینده ـ اخطار نظامنامه‌ای حالا شروع میشود ، اخطارنظامنامه‌ای بعداززنگ ، عرض کنم خدمتتان که دست‌بردارید جناب آقای رامبد یك‌مطالبی‌مطرح کردند بنده‌ازاین‌مقام‌محترم‌ریاست‌اگرزنگ‌تزنندصحبت کنم.

نایب رئیس ـ اخطارنظامنامه‌ای مقدم‌است .

پاینده ـ راجع بخود نظامنامه صحبت میکنم و اخطاردرباره نظامنامه است .

نایب رئیس ـ برطبق کدام ماده اخطار میکنید ؟

پاینده ـ برطبق ماده ٤١ میخواهید ماده ٤١ را بخوانم که خودآقایان هم بشنوند عرض کنم شما که نمیگذارید حرفم‌را بزنم زنگ را دست‌منهم اگربدهند میتوانم‌بزنم اجازه بدهید بخوانم این‌مقدار زمان‌راهم از وقت‌بنده حذف کنید چون‌وقت بنده‌را گرفتید عرض کنم حضورسارکتان ماده ٤١ آئین‌نامه میگوید مجلس همیشه میتواند رسیدگی بدلوایح‌وطرحهای قانونی‌را مطابق‌ماده

۳۶ به کمیسیون خاص دیگری ارجاع بکند ولی این کمیسیون فقط میتواند گزارش کلی بدهد - تا آخر بنده تمام ماده را نمی‌خوانم چون اززنگ میترسم مرض‌زنگ هم برای کندم مرض خطرناکیست . (خواجه نوری - آقا رعایت نرا کت‌رابکنید، توهین نکنید ، احترام مقام ریاست برهمه واجب‌است) بنده میخواهم‌عرض کنم‌مطابق این ماده نظامنامه ومطابق سوابقی که درمجلس‌هست، کمیسیون‌خاص اختیار قانونگذاری‌نداردچون‌این‌وکالت درتوکیل است (یکنفرازنمایندگان -مگراینکه مجلس حق‌بدهد) مجلس هم میتواندبدهد مطابق شرایط‌خاص ، اجازه بدهید (یکنفرازنمایندگان-آئین‌نامه مشترك را هم بخوانید) آئین‌نامه مشترك‌رامیخوانم بااین صحبت‌ها ۵ دقیقه وقت بنده تمام میشود وبنده باید بروم پائین .

نایب‌رئیس- شما تابحال بیش‌از ۵ دقیقه صحبت فرمودید .

پاینده -حالامیفرمائید قطع کنم ؟

نایب‌رئیس- نخیر، بفرمائید .

پاینده - سوابقی که هست‌به کمیسیونها اجازه‌داده شده قوانین را تصویب کنند بعنوان‌آزمایش‌آقای دکتر عاملی استاد بنده که بنده‌شاگرد متواضع ایشان هستم و آقای دکتر یگانه اینجا تشریف دارند مجلس‌حق وکالت دارد ولی حق توکیل ندارد و درتمام موارد هم این حق مقیداً برای تجربه داده شده به برای قانونگذاری‌بهمین جهت دولت متوجه بود در کمیسیون خاص آئین نامه اصلاحات ارضی راداد نه قانون اصلاحات ارضی را. دراین مورد هم بنده خیال میکنم باید رعایت‌آئین نامه بشود بهر حال ماهمه فردفرد وجماً نسبت بدولت انقلاب‌ارادت وخلوص‌داریم‌مجلس‌بایدمحترم‌بماند‌آئین‌نامه‌مجلس‌عنوان حرمت مجلس‌است بنده دیگرعرضی ندارم .

نایب‌رئیس- جناب‌آقای نخست وزیر فرمایشی داشتید ؟ بفرمائید.

نخست‌وزیر - بنده‌البته‌جداندارد که‌درمسائل‌مربوطه به آئین‌نامه داخلی عرض بکنم چون‌ریاست محترم‌مجلس‌و نمایندگان‌محترم‌بهترین‌اساتیداین‌فن‌هستندبرای‌دولت‌جایز نیست دراین مورد اشاره‌ای بشود ولی بنده از این تذکر جناب آقای رامبد یك‌قدری اظهار تعجب کردم چون‌این مسائل زیادسابقه دارد وسوابقش درمجلس هست و ضمناً دولت همیشه حق دارد پیشنهادی به مجلس بکند ورد و قبولش بامجلس است و کمیسیون خاص هم موارد مشابه بسیارعدیده دارد ودراین‌موادلوایحی‌هم که‌تقدیم‌شده‌ذکر شده است که پس از تصویب کمیسیون خاص بمرحله‌اجرا گذاشته میشودتا تصویب نهائی‌ازطرف‌مجلسین واین امر هم درقوانینی که به کمیسیون خاص رفته است بهمین صورت عمل شده است اطمینان داشتیم که اگر نحوه تشکیل کمیسیون راهم ما نمینوشتیم ممکن بود ایراد گرفته‌شود که‌خوب‌بهتر‌بودنحوه‌تشکیل کمیسیون‌هم‌ازطرف دولت پیشنهاد میشد . این ماده اینطور گنگ نبود بنده تصور میکنم باهمان روحیه ای که همه خانمها وآقایان بآن‌اشاره‌میفرمایندبهتر‌بودمااز‌این‌الفاظ‌ولفات‌خارج‌بشویم و با اقدام کامل به آئین‌نامه‌و قوانین‌مربوطه کوشش کنیم که اینکارهابسرعت بیشتری‌انجام بشود (صحیح‌است)بنده تصور میکنم این ماده واحده که تقدیم شده است‌بادرنظر گرفتن سوابق امر بوده است و سنتی که در مجلس‌بوده است وکاملا تطبیق میکند با آئین‌نامه داخلی مجلسین و قوانین موضوعه و بنده از استاد محترم جناب‌آقای‌پاینده که همیشه بنده‌رارا‌هنمائی میکردند درآئین نامه استدعا میکنم این مسائل. مملکتی را با اینکه‌کاملاالفاظ ولغاتش همه از طرف دولت انتخاب نشده است‌باهمان‌روح‌انقلابی خودشان اجازه اجرا و انجام بفرمایند (احسنت) .

نایب‌رئیس - رأی میگیریم بیك فوریت لایحه . آقای معتمدی .

معتمدی - یا فوریت مخالفم .

نایب‌رئیس - مطابق‌آئین‌نامه در فوریت یك مخالف ویك‌موافق میتواند صحبت کند و یك مخالف‌ویك موافق صحبت کرده است .

رامبد - اجازه میفرمائید اخطار نظامنامه‌ای دارم اجازه بفرمائید ماده را همین‌جا بخوانم.

نایب‌رئیس - بفرمائید .

رامبد - در این مورد که مطرح است چهار ماده خیلی صریح است ماده ۳۵ در موقعی است که ارتباط آن بکمیسیون خاص روشن‌نبوده ماده ۳۶ صریح است از هر شعبه یاکمیسیون دو یا سه‌نفر است در اینجا دیگرذکر کمیسیونهای معینی نشده از تمام کمیسیونها باید باشد مادهٔ ٤١ صریح است فقط میتواند گزارش کلی‌بدهدوماده ٤ آئین‌نامه مشترك‌هم برای بحث مقدماتی و اصول توافق

است . بنابراین بنده از مقام معظم ریاست که اجرا کننده این آئین نامه هستند استدعا دارم که‌فقط بفرمایندکه طبق کدام یکی از این مواد لایحه را مطرح میفرمایند .

نایب‌رئیس- طبق‌رأی مجلس همانطور که‌درلایحه قبل رأی دادمشد.

رامبد- رأی مجلس ناقض آئین‌نامه نیست .

نایب‌رئیس- رأی مجلس‌ما فوق آئین‌نامه است (عده‌ای ازنمایندگان- فعلاً فوریت‌لایحه مطرح است) رأی می گیریم بیك فوریت این‌لایحه‌خانمها و آقایانیکه موافقند خواهش میکنم قیام‌بفرمایند (اکثر برخاستند) تصویب‌شد بکمیسیونهای مربوط ارجاع میشود .

٦- طرح و تصویب یك فوریت لایحه اجازه اجرای لایحه استخدام کشوری پس از تصویب کمیسیون مشترك مجلسین

نایب‌رئیس- یك‌فوریت‌لایحهٔ‌اجازه‌اجرای‌استخدام کشوری پس‌ازتصویب کمیسیون‌مشترك مجلسین مطرح است . قرائت میشود :

(بشرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم‌مجلس شورای ملی

نظر باینکه بهبود امور اداری و گردش سریع و دقیق کار دستگاههای دولتی در اینموقع که کشور در آستانه یك‌سلسله تحولات اجتماعی‌قراردارد‌نهایت اهمیت وضرورت را دارد و تأمین‌این‌منظور در درجه‌اول‌مستلزم تعیین حدود و حقوق‌کارمندان و تشخیص‌وظائف‌ومسئولیت های آنان وهمچنین شناسائی قواعد وضوابط اساسی علوم اداری مانند اصل مدیریت وطبقه بندی مشاغل و شرائط احراز شغل میباشد لهذا وضع قانون استخدام کشوری که حاوی مقررات جامع و نوینی درباره‌کلیه مسائل مزبور باشد اقدام بسیار مؤثری در بهبود امور اداری و تکمیل تحولات اجتماعی کشورخواهدبود و از این‌لحاظ‌دولت که اصلاح امور اداری را در سرلوحه برنامه خودقرار داده است تسریع در تصویب چنین قانونی را ازطرف‌قوه‌مقننه کشور قدم بسیار بزرگی در تکمیل اصلاحات اساسی دانسته و باین منظور ماده واحده مبنی بر اجازه اجراء لایحه استخدام کشوری پس از تصویب کمیسیون خاص مشترك‌مجلسین‌تقدیم میگردد و رجاء واثق دارد که با امعان‌نظر کامل و دقیقی که اعضاء محترم کمیسیون درباره لایحه مزبور که قبلا بمجلس تقدیم شده خواهند نمود مقررات آن‌قانون تحولات مفیدی‌رادر زمینه امور اداری کشورپدید خواهدآورد .

« قانون راجع به اجازه اجراء لایحه استخدام کشوری پس ازتصویب کمیسیون‌خاص مشترك مجلسین »

مادهٔ واحده : به دولت اجازه داده میشود لایحه استخدام کشوری را که بمجلس شورای ملی تقدیم شده پس از تصویب کمیسیون خاص مشترك مجلسین بموقع اجراء بگذارد کمیسیون‌مزبور مرکب از۳۶نفر میباشد که ۱۸ نفر ازهر مجلس باانتخاب رؤسای مجلسین عضویت آنرا خواهند داشت . مصوبات کمیسیون مشترك تا تعیین تکلیف نهائی‌آن در مجلسین لازم‌الاجراء خواهد بود .

نایب رئیس - فوریت لایحه مطرح است . آقای پاینده .

پاینده - بنده‌تصور میکنم‌یك قانونی که دست کم یکسال است باآگر حافظهٔ بنده صحیح‌تر حکم بکنده ماهاست در کمیسیون است مسئله فوریت برای کمیسیون مشترك درحقیقت یك عجله ما فوق عجله است بنده به آقای نخست وزیر وهیأت محترم دولت ایشان احترام میگذارم . دولت مبعوث انقلاب است من خودم بواسطه انقلاب‌باین مجلس آمده‌امویکی ازلوحتهاهستم گفت اگرتو نمك بردست داری من بریش ؛یعنی‌زخم من ، من ریشی ندارم منظورم زخم است . درین مورد من نظر هیأت محترم دولت را بیك نکته ای که در نطق افتتاحیه رهبر عالیقدر ملت‌ایران که همه‌امعنوان بانی اصیل‌ترین وبزرگترین انقلاب این مملکت که بعداز فتح بابل‌است بایشان احترام میگذاریم (صحیح است) جلب میکنم‌یك جمله ای در بیان ایشان بود که فرمودند دولت باید یك قانون جدید استخدام به مجلس تقدیم کند (نخست وزیر - همین قانون است) بسیار خوب این توضیح بنظر بنده مفید است برای نمایندگانی‌هم که این موضوع‌رامیگذرانند یعنی آقای نخست‌وزیربنده قانع‌بودم باین مطلب ولی این تذکر و تصریح‌آقا بنظربنده‌لازم بود درباره مسئله فوریت بنده تصورمیکنم یکی ازدوناحیه مطلب مس است چون آنچه

فرمودید و بنده هم معتقدم وحقیقتاًمیبایستی وقتی مصالح مملکت درمیان است الفاظ گم بشود. امامهرحال الفاظ هم نباید گم بشودچون مبانی کاربراین کلمات است یك قانون یعنی تعدادی کلمه ، یك فرمان یعنی تعدادی کلمه واگر این کلمات ازبین برونداکارمشکل میشود فوریت لایحه‌ای در اینجا مطرح است که یك قانونی تصویب شود که قانون استخدام برود بیك کمیسیون وآنجا با سرعت تصویب بشودبنده تصورمیکنم دولت لااقل میتواندموافقت بفرماید که این فوریت نباشد وقانون استخدام که انشاءالله بعد از لایحه قانون خواهدشدقانونی است که باسرنوشت تصورمیکنم دویست وپنجاه هزار نفر «بنده آمار درستی ندارم» با سرنوشت دویست وپنجاه هزار نفر مردم زحمتکش این مملکت ارتباط دارد بنده تصور میکنم خود هیأت محترم دولت هم موافق این نکته هستند که در باره‌یك مسئله‌ای باین اهمیت عجله در عجله لازم نیست بسیار خوب رفتن بکمیسیون صحیح ولی بفوریت چرا؟ اگر فوریت هست نرفتن بکمیسیون چرا؟بنده تصور میکنم مابا کمال میل آماده‌ایم برای اینکه بسرعت آنچه را که مجلس بعهده دارد انجام بدهیم ولی جناب آقای نخست وزیر سرعت در سرعت وعجله‌در عجله شاید که ریاضی دانان میگویند بقوه۲ شاید مصلحت نیست اگر هست بنده عرضی ندارم بهرحال علت مخالفت بنده ودلیل مخالفت بنده توضیحی بود که عرض کردم بنده شاید معتقد باشم که همه کارها را باید از راه انقلابی عمل کرد ولی بایستی درنظر داشت میان خیلی تندرفتن وکندرفتن لاکپشتی راهی هست که راه سلامت و راه نجات و راه بثمر رساندن انقلاب اصیل مملکت است .

نایب‌رئیس ـ آقای مرتضوی .

مرتضوی ـ موضوع مهم اصلاح قانون استخدام کشوری که پایه کدام تشکیلات مملکت است از مسائلی است که از سالیان دراز لزوم اصلاحش احساس شده (صحیح است) مخصوصاً بنده بخوبی بخاطر دارم که اعلیحضرت همایون شاهنشاه در کنفرانس اقتصادی ۶ اسفند ۱۳۴۱ مخصوصاً باین نکته اشاره فرمودند وبدولت وقت تأکید فرمودند که هرچه زودتر نسبت باصلاح قانون استخدام کشوری اقدام بشود برای اینکه این جنگل مفرازی که آقای گودرزی بآن اشاره فرمودند واقعاً آنقدر پیچ درپیچ شده که حل مشکلات ومعضلات قانون استخدام برای متخصصین آن هم مشکل شده است . دولت گذشته ازاحداث وظیفه‌ای که داشته یك قانونی را بمجلس شورای ملی تقدیم کرد بعدهابه‌تصویب نمایندگان مقرر شدکه شش ماه طرح آن در مجلس بتصویق بیفتد تاهر کس نسبت باین قانون اعتراض وایرادی‌دارد به مجلس بنویسد ودر کمیسیون مربوطه مورد رسیدگی قرار بگیرد وهراصلاحی که‌واقعاً مفید تشخیص شودآنها را خارج نویس بکنند که در موقع‌طرح مورد استفاده قرار بگیرد با تأکید مجددی که اعلیحضرت همایونی نسبت باین امرخیلی ضروری فرمودند دولت وظیفه‌داشته است که هرچه زود تر این امررا اطاعت بکند آنچه امروز اینجا مطرح است راجع بفوریت لایحه است که دولت تقدیم کرده هیچ ربطی بماهیت مطلب ندارد ، هیچ حکم نمیکند که کمیسیون خاص هم باید کارش را فردا انجام بدهد ، کمیسیون خاص هم میتواند آنقدر که لازم است،آن‌قدر که ضرورت دارد دراین‌کار مطالعه بکند و یك‌قانون صحیح وجامعی تحویل‌ملت‌ایران بدهد(صحیح است) فوریت راجع به همین‌لایحه است که دولت تقدیم کرده که ما زودتر این اجازه‌را بدهیم که این کمیسیون خاص تشکیل بشودبعقیده بنده این فوریت لازم است و بهیچوجه نظراین نیست که یك‌کاری بدون مطالعه ودقت انجام بشود(صحیح‌است) و چون این فوریت ناظر براین امرخاص است بنده معتقدم که بسیارضرورت‌دارد و خیلی هم‌لازم‌است (صحیح‌است، احسنت)

نایب‌رئیس ـ بفوریت این‌لایحه رأی میگیریم خانمها وآقایانی که موافقندخواهش‌میکنم قیام‌فرمایند (اکثربرخاستند) تصویب شد به کمیسیون های مربوطه فرستاده میشود.

۷ ـ شور دوم و تصویب گزارش کمیسیون امور خارجه راجع به‌الحاق بقرار داد وین و ابلاغ به دولت

نایب‌رئیس ـ دولایحه در دستور مذاکرات مجلس است یکی مربوط به قرارداد وین ویکی مربوط به‌شمول مستشاران نظامی آمریکا بمقررات قرارداد وین . دولت تقاضا کرده که این دولایحه امروزمقدم برسایر لوایح در دستور مجلس قرار بگیرد . بنابراین لایحه مربوط

بقرارداد وین مطرح است قرائت میشود .

(بشرح زیر قرائت شد)

گزارش شور دوم از کمیسیون امور خارجه بمجلس شورای ملی

کمیسیون امور خارجه درجلسه ۲ مهرماه ۱۳۴۳ با حضور آقای میرفندرسکی معاون وزارت امور خارجه لایحه شماره ۲۵۲۲ ـ ۱۳۴۳/۴/۱ ارسالی از مجلس سنا راجع بقرارداد وین در باره روابط سیاسی که گزارش شور اول آن بشمارهٔ ۱۰۰۱ چاپ شده است برای شور دوم موردرسیدگی قرارداد و ماده واحده مربوط بقرارداد را عیناً تصویب نمود . اینك گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد .

مادهٔ واحده ـ قرارداد وین درباره روابط سیاسی که درتاریخ هیجدهم آوریل ۱۹۶۱ مطابق با۲۹فروردین ۱۳۴۰ در شهر وین به امضای نمایندگان مختار دولت شاهنشاهی رسیده ومشتمل بر۵۳ ماده ودوپروتکل میباشد تصویب و بدولت اجازه داده میشود اسناد تصویب آنرا مبادله نماید.

ازطرف مخبر کمیسیون امور خارجه ـ دکتر ضیائی

دکتر مبین ـ بنده اخطارنظامنامه‌ای دارم .

نایب رئیس ـ بفرمائید .

دکتر مبین ـ دراین مطلبی که الان مطرح است که بنابه‌تقاضای دولت دولایحه دردستور قرار میگیرد و طبق اجازه‌ای که مادهٔ ۷۲ آئین‌نامه میدهد دولت میتواند چنین تقاضائی رابکند که یك‌مطلبی که درستورنبوده‌در دستورقرار بگیرد (نایب‌رئیس. دردستور بوده است)صورت جلسه‌قبل این‌جا است دردستورنبوده ، صورت‌جلسه‌ای که تصویب‌شد درآن چنین‌چیزی نیست وخودآقای رئیس هم استناد فرمودند که دراست محترم دولت تقاضا کرده‌اند . چون‌رئیس دولت تقاضا کرده باید باین تقاضا رأی گرفته شود . بنده نظری‌ندارم تقاضائی‌است برطبق آئین‌نامه‌شده باید نسبت بآن‌رأی گرفته‌شود . البته مجلس‌موافق است ، رأی‌هم میدهند .

نایب رئیس ـ این‌دولایحه در دستور مذاکرات مجلس بوده‌است‌چاپ‌هم شده وحاضراست منتهی‌درجلسه قبل‌مطرح نشده‌بود . امروزدولت تقاضا کرد که مقدم بر سایرلوایح مطرح‌شود ومحتاج برأی‌نیست (رامبد ـ لایحه خوانده‌شد)خوانده‌شد یك‌بار دیگر ماده‌واحده‌قرائت‌میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

مادهٔ واحده ـ قرارداد وین درباره روابط سیاسی که درتاریخ هیجدهم‌آوریل ۱۹۶۱ مطابق‌با ۲۹فروردین ۱۳۴۰ درشهروین به‌امضای‌نماینده مختاردولت‌شاهنشاهی رسیده ومشتمل‌بر۵۳ ماده و دوپروتکل میباشد تصویب و بدولت‌اجازه داده‌میشود اسناد تصویب‌آن رامبادله‌نماید .

نایب رئیس ـ آقای رامبد .

رامبد ـ بیش ازآنکه همکاران محترم من از زیاد صحبت کردن من ناراحت هستند من خودم از حضورتان شرمنده هستم. البته کار مملکتی است ، کار مملکتی را بدست تعویق ومنفی باقی و دستخوش الفاظ قرار دادن صحیح نیست (صحیح است) اما بصرف این‌مطلب صحیح هم همه چیز را سرسری گرفتن و سطحی نشستن و بلندشدن و رفتن ووظیفه را فراموش کردن صحیح نیست (قراچورلو ـ در مورد خودشان میفرمایند) همینطوری است که میفرمائید (بانو دکتر پارسای هر کسی‌وظیفه‌خودش‌رامیداند)درموردخودم‌عرض میکنم قراردادی رامجلس محترم مطرح کردند وتصویب میفرماینکه فقط برای سطحی بودن و سرسری‌بودن یا نبودنش یك سطرش را میخوانم و استدعا میکنم درست توجه بفرمائید و آنوقت بمن‌بفرمائید کدام صحیح است درصفحه۴ بند د «استحضار از اوضاع سیر وقایع در کشور پذیرنده با استفاده از تمام وسائل مشروح وگزارش آن بحکومت کشور فرستنده» (دکتر کیان ـ مشروح غلط چاپی است مشروع درست است) این‌را بفرمائید که بنده روشن بشوم اگرمشروح‌است کدام مشروح است اگرغلط چاپی است و مشروع است ما که داشتیم مشروح‌راتصویب میکردیم از این اشاره کوچك بگذریم بطورکلی قرارداد های بین‌المللی من جمله قرارداد وین با قراردادهای دو مملکت این اختلاف را دارند که قرارداد بین دو مملکت‌باتوجه‌بمصالح‌بین این‌دومملکت نمایندگانشان مطلب را مطرح میکنند و اگر مورد قبول هرطرف‌قرار نگرفت اصلاً تصویب‌نمیشود ولی قراردادهای بین‌المللی چوری است که مثل بنده اقلیت اگر کسی حرفی داشت صحبتش رامیکندواکثریت‌محترم‌هم‌اگرصحبتهارا‌قبول نکرد رأی میدهد بنابراین معلوم‌نیست که گفتار آن نماینده اقلیت برای‌حفظ منافع ومصالح ملت خودش درآن جمع

مورد نظر بوده باشد، لکه تصویب این قرارداد مورد علاقه آن نفوذی است که با کثریت آن حاکم است اگر قرار باشد بنده که درخانه‌ام یك درخت گردو دارم باچهار نفر دیگری که اصلا درخانه‌شان درخت گردو نیست طبق یك قراردادی موافقت بکنیم که هرچقدر درختها گردو دارند در حیاط خانهٔ ما با هم تقسیم بکنیم من هرچقدر سر وصدا بکنم آن سه نفر رأی میدهند وباین ترتیب وقتی تصویب کردند آن درخت گردو تقسیم میشود یك موادی هست (مهندس صائبی ـ این نظر در اینجا وارداست؟) متأسفانه بایدبخانه وارداست موادی دراینجا هست که اشاره میکند (بافراد خانواده) بنده از نمایندهٔ محترم دولت سئوال میکنم (افراد خانواده‌ای) که دراینجا برای آنها امتیازاتی قائل میشویم بنظر ایشان درمملکت ـ آنچه که مقبول میکنیم چه معنی وتفسیری دارد متأسفانه درماده اول این قرارداد که این اصطلاحات تفسیرشده است بنده چیزی ندیدم . اما اگر فردا همشیره یکی ازاین مأمورین باتفاق اورفت ودر یکجازندگی کرد وواقعه‌ای پیش آمد که‌از این قرارداد خواستندبرای مصونیت او استفاده نکنند طبق این تصویبی که میکنید این همشیره هم جزء افراد خانواده هست یا نیست؟ ماچه چیزرا داریم تصویب میکنیم بنده این مطالبی را که عرض میکنم بهیچوجه ایراد من به این قرارداد نیست فقط جلب توجه مجلس محترم وسروران عزیزم است بر این که آنچه کهما تصویب میکنیم خودمان بدانیم چه تصویب میکنیم در این جا ما ماه‌ای هست که برای نمایندگان سیاسی نمایندگان اداری نمایندگان فنی و اینگونه مأمورین ما متقابلا این کلمه را عرض میکنم متقابلا معافیت ها ومصونیت‌ها ومزایائی قائل هستیم آیا دولت ایران هم مأمورین اداری وفنی باندازه‌ای دارد که از سایر ممالك دنیا در اینجا هر کوچه و پس کوچه وخیابانی که شما می بینید وعلاوه‌بیشت اتومبیلها حاکی ازاین است که اینهامأمورین خارجی هستندبنده از نماینده محترم وزارت خارجه استدعا میکنم مجلس شورای ملی را روشن بفرمایند از این قرارداد بین‌المللی چند نفراز مأمورین ایرانی در خارج از مملکت ایران ، در ممالك بزرگی مثل شوروی و آمریکا وانگلستان وامثال آنها از این مزایا بهره مند میشوند وچند نفر از آنها دراین مملکت بهره مند میشوند(فراچورلو ـ موضوع نفر نیست مناسبات بین‌دول است) تصورمیکنم با این چند ماهی که در خدمت شما بودم باین مسائل روشن شده‌ام . دراین‌جا ماده‌ای است که البته بکشور پذیرفته اجازه میدهد که تعداد این‌مأمورین را درصلاحیت مملکت خودش پیش‌بینی بکند و بدولت فرستنده بگوید نمایندگان خودش را محدودبکند ماده‌ بسیارخوبی است ولی بازهم البته‌ازبنده یك نفر یاچند نفرهفتکرمن‌ممکن‌است‌مورداحتیاج‌شمانباشند ولی فضاوت ملت ایران درهرحال مورد احتیاج شما است (صحیح است) بفرمائید دراین‌جا وبه‌من بفرمائید وزارت خارجه‌چه‌درنظر گرفته‌مادرشهری چون‌واشنگتن ونیویورك ولندن نسبت بجمعیت آن شهرها چقدر مأمور خارجی می‌بینیم که ازمصونیت‌ها ومعافیت‌ها بهره‌مندهستند ودر شهر عزیز وپایتخت خودمان چقدر آدم می‌بینیم که از معافیت‌ها ومصونیتهابهره‌مندهستند وبالاخره‌این قرارداد برای مملکت‌ایران وملت‌ایران چه‌مصلحتی دارد(یکنفر ازنمایندگان ـ هیچ) بنده هیچیك ازعرایضم مبتنی‌براین نبود که بااین قرارداد مخالفم ولی‌استدعای من‌دراین‌بود برای اینکه‌یك فردی از خودمن‌بی‌اطلاع‌تر بیایدبگوید می‌بینم از کشور های دیگر حتی کسانی که بخیالشان‌را تعمیرمیکنندحتی‌اگرمکانیك‌ازمصونیتی کمتفیر کبیر مادرممالك‌دیگر استفاده‌میکنند،استفاده‌میکنند (صحیح‌است) (خواجه نوری ـ اینطور نیست) امااینطور بدبختانه‌هست آقای خواجه نوری مملکت رابا شوخی وتعارف مصالحه نکنیم‌عزیز من (احسنت) بنده عرض کردم بااین کیفیت بهیچوجه مخالف نیستم قرار دادیت بین‌المللی و تکیه میکنم و۱۸ بازهم زیراین‌کلمه خط میکشم متقابل ، متقابل، متقابل ،ولی آیامن که‌یك میهمانی درخانه‌ای میروم معنیش‌این‌است که درمقابل این‌یك‌مهمانی‌دویست نفردر بازدیدبپذیریم؟ این‌صحیح‌نیست آقای خواجه‌نوری پس‌این افتخارشوایانهم نقص من که‌این‌عرایض را کردم(احسنت)

نایب رئیس ـ آقای نخست‌وزیر.

نخست وزیر ـ بازهم درشأن مجلس انقلابی است که هرحرفی بااحساسات انقلابی زده شود (احسنت) ولی باید نتیجهٔ آن‌کارراهم کاملاً درنظر گرفت اگرجناب‌آقای رامبد نمی‌فرمودند که با این گزارش مخالف هستم ورأی بآن خواهم‌داد (رامبد ـ بنده نگفتم مخالف نیستم معلوم

هم‌نیست رأی ندهم بعد ازتوضیح جنابعالی معلوم میشود) خیلی‌خوب‌است‌اصولاً دراجتماع رموکراتیك ومشروطه‌ای کهما داریم با این‌آزادی بیان که نمونه‌اش جناب آقای رامبدهستند هیچ اجباری درقبول‌هیچ اصلی‌نیست مجلس است محترم رأی‌مجلس قاطع‌است وبدون تردیدکسی بر دیگری‌وطنپرست‌ترومعلاقه‌مندتربااین‌مملکت‌نیست(صحیح است)اگراکثریت‌مجلس نسبت به‌یك مطلبی رأی میدهد بافهم ودرایت وتطبیق با مسائل و منافع مملکتی است واگر اقلیت رأی نمی‌دهد آنهم با صداقت وعقیده است ولی نباید مردم فکر کنند که احتمالاً ممکن است دسته‌ای ازدسته دیگر وطنپرست‌تر باشند این را من جواب عرض می‌کنم که چنین چیزی نیست و اگر اکثریت رأی میدهد با در نظرگرفتن وضع مسائل بین‌المللی است کنوانسیون وین و قرارداد بین‌المللی وین را شصت وچند کشور امضاء کردند و از پارلمانشان گذرانده‌اند وقبول کردند اینها یك مسائل بسیار عادی بین‌المللی است حالا اگر آقای رامبد انتظارداشتند بعد ازجنگ بین‌المللی دوم بجای آنکه‌آمریکا به انگلیس کمك کند انگلستان به آمریکا کمك متقابل میکرد و ما اگر نیازی به بعضی متخصصین فنی خارجی داریم از طرف ما این متخصصین اعزام نشوند بنده عرضی ندارم آن قضاوتش با مجلس است ولی بنده میخواهم این‌افتخار را امروز داشته باشم که در مجلس عرض کنم که دولت ایران درآینده نزدیکی ازاین امتیازات استفاده خواهد کرد (احسنت) برای اینکه امروز ما متخصصین فنی‌مان درافغانستان وفردا درهندوستان وپس فردا درلیبی وحبشه همین امتیازات را خواهند داشت (احسنت) برای اینکه ما در یك صنعتی پیشرفته هستیم وتوانسته‌ایم جایمان را در بازار های بین‌المللی باز کنیم و از این امتیازات هم استفاده کنیم (احسنت) ولی داشتن چند نفر متخصص فنی برای ضرورت و احتیاج به تشخیص دولت ایران بااین استقلال سیاسی وبااین قدرت وبااین رهبری وبااین دولت کمان میکنم این چنین افکاری در باره‌آن‌صحیح نباشد بنده دیگرعرضی نمی‌کنم این‌یك مسائل بین‌المللی است مسائل سیاسی است بایدنسبت‌به اینها بایك نظر دیگری‌نگاه کرد تشنج بوجودآوردن درافکار عمومی در شأن این افکار سالم نیست مسائل را باید بانهایت دقت وباریك بینی‌ووطنپرستی مشاهده کنیم دقت کنیم تصویب کنیم وهیچکس دراینجا امتیازی در این مسائل ندارد واین‌طرز معافی را که فرمودند که دسته‌ای‌را اگر تصمیمی بگیرند نقصی در آنجاهست‌چنین نیست بنده بعنوان رئیس دولت ودبیر حزب ایران نوین در اینجابااقتخاراعلام‌می کنم که‌این‌مسائل‌درموضع سیاسی‌در وضع اقتصادی‌ایران‌درموضع اجتماعی‌ایران‌باداشتن‌رهبری‌مانند شاهنشاه ودولت خدمتگزاری مثل بنده وباداشتن مجلسین شورای ملی وسنا این مسائل صدق‌نمیکنند و روشن است (صحیح است ـ احسنت).

نایب‌رئیس ـ آقای معاون وزارت امورخارجه

میرفندرسکی (معاون وزارت امورخارجه) ـ بنده به جناب‌آقای رامبد همیشه ارادت داشتم وامروز ارادتم بیشترشد برای اینکه نطق بسیار فصیحی که فرمودند در موقعیتی که من هستم ومطالبی را که عرض میکنم اقتضا نمیکند فصاحتی بخرج بدهم وهای رابا هوی‌جواب‌بدهم بنده کوچکتر از این هستم که ازهرجهت که ملاحظه بفرمائید ولی چون‌مستقیماًاشاره‌بی‌فرمودید وفکرمیکنم همین اشاره‌عنایتی بود که بنده بیایم وتوضیحاتی بعرض برسانم. به رأی اقلیت و اکثریت در قراردادهای بین‌المللی اشاره فرمودید قراردادهای بین‌المللی همانطور که آقایان استحضار دارند بر دو نوع است‌قرار دادهای دوجانبه‌است‌وقرار دادهای چند جانبه قراردادهای دوجانبه که عبارتست‌از قرار دادهائی که بین دودولت‌و برای‌مسائل مبتلابه‌آن دول منعقد می شود و دولت ثالثی را درآن قرار دادراه نیست برعکس قرار داد های‌چندجانبه قراردادهای اصولی هستند که حاوی‌اصول کلی حشر ونشر بین‌المللی هستندودراین قراردادهاتمام ملل کم‌وبیش ذی‌نفع هستند قرار دادهای دسته جمعی از اواخر قرن نوزدهم شروع شد وتامروز مرتب درحال تکامل‌است‌وقرار دادهای دوجانبه دارد کم می شودوقرار دادهای چند جانبه زیاد می شود علت این امر این‌است که‌ممالك بهم نزدیك ترشده مسائل مورد نیازشان‌بیشتر می‌شود و چنین قراردادهایی را تهیه می‌کنند روی میز سازمان ملل متحد میگذارند که هرکس میتواند همانطورکه میرود چای میخورد این را امضاء کند برای اینکه حاوی اصول چند جانبه است اصول کلی که در قراردادهای چند جانبه رعایت میشود

اصولی نیست که همه عالم از آن پیروی بکنند وقتی که قرارداد برده فروشی فرض بفرمائید در اواسط قرن نوزدهم منعقد شد (چند نفر از نمایندگان ـ منع برده فروشی) منع برده فروشی این قرارداد مخالفینی هم داشت وهنوزهم که صد سال از آن میگذرد مخالفینی دارد ولی درأصل قراردادی بود که جامعه بین المللی بطرف آن پیش رفت . قراردادوین قرار دادی است که اصول کلی آن ازسال ۱۸۱۵ به اینطرف مورد احترام کشورها بوده و درلاهه هم در۱۹۳۰ که دست بردند اصلاحات زیادی در آن نکردند منتهای مراتب خصوصیات قراردادهای چند جانبه این است که قرارداد های چند جانبه اصولی را که بمرور زمان مورد استفاده ملل است تدوین مینمایند و جلو آن ها بصورت واضح میگذرد یعنی عرف را تبدیل به قانون می کنند یعنی نتوشته را تبدیل به نوشته میکنند وقتی که این قرارداد در سال ۱۹۶۱ در وین بتصویب رسید مدت مدیدی در اطرافش در آن جلسه صحبت شد ودر جلسات سازمان ملل متحد صحبت شد نظرات تلفیق شده وحتی نظراتی بود که عدهیی از کشورها توافق نداشتند برایش پیش پروتکل خاصی گذاشتند مملکت ایران هم عضوی است از جامعه بین المللی از جامعهٔ آزاد بین المللی و در سازمان ملل متحد هم عضو است وحرکت میکند بهمان جهتی که دنیای مترقی حرکت میکند باتوجه بمنافع ومقتضیات خودش این بود کلیاتیکه میخواستم بعرض برسانم درقراردادهای دوجانبه وچندجانبه و اهمیت قراردادهای چندجانبه در روابط بین المللی فعلی، اما فرمودند که افراد خانواده مثلاً اگر خواهرش شاید با او زندگی کند این چه میشود باید خدمتتان عرض کنم که مادهٔ ۱۰۳۱ قانون مدنی تعریف خانواده را میکند وقتی یك مأموری میآید باایران یك یادداشتی فرستاده می شود که این عده تحت تکفل اوهستند و زندگی می کنند ما آنها را نمی شناسیم خواهر او را نمی شناسیم ملاحظه میفرمائید که بیش صمونیت بدهیم وحتی در بعضی ازمواقع بافراد بالغ هم صمونیت نمیدهیم این بستگی به تشخیص ما دارد ولی فرمودید عمل متقابل که می شود چرا آنقدر افراد خارجی در اینجا داریم ودرخارج نداریم برای اینکه ما احتیاجاتی داریم وباید احتیاجات خودمان را رفع کنیم درروابط بین المللی امروزه این نحوه عمل میشود واینکه بمفاد مادهٔ ۱۱ اشاره فرمودید مادهٔ ۱۱ را قرائت بکنم .

«مادهٔ ۱۱ ـ (۱) درصورت عده توافق صریح نسبت بتعداد افراد مأموریت ـ کشورپذیرنده میتواند خواستار شود که تعداد این افراد باتوجه بمقتضیات واوضاع کشور وباتوجه به نیازمندیهای مأموریت از حدودی که خود معقول ومتعارف تلقی می کند تجاوز ننماید» بنده دیگر عرضی ندارم .

نایب رئیس ـ آقای حاذقی .

حاذقی ـ موافقم

رامبد ـ بنده اخطار نظامنامه‌ای دارم .

نایب رئیس ـ بفرمائید .

رامبد ـ عرض کرده ام با لایحه مخالف نیستم برای اینکه برای من هنوزروشن نیست وتا دولت توضیح ندهد تصمیم خودم را نخواهم گرفت و حالا هم تا موقعی که درشن نشده‌ام نمیتوانم رأی بدهم منتهی بنامعادت مطلب را بدفتر بر میکنم واین ناشی از عدم شهامت که جناب آقای نخست وزیر فرمودند نیست ایکاش موردی پیش نیاید که جنابعالی شهامت بنده را بیازمائید آنوقت میترسم برای شما خوب نباشد و اما راجع به مطلبی که فرمودند آقای معاون وزارت امور خارجه بنده را روشن کنند طبق مادهٔ ۱۹ وزارت امورخارجه ایران است که میتواند تعداد مأموریتی را در ایران تعیین بکند و احتیاجات فنی ربطی به اعطای امتیازات مصونیتی ندارد ماهر چقدرهم احتیاج داشته باشیم هیچ احتیاجی نیست که این مصونیت را بدهیم راجع به قراردادهای بین المللی هم بیانات بنده تحریف شده‌اند این اندازه‌ای که توضیح فرمودند بنده در درسهای قبلی خوانده بودم .

نایب رئیس ـ آقای رامبد این مطالب مربوط باخطار نظامنامه نیست .

رامبد ـ اخطار نظامنامه‌ای دارم مطابق مادهٔ ۸۰ آئین نامه عرض بنده تحریف شد .

نایب رئیس ـ بفرمائید .

رامبد ـ آنچه راجع به قرارداد های بین المللی عرض کردم گفتم که نمایندهٔ دولت درچنین قرارداد ها مختار نیست واین مجلس هر مملکت هستند که باید مواد ومفاد آن قرارداد هارا بخوانند و تصویب یا رد کنند و

بصرف اینکه نماینده دولت هرچه خواسته در آنجا گذاشته است نیست این مجلسین باید به بینند که بصرفه ملت هست یا نیست (صحیح است) جنابعالی هم اگر تشریف بیاورید اینجا و بفرمائید درورارت امور خارجه ممالك دیگر درجه حدودی وچه نسبتی این امتیازرا بآنها داده وچند برابر نمایندگانی که ما در آنجا داریم این امتیاز را میدهیم شاید هم بنده موافق شدم وشاید هم برخلاف نظر جناب آقای نخست وزیر این شهامت راداشتم که با کمال سربلندی رأی مخالف بهتان بدهم (فراچوراو ـ سفره که میاندازند هر کس باندازه سهم خودش میخورد).

نایب رئیس ـ آقای حاذقی بفرمائید .

حاذقی ـ عرض کنم این ازخصوصیات حکومتهای دموکراتیك و آزاد است که واقعاً مسائل را زیر غور و بررسی قرار بدهد وافراد با کمال بی نظری و آزادی عقیده خودرا ابراز دارند منتهی یك مسأله‌ایست وآن این است که برای درك پاره‌ای ازمطالب وقت بیشتر لازم است و فرصت بیشتر که همهٔ آقایان نمایندگان محترم آن فرصت ووقت راصرف درك جزئیات مطالب کنند تا آنکه مطلبی پوشیده و مبهم نماند اینجا میخواستم عرض کنم اولاً سیاست کلی دنیا اینست که دنیا رو به تفاهم، رو به نزدیك شدن ملل میرود امروز روزی است که در کشور هاصحبت ازتشکیل حکومت جهانی میشود وهمهٔ ملل ملل اعضای یك خانواده شمرده میشود وخلاصه نزدیك شدن بآن روح تعالیم اخلاقی ما ایرانیها ودین ما که دین اسلام است که فقرمووده است بنی آدم اعضای یك پیکرند میرود وبنابراین باید مسائل را با یك نظر وسیع تر ویك افق بازتر نگاه کرد این قرارداد در کمیسیون خارجه مجلس شورای ملی با حضور نمایندهٔ دولت مطرح شده وهرماده به تفصیل روی آن صحبت شده آمده مجلس استدعا میکنم توجه بفرمایند و هیچکس نمیخواهد بضرر مملکت قدمی بردارد گاهی جهل برموضوع ایجاد یك تعصبی می کند وازطرفی ما میدانیم امروز یك اغراض ومقاصدی است دردنیا که سعی میکنند افکار ساده افرادی را که بحقایق واقف نیستند منحرف بکنند و درواقع آنها را خواهند کشاند به بحث های غیر مفید که ایجاد تشتت میکند ولی ماخوشبختانه ملتی هستیم که این مسائل را پشت سر گذاشته‌ایم وتمام این تجربه‌ها وآزمایش هارا کرده‌ایم این امتیازات چیز تازه نیست این حداقل امتیازاتی است که قائلند الآن بیش ازاین حداقل دربین خیلی از ملت ها هست ورعایت میشود وماهم درحال حاضر این را داریم عمل میکنیم این حداقل امتیازات سیاسی است که دول اعضاء کننده به هر کس میدهند بین این اعضاء کننده گان ملتی هستند که بسیار باشهامت تر وطن پرست تر ازخیلی ملت های دیگر که حالا مشغول باجرح وتعدیل این مسائل دردنیا هستند آنهائی که این را امضاء کرده‌اند همه از روی فهم ودرك امضاء کرده‌اند شاید پارلمان ما آخرین پارلمانی است که این را می خواهند تصویب کنند پارلمان فرانسه و آمریکا و شوروی تصویب کرده‌اند ما می خواهیم کار تازه‌یی بکنیم ما می خواهیم حداقل مزایای سیاسی که امروز دردنیا ملت ها برای افراد قائل هستند مجلس مان تصویب کند که ماهم در سیاست بین المللی هم آهنگ هستیم بنابراین من خواستم عرض کنم که بعضی تبلیغات وتحریکاتی که افراد نداشته میخواهند بلند گوی یك سیاست های خارجی باشند نباشد (همهمه نمایندگان زنگ رئیس) اجازه میدهید استدعا میکنم .

نایب رئیس ـ اجازه بفرمائید ناظ. ق صحبت شان را بکنند اگر آقایان مطالبی دارند تشریف بیاورند بگویند .

حاذقی ـ این ازخصوصیات حکومت آزاد ودموکراتیك است که همه حق دارند در شرایط مساوی حرف بزنند میخواستم عرض کنم من بصفت یك نماینده مجلس و بصفت یك عضو کمیسیون خارجه عرض میکنم بعدهم آقایان میتوانید رأی بدهید یا ندهید خواستم ذهن همکاران محترم روشن شود که با تصویب این قانون هیچ کار تازه‌یی برای مملکت نمیشود این چیزی است که الآن تمام نمایندگان سیاسی سفرا و کنسولها ونمایندگان دولت آنها در کشورما از آن برخوردارند چنانکه نمایندگان ماهم درهرجای دنیا از آن برخوردارند (صحیح است) همانطوری که عرض کردم چون یك افراط و تفریطهائی در باره قوانین مورد مطالعه در روابط بین المللی بوده و نمایندگان سیاسی و حقوقی و احترامائیکه نمایندگیها برای خودشان قائل بودند اختلاف نظری بوده است قرارداد وین آنرا اصلاح کرد و مجالس هم تصویب کرده‌اند و تصدیق بفرمائید در اینجا حقی قائل شده‌اند که اگر ملتی ازحقوق خودش

ازحدود اختیارات خودش تجاوزبکند برای یك غرض سیاسی فوراً وزارت امور خارجه آنکشور بگوید بس است توقف کنید اما این اساسنامه نیست یعنی اگرسفارتی کار داشت وماهم اگر بودجه‌مان ، اعتبارمان اجازه بدهد ششصد نفر استاد و دانشمند فنی وغیره بتوانیم بفرستیم بسفارت ایران در مسکواین‌حق‌رادارایم اما این مسئله که جناب آقای رامبد اشاره فرمودند به افزایش تعداد نمایندگان بعضی از ملت ها که اینجاهستندآقای رامبدمابایدبك ملتی‌باشیم که آنقدر بوطن خودمان علاقمند باشیم که هر گز یك فرد ایرانی فکرخیانت بمملکت خودش ورش‌روسوخ نکندودرمخیله‌اش خطور ندهد هر کس دراینجا باشد ترسی نداریم ما یك مملکت پشت پرده آهنین نیستیم ما خوشمان میآیدافراد زیادی ازتمام مملکت دنیا بیآیند بایران بصفت‌توریست بصفت نماینده سفارت و البته اگر ما توجهی خودمان بسیاست‌ایران بکنیم هرگز بوطن خودمان خیانت نمیکنیم (صحیح‌است) حرفی هم نداریم ایران اکنون درشاهراه بین‌المللی قرار گرفته و ما خوشبخت میشویم که مسائل مستور و پوشیده‌ای نداریم سیاست ما سیاست بازاست وخود اعلیحضرت همایون شاهنشاهی‌هم درنطق‌ها سیاستشان را میگویند دولت ماهم مسائل سیاسی‌اش را علناً میگوید مایك چیز های سری نداریم که نماینده خارجی بیاید جریانی‌را بگوید مایك ملتی هستیم صلح طلب و طرفدار حقوق بین‌المللی و به تمام‌ملل احترام میگذاریم بشرط معامله متقابله و مادامی که دولت ها بما احترام میگذارند (احسنت) دیدید و تجربه هم شده ملتهای بزرگ آمدند باما بد رفتاری کردند ماهم مقابله بمثل کردیم ماهم محکم مثل کوه ایستادیم برای اینکه ملتی هستیم متکی به ایمان وفکرانی نداریم که اعضاء فلان سفارت زیاد است یاکم ودراینباره هم این قرارداد بما حق میدهد که دولت ماجلوگیری بکند از افزایش تعداد نمایندگانیکه بایران می آیند ودراینباره‌میخواهم عرض کنم که ماتصویب این‌قانون چیزتازه‌ای‌را تصویب نمیکنیم وماتصویب این قانون وجدان ماراحت‌باشد.

پاینده - اخطار نظامنامه‌ای دارم.

دکتر عدل‌طباطبائی - کدام‌ماده؟

پاینده - مربوط بمقام ریاست است بنده حقیقتش این مطلب مربوط به نظامنامه را در اینجا بارها تلقی کردم چون درموقع اخطارماده نظامنامه باید گفته شود بنده بنظرم آنچه بحث دراین موارد میشودمورد داردو باید گفته شودخیلی دقیق از آقای نخست وزیر گله میکنم که چرا دیربدیر به مجلس میآیند که مجلس ما جانبی بگیرد ومباحثاتی بشود ومجلس ما گرم بشودماده چهارو سه آئین نامه دروظایف کمیسیون دادگستری میگوید بنظر بنده این لایحه به کمیسیون دادگستری‌باید برود ولی به کمیسیون‌دادگستری‌ارجاع نشده بنده‌هم متأسفانه چون نبودم جزء غائبین بااجازه یابی اجازه بودم می‌بینم که فقط به کمیسیون امور خارجه رفته دراین جاصحبت از صمونیت‌ها هست صحبت از مسائل حقوقی شده قسمت استخدامی دارد که بایدبرود به کمیسیون استخدام توضیحات آنرا درکلیات اگر فرصت‌شد عرض‌میکنم‌حالا درنظامنامه‌دارم‌صحبت میکنم‌فقط درباره‌اخطارنظامنامه‌ای عرض میکنم ظاهراً اینطور است که وقتی درلایحه‌ای بحث میشود بایددید که‌باید بکدام کمیسیونها رفته‌باشد بنده تصورمیکنم اگرمخاطرم گرام توجه بفرمایند این لایحه قطعاً بکمیسیون دادگستری باید میرفت و عنوان قانونی و عنوان «صونیت هائی که یك گروهی ازاتباع ممالك دیگرمیدهند اصطکاك باقوانین مملکت دارد بنده تصورمیکنم دراین مطلب‌شاید دقت‌کافی نشده‌است استدعا میکنم‌بعرض بنده توجه بفرمائید قطعاً باید به کمیسیون دادگستری برود وبعد به مجلس میآمد وبحث میشد اگر در ارجاع کمیسیون ها دقت کافی شده ونقطه نظر خاصی هست توضیح بفرمائید که بنده هم با فهم کند خودم بفهمم که چرا یك لایحه باین اهمیت که یك مقدار زیاد مواد عمومی و جزائی ومواردی بسیار ایجاد صمونیت جزائی و حقوقی دارد به تنها کمیسیونی که حق داشته است رسیدگی کند نرفته است (صحیح است) بنده عرضی ندارم .

نایب رئیس - کلیه این قبیل لوایح تا کنون به کمیسیون امور خارجه رفته است و در موارد دیگر همین طورعمل‌شده‌آئین‌نامه هم تصریح‌دارد که قرارداد-های بین‌المللی مرجعش کمیسیون خارجه است

نایب رئیس - آقای سرتیپ پور

سرتیپ پور - بنده خیاز میکنم که مسائل تخلیط

شده است عرض کنم که یکوقت هست که ما موضوعی را که مربوط است بقرارداد بین دول داریم بحث میکنیم و یکوقت است بقراردادی که بین دو دولت تنظیم شده است درحال حاضر صحبت از قرارداد ایران ویك دولت نیست تا ما بیائیم بررسی کنیم که ببینیم کدام یك از اینها کمتر یا کدامیك از اینها بیشتر میخواهند از حقی استفاده بکنند . قرارداد است بین دول که خوشبختانه‌درمقدمه این قراردادتذکاریدهائی است که بنده اگر اجازه بدهید برای رفع سوء تفاهم‌این تذکاریه را میخوانم «دول‌عاقد این‌قرارداد باتذکار این معنی که همه مردم کشور ها از دیرباز قائل بنظامات خاصی درمورد نمایندگان سیاسی میباشند با معرفت مقاصدواسول منشور ملل‌متحددرباره تساوی مطلق‌دولت ها وحفظ‌صلح‌وامنیت بین‌المللی وتوسعه روابط‌دوستانه‌بین ملت‌ها»دراینجاتساوی‌مطلق‌دولت‌هاراناً کید کرده‌است آنچه که‌میتواندباعث‌نگرانی‌باشداین‌است که تساوی‌عملااجرا نشود ولی خیال میکنم‌باتوجه باین قرارداد که‌همه‌اعضاء میکنیم همه مجبوریم اجرا بکنیم این قرارداد ازنظر اعضائی که‌پایش گذاشته‌ایم وهمه باید آن تساوی مطلق را احترام بگذاریم وبخواهیم چون شك نیست که فرق بین دولت مستقل‌ودولت غیر مستقل آن است که مستقل میتواند‌از تساوی استفاده‌بکند ودولت غیر مستقل نمیتواند از تساوی استفاده بکند این‌قرار داد باعلم باینکه ملت ایران دولت ایران حق تساوی خودش‌را محفوظ داشته است ومستقل‌است‌وازحاکمیت‌ملی‌خودش باتهایت‌استقلال درمیزان‌تساوی استفاده میکند گمان میکنم که‌هیچ‌مانعی برای این قراردادی که دردست داریم وتصویبش اشکالی در بین نباشد (احسنت)اینستکه بنده معتقد هستم‌باتوجه به عرایضی که شده است آقایان یکبار دیگر در فکر خودشان تجدید نظر بکنند فقط یك موضوع دیگر را باید بنده در این جاعرض بکنم وآن‌اینست که گاهی‌مشورت ناسالم‌میشودواین‌ناسالم‌شدن مشورت‌درنتیجه‌نهب‌پیدامیشودماا گر بخواهیم‌واقعاً«بکنیم با مشورت سالم روبروبشویم از هرچیزی که باعث‌دغدغه فکری ارعاب - تهدید- سقوط -تخطئه - ترس وازاین نوع حرفها بمیان میآید فکر تحت تأثیر قرار میگیرد و مشورت ناسالم‌میشودبنده‌بدون‌اینکه‌ذکر بکنم‌تمنادارم چه‌ازدولتیان‌وچه‌ازمجلسیان‌درمباحثه راه‌ارعاب‌راه‌ارعاب‌اطی‌نکنند برای اینکه‌راه‌ارعاب‌تهدیدبدرآکسیونی‌رابوجودمیآورد که آن‌رآکسیون وآن‌عکس‌العمل‌فکرراتبعیت‌میکندموازرام صحیح‌خودش‌منحرف‌میکندومشورت‌ناسالم‌میشودوناسالمی مشورت‌در ناسلامتی‌اوضاع‌مؤثرواقع‌میشود(احسنت احسنت)

نایب‌رئیس -آقای خواجه‌نوری .

خواجه‌نوری - با فرمایشات‌جناب‌آقای‌سرتیپ‌پور وظیفه بنده سبك شد برای اینکه عین مطالبی که ایشان بعرض مجلس رساندند بنده‌میخواستم بیان بکنم‌واستدعا نمایم همانطورکه دوستان وهم مسلمان منهم رعایت احترام مقام ریاست رامیکنند وهم رعایت احترام جلسه عمومی مجلس راآقایان هم که تشریف می‌آورند پشت این تریبون در بکار بردن الفاظ و بخصوص درطرز بیان‌دقت بفرمایند که احساسات ماراجریحه‌دار نکنند واگر رعایت این مطلب ازطرف دوستان محترم بشود بنده‌قول میدهم که ماهم مطابق وظیفه ای که‌داریم دریك محیط آرام مشورت بکنیم وله وعلیه هرمطلبی را خوب‌موشکافی‌بکنیم‌به‌تنقیدات گوش بکنیم‌حرف‌صحیحی را که قابل جواب است باکمال متانت وادب جواب‌بدهیم بنده ازاین تذکر جناب سرتیپ‌پور کمال تشکر دارادم جناب سرتیپ‌پور شما ثابت فرمودید و در تمام موارد شیخوخیت وهربرتان رادر مجلس حفظ کردید وباز هم اظهارامتنان‌میکنم‌راجع به‌اصل‌مطلب‌جناب‌میرفندرسکی توضیحاتی بعرض مجلس رساندند لکن بنده متوجه شدم که‌به پاره‌ای ازمطالب که جناب‌آقای پاینده فرمودند جواب لازم داده نشد جناب‌آقای رامبد قرارداد های‌چند جانبه همانطوریکه آقای میرفندرسکی توضیح دادند قراردادی‌نیست که امضاءآن برای تمام دول‌اجباری باشد وتصویبش برای مملکت ما برای مجلس ماو برای قوه مقننه ما اجباری باشد و لکن خنابعالی در آخر بیاناتتان جمله ای فرمودید که‌مصلحت تصویب این‌قرارداد ها چیست بنده خواستم مسلحت تصویب این قرار داد ها را عرض کنم مصلحت تصویب‌آن قرارداد اینستکه دولت ایران مثل سایرعضو اجتماعات این کره زمین احتیاج به مبادلات سیاسی و دیپلماتیك دارد ماباید یك استانولی که ازلحاظ‌بین‌المللی برای‌روابط دیپلماتیك برقرار کردند این انتظام و این

استاورا قبول بکنیم دراینکه بتوانیم درمجامع بین‌المللی شرکت بکنیم واینکه تاحالا این کنوانسیون به تصویب نرسیده بواسطه طولانی بودن مدت قدرت بوده است که‌از لحاظ قانون گزاری دراین مملکت وجود داشته والا زود تر ازاینها باید این عمل‌را کرده باشیم وتأخیر دراین امر هم ضرر هائی دارد که جناب آقای حسادقی مفصل بیان فرمودند ولیکن مطلب دیگری که رویش زیاد اتکاء دارم راجع به‌تعداد مأمورین است ازیکطرف ایراد میگیریم بدسفارتخانه‌هاوزارت امورخارجه که‌چرا مأمورین زیادی بخارج میفرستند چرا ولخرجی‌هائی دراین امورمیکنند و ازطرف دیگرسئوال میشود که چرا فلان دولت دراین امأموریاسیاسی باقی داردوما بهمان تعداد مأمور سیاسی یا فنی نمیفرستیم‌بنده‌بایدعرض کنم که‌این کمکهای‌متقابل بین‌دول وهمکاری که‌بعدازجنگ بوجودآمده‌است‌لازمه‌اش این بوده‌است که دول بزرگ ودول پیشرفته دولتی که از لحاظ فنی مجهزتروتکمیل ترهستند بادوستان خودشان دست اتفاق واتحاد و همکاری فنی بدهند بنده در سازمان بیمه های اجتماعی که بوده متأسفم شهادت بدهم که چه ازلحاظ کارمندان وچه‌ازلحاظ مستشاران‌خارجی که بمایران فرستاده‌بودندکارمندان فنی و مستشارانی که چه‌درکادرسیاسی‌وچه‌درکادرمستشاری‌فنی دول دیگر مثل آمریکا یافرانسه یاانگلستان ، من شخصاً بعنوان یك‌معلم از آنها استفاده کردم بنده یك موردی را برای شما عرض میکنم در آن دوره بود که بنده خودم مدیر عامل سازمان بیمه‌های اجتماعی بودم و اولین مدیر عامل این سازمان بودم واین سازمان درایران نوبود بنده‌خودم‌فقط مطالعات کتابی‌راجع باین موضوع داشتم وقتی که مأمور شدم که یك چنین مؤسسهٔ معظمی را که حالا ملاحظه میفرمائیدبوجود بیاورم‌ناچار شدم که همکاری مستشاران خارجی‌راجلب کنم‌باورنفرمائیدجلساتیکه‌من‌بامستشارانی که‌فرستاده شده بودند ازطرف دفتر بین‌المللی‌کار و از طرف سایرممالك برای بنده‌یك کلاس درس بود بنده‌باید عرض بکنم که از این مستشاران بعنوان یك معلم شخصاً استفاده کردم و فکر میکنم چون آن افکار را منعکس کردم در آن دستگاهی که اداره میکردم از این راه هم بمملکت خدمت شده است اگر تمام مسئولین در این مملکت متوجه باشند که چه استفاده معنوی و چه استفاده فکری میتوانند از این مستشاران بکنند مسلم بداینکه‌بنده‌ایم‌بنده‌ایم‌ایم‌ایم

رامبد - بصداق گفتی باور کردم اسرار کردی بشك افتادم من دارم بشك میافتم نسبت باین لایحه بنده ابتدا عرض کردم اگر عمل منتقد باشد بنده مخالف نیستم جناب آقای خواجه نوری هم بنده را متوجه کردند که مأمورین وزارت امورخارجه مادرخارج زیادند وتحمیلی است بربودجه ما هم تصدیق داریم ولی جناب آقای خواجه نوری هیچ یك از اینها ربطی باین ندارد که مملکتی برای حفظ حیثیت مملکت وخاصه اینکه آن رئیس مأموریت نماینده شخص اول آن مملکت است تعقیب پسرچم آن مملکت است هرامتیازی را متقابلاً بدهد بنده حاضرم به تمام سفراء خارجی با این شرط تعظیم بکنم که ملتهای آنهاهم بنماینده شاهنشاه ما تعظیم بکنند(صحیح است) ولی تمام صحبتهای ماسر این مطلب است که متأسفانه من قدرت بیان ندارم که درست تشریح کنم دلیلی نداردتعداد نمایندگان ما که در آن کشورها از این امتیازات ومصونیت ها ومعافیت ها برخوردار میشوند تمام مأمورین آنها که ممکن است ۵ برابر مأمورین ما باشند از این مصونیت ها ومعافیت ها برخوردارباشند (صحیح است) صحبت تعداد است قربان نگفتیم تعداد کارمندان سفارتخانه های آنها را محدود بکنیم که باید هم بکنیم وآنهم باید محدودباشد ما که درمملکت آنها استفاده‌ئی نداریم آنها هم درمملکت ما نمیتوانند استفاده‌ای داشته‌باشند امایك هیئتی دولت ایران میفرستد وچهارنفر ازاین مصونیت ها استفاده میکنند مادهٔ ۲۹ تا۳۵ را مطالعه بفرمائید دراین مواد تصریح دارد خودش مصون است خانه‌اش مصون است خانواده‌اش مصون است ومکاتباتش مصون است وخودش هم مصون است ومعبر است ازتمام جرائم وتعقیب نمیشودبنده پیشنهادی دارم طبق مادهٔ ۱۱ همین قرارداد که البته‌مااین قراردادرا دربست تصویب میکنیم ولی هیچ کس نمیتواند مارا مجبور کند که رویه‌ئی برای وزارت امورخارجه خودمان تعیین نکنیم‌نمونه‌ای که بنده پیشنهاد کردم رویه‌ئی بقرارداد ندارد وهیچ دال باین نمیشود که‌مابه‌تمام ممالك تحمیل بکنیم‌فقط وزارت امورخارجه‌مامقید خواهد بود تعداد نمایندگان خارجی که ازاین معافیت‌ها ومزایا بهره‌مند میشوند محدود بکند به تعدادی که مایل است متقابلاازطرف آن کشورهانمایندگان ما بهره‌مندشوند(صحیح است)این کجایش عیب‌دارد حالاشما فکرمیفرمائید آن مستشار سازمان برنامه هم‌بیك ترتیبی لازم است که مصون باشدو هرکاری کرد حتی‌برای شهادت هم ما نتوانیم اورا احضار کنیم البته هرچه آقایان رأی دادند اجرا خواهد شد من‌هم آنچه بنظرم میرسد باید عرض کنم .

نایب رئیس - آقای نخست وزیر فرمایشی داشتید بفرمائید .

نخست وزیر - بعضی مسائل دراین‌جا مطرح‌میشود که شاید یك تذکری درباره آنها ضرورت داشته باشد بنده اطمینان دارم که سخنران عزیز اگر این پیشنهاد رابا عجله تنظیم نکرده بودند ویك قدری تفکر دربارهٔ‌اش میکردند وحساب میکردند این چنین پیشنهادی را اصلاً نمیدادند برای اینکه این باکلیه روابط بین‌المللی ازشروع تاریخ بین‌المللی واقعاً مغایرت‌دارد ومامیچ وقت‌نمیتوانیم یك عملی بکنیم که مخالف‌تمام اصول بین‌المللی باشد یك وقتی در دنیا سیاست خارجی یك معنی دیگری داشت یك وقتی‌بودن یك سفارتخانه و مأمورین‌خارجی‌در یك کشورهای‌جنبه تسلط بر آن‌ممالك رااز نظر سیاستهای استعماری و سیاستهای استثماری و مسائل مربوط به اقتصادی و تمام امور کشورهای‌عقب‌افتاده بودنوع‌دیگری بودامروز که کشورهای عقب‌مانده‌قاره‌آفریقا یا آسیا این رشته‌ها را ازهم پاره میکنند ومبادلات سیاسی و روابط بین‌المللی‌شان را تا این حد توسعه میدهند یك ملتی که هزار ویانصد سال تاریخ دارد و از بنیان گذاران استقلال سیاسی بوده است چنین مطالبی اصلاً گفتنش دون شأن این ملت است (صحیح است) اصلاً مسائل سیاسی رابباید طوردیگری قضاوت کرد بودن مأمورین‌خارجی در کشور ما یا نبودن مأمورین ما در کشورهای‌دیگر اینهابتناسب ضرورت‌است روی قدرت حکومت وکنترل حکومت‌است ماهرفردی را درهرسفارتخانه‌ای امروزعلاقه نداشته‌باشیم او را میتوانیم یك فرد آن دزیرابل یك فرد نامطلوب عنوان بکنیم و تقاضای مراجعت‌اورابکنیم این‌قراردادهم یك قراردادیست که‌اکثریت کشور های جهان بآن پیوسته‌اند بر ای‌دولت‌ایران‌هم این اصول مورد قبول‌بوده است و در موقع خودش قبول کرده وحالا یك تشریفات قانونگذاری است هیچ حقوقی را از کسی نمیگیرد و بکسی نمیدهد قرار داد ها و کنترلهای بین‌المللی باید دربست قبول بشود وبهش نمیشود نکسی‌حاصل بشود درموارد‌یگرهم بنده خواستم

چون لوایح‌دیگرهم درجزء این لایحه مطرح شدومطالبی را که عنوان فرمودند اشاره میکنم هیچ کس دولت‌ایران را موظف‌نمیکند که باید از کارمندان فنی یا متخصصین خارجی استفاده بکند این‌تشخیص دولت ایران است که درمواردی اگرمصلحت‌میدانندیك افرادخارجی‌رابخدمت دولت ایران دربیاورد ومطابق معاهدات بین‌المللی یك امتیازاتی برای‌آنها قائل بشود وهرروزهم باین احتیاجی نداشت‌قرارداد رافسخ میکنند وبا آنها خداحافظی میکنند و به ممالك خودشان با عزت و احترام میفرستد این مسائل اصلا مطرح نیست که‌درباره‌آن این‌توهمات واین صحبت‌ها پیدابشود وبنده خواستم استدعاکنم که این دوموضوعی‌را که‌بسیار کوچك است ودرباره‌آن مطالبی گفته شده‌است که دون‌شأن‌دولت ودون‌شأن ملت‌است بااین توضیحاتی که داده شدوبا این بیاناتی که ابرادشد واقعاً بایك‌وجدان‌کاملاراحت وروشن بینی‌کاملاصریح‌موردتأییدنمایندگان‌ملت‌قرارمیگیردواین یکی از نیازمندیهای دولت ایران است که از متخصصین وکارمندان فنی‌که‌امروز در دنیا در فشارسوخ پیدا کرده جبران عقب ماندگیهای فنی خودش را بکندوهیچ‌مطلب سیاسی هم در بین نیست وبکار هم‌نخواهد رفت (صحیح است)وبنده خواستم این‌نکته را ذکر بکنم درصورت مجلس هم قیدبشودچون‌این‌یك مجلس تاریخی است‌برای ایران واگر این مسائل در خارج گفته بشودبهتراست باصراحت‌کامل این مسائل بیان بشود(صحیح‌است) و در تاریخ‌ایران هم اینهامنعکس بشودما باید بادنیاباآغوش باز جلو برویم درعین حالی که‌اطمینان‌کامل باصول‌صحیح کشور خودمان‌داریم (احسنت-احسنت):

نایب‌رئیس - آقای خواجه‌نوری موافق هستید یا مخالف. بایپشنهاد(نمایندگان - رأی، رأی)

نایب‌رئیس - یکدیگر پیشنهاد آقای رامبدخوانده‌میشود وبه‌آن رأی میگیریم .

(بشرح سابق قرائت شد)

نایب رئیس - خانمها وآقایانی که پیشنهادآقای رامبد موافقند خواهش میکنم قیام فرمایند (چند نفری برخاستند) روشد ،آقای سرتیپ پور فرمایشی داشتید ؟ بفرمائید.

سرتیپ پور - ابهامی درفرمایش جناب آقای نخست وزیر بود فرمودند یك لایحه دیگر هم همراهش هست خواستم عرض بکنم مافقط درباره این قرارداد داریم صحبت میکنیم لوایح دیگری نیست وهر رأیی میدهیم مربوط باین لایحه است(صحیح است)

نایب رئیس - بماده واحده وکلیات آخرش‌رأی میگیریم خانمها و آقایانی که (فولادوند - بفرمائید یکبار دیگر خوانده بشود) یکبارديگر قرائت میشود (بشرح سابق قرائت شد)

نایب رئیس - رأی میگیریم بمادهٔ واحده و کلیات آخرش خانمها وآقایانی که موافقند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد بدولت ابلاغ میشود .

۸-طرح وتصویب گزارش کمیسیون خارجه راجع باجازه استفاده مستشاران نظامی آمریکا در ایران از مصونیت‌ها ومعافیت های قرارداد وین .

نایب رئیس- گزارش کمیسیون خارجه راجع باجازه استفاده مستشاران نظامی آمریکا در ایران از مصونیت ها و معافیت های قرارداد وین مطرح است قرائت میشود .

(بشرح ذیل خوانده شد)

گزارش شور اول از کمیسیون امور خارجه

مجلس شورای ملی

کمیسیون‌امور خارجه‌در جلسه۱۷۸مهرماه ۱۳۴۳ با حضور آقای‌میرفندرسکی معاون وزارت امور خارجه و تیمسار سپهبد شکیبی معاون وزارت جنگ‌لایحه شمارهٔ ۳۴۲۲ - ۴۳/۵/٤ ارسالی از مجلس سنا راجع به اجازه استفادهٔ مستشاران نظامی آمریکا در ایران ازمصونیتها و معافیتهای قرارداد وین را مورد رسیدگی‌قرارداد وعیناً تصویب‌نمود.اینك گزارش آن رابمجلس شورای ملی تقدیم میدارد .

مادهٔ واحده - با توجه به لایحه‌شمارهٔ ۱۸/ ۲۲۹۱/ ۲۱۵۷-۲۵/۱۱/۱۳٤۲ دولت‌وضمائم آن که‌در تاریخ ۴۲/۱۱/۲۱ بمجلس سنا تقدیم شده بدولت اجازه‌داده‌میشود که‌رئیس و اعضای هیئت‌های مستشاری‌نظامی‌ایالات متحده رادر ایران که بموجب موافقتنامه های مربوطه در استخدام دولت شاهنشاهی میباشنداز مصونیتهاومعافیتهائی که‌شامل

کارمندان اداری فنی موصوف در بند(و) ماده اول قرارداد وین که در تاریخ هجدهم آوریل ۱۹۶۱ مطابق بیست‌ونهم فروردین‌ماه ۱۳۴۰ بامضاء رسیده است میباشد برخوردار نماید .

مخبر کمیسیون امورخارجه ـ فتح‌الله مافی

نایب رئیس ـ این لایحه یك فوریتش در جلسه چهارم مرداد تصویب شده است بنابراین فعلاً کشور نهائی است(سرتیپ‌پور ـ بنده اخطاردارم)(صادق احمدی ـ بنده هم اخطار دارم) آقای سرتیپ‌پور بفرمائید .

سرتیپ‌پور ـ طبق مادهٔ ۱۳۷ اخطار بنده راجع بمنافی بودن لوایح وطرحها باقوانین کشور است اخطار راجع‌به نظامنامه داخلی مجلس مقدم براظهارات دیگر است ومذاکرات رادر موضوع اصلی متوقف میسازد ما نمایندگان ایران هستیم درمجلس ایران مجاز هستیم قانون بگذرانیم ولی مجاز نیستیم که‌ازکادر قانون اساسی خارج شویم (صحیح است ـ احسنت) جناب نخست وزیر درنطقی که امروز فرمودند تأکید فرمودند که باید ما کارهایمان اصولی باشد واساسی .قانون‌اساسی درمملکت‌ما مبنای عزت ماست (احسنت) واگر خدای ناکرده یکی ازارکانش صدمه به‌بنیادی بسایر رکزها دچار صدمه بشود درقانون اساسی حقی‌برای ملت ایران‌قائل شده‌اند که بنده‌آن‌حق‌را دراینجا عرض میکنم اصل ۷۱ مرجع تظلمات‌اهالی مملکت‌دردیوان عدالت‌عظمی است(احسنت. صحیح‌است) درجای دیگر قدیمی کندا‌صل ۱۱ متمم قانون اساسی هیچ کس رانمیتوان ازمحکمه ایکه باید درباره اوحکم بکند منصرف کرد (احسنت) اصل دیگر اصل ۵۰ فرمانروائی کل قشون بری وبحری با شخص پادشاه است (احسنت) لایحه ای که عرضه شده بمجلس مزاحم این سه اصل قانون اساسی است(صحیح است) دلیلش این‌است که اگر بنباشد یکی‌ازمستشاران احیاناً بیکی‌ازایرانیان تصادم کند مرجع تظلم آن دیوان عدالت است واگرما این‌لایحه‌راتصویب کنیم‌به‌آن‌ایرانی قهمانده‌ایم که‌مرجع تظلم دیوان عدالت عظمی نیست کجا است‌هرجائی باشد نمیتواند بروفق قانون اساسی باشد هرچیزی که قانون اساسی رانفی کند مطرود است (صحیح‌است)قسمت دیگر اینکه قدرت فرمانروائی بری وبحری ایران‌تفکیك‌پذیر نیست (احسنت) نمیتوان عده‌ای‌را تحت تعلیمات‌واحکام وفرمانروای ایران قراردادوعده‌ای‌را مجلس‌منتزع‌بکند حق ندارد (صحیح‌است. احسنت) اگر بنا باشد ما تا این حدمهل انگاری بنمائیم ای‌بسا بسیاری ازموارد واصول اساسی قانون که باعزت‌ایران برچم‌ایران‌حاکمیت‌ایران مرتبط است متزلزل میشودفلمرو قضائی ایران‌محدوده‌ای است‌دربین مرزهای ماآنچنانکه قلمرو قضائی ملت‌های دیگر محدوده‌ای است در مرز خودشان و مستعمراتشان ایرانی اگرقتل‌بکندرجای دیگر عبرازمرزهای‌خودش در ایران محاکمه نمیشود اگر درآنجا که نظام‌حقوقی‌را بهم‌زده‌محاکمه نشود جوازقتل گرفته است‌ایران روی هرمصلحتی که‌بوده‌باشدازهمه‌دوستان‌خودش که در قراردادوین امضاء شاوی مطلق گذاشته‌اند تقاضا دارد که تجدید نظر بکنند در خواهش خودشان اگر هرکسی جزئی از اقتدارات مارا که بر وفق قانون‌اساسی به ملت ایران داده شده است قصدفنی داشته باشدبرای ما این فکر را بوجود بیاورد که اگر فردا ناخن بند کرد ازکجا که سایر اقتدارات مارا نگیرد و ما ناچار با هر دولتی که اینطور فکر بکند باید در حالت دفاعی باشیم من خیال میکنم که همه ما مقدساتی داریم در آسمان مقدساتی داریم در زمین (صحیح است) که عمری با این مقدسات خوگرفته‌ایم انس گرفته‌ایم درشداید از این مقدسات همت خواسته‌ایم وبر اثر همان همت بر شداید ملی ومملکتی غلبه کرده‌ایم وبنام آن مقدسات و به یاد آنها وبحفظ احترام آنها قسم یاد کرده‌ایم یا خدای خود عهد بسته‌ایم که آن مقدسات را محترم بشماریم که از جمله‌آن مقدسات قانون اساسی و سلطنت مشروطه است و سیادت حقوق و منافع ملی ایران است کدام دولت حاضر است که ما پیمانی که با خداوند بسته‌ایم بر آن استوار نباشیم آیا کسی که بر پیمان خود با خداوند استوار نباشد با مخلوق خداوند استوار میماند ؟ این مقدمه فساد است هیچ دولتی فساد دولت‌دوست‌را نباید بخواهد و الا دوست شناخته نمیشود ما میل داریم که جناب آقای منصور که واقعاً میل دارند مرد اصولی باشند وبقانون‌اساسی احترام‌بگذارند (عده‌ازنمایندگان ـ می‌گذارند) عرض کردم میل دارند . ایشان فرصت این را دارند که مذاکره بکنند ازدوستان ما بخواهند ما را درحال صلاح نگاه دارند یکی ازشرایط دوستی این است

که دوست پیمان مارا نسبت بمقدساتی که داریم محترم بشمارد .

نایب رئیس ـ پنج‌دقیقه‌وقت‌داشتید دراخطار نظامنامه ای صحبت بفرمائید ممکن است درکلیات صحبت بفرمائید مانعی ندارد .

سرتیپ پور ـ ولی این لایحه رادرحال قابل‌طرح درمجلس نمیدانم (احسنت) چرا‌برای اینکه‌خلاف‌قانون اساسی است مگراینکه ثابت کنند خلاف قانون اساسی نیست .

نایب رئیس ـ جناب آقای صادق احمدی اخطار نظامنامه ای دارید بفرمائید .

صادق‌احمدی ـ عرض کنم فرمایشات محکم و مستدل ومتین جناب‌آقای‌سرتیپ پور بنده را مستغنی کرد که مراحم حانم ها وآقایان محترم شوم‌آنچه که بعنوان اخطارنظامنامه‌خواستم‌عرض کنم‌والآن‌بعرض نمایندگان محترم میرسانم این است که این لایحه درودستور کار روز پنجشنبه گذشته بود بنده که مطالعه کردم چند اشکال درش‌دیدم‌ودیدم‌یك‌عده‌ازنمایندگان‌مثل‌بنده‌فکرمی کردند وتشخیص دادماند رفتم‌خدمت جناب آقای مهندس‌ریاضی رئیس مجلس وگفتم که‌این‌یك‌اشکالاتی‌دارد اولابفرارداد وین اشاره شده که آن قرار داد تصویب نشده و شما این‌رامقدم برقرارداد وین گذاشته‌اید ثانیاً درمقدمه ماده واحده بر خلاف معمول مقدماتی نوشته شده است که ما توجه به‌لایحه شماره فلان که تقدیم بمجلس سنا شده از همهٔ‌اینها گذشته این لایحه‌ای است که حتماً باید به کمیسیون دادگستری و کمیسیون نظام می‌رفت و وظایف کمیسیون‌نظام‌و کمیسیون‌دادگستری کاملامشخص است بنده‌اینطورتشخیص‌دادم شایدغلط‌تشخیص‌دادم‌ایشان ظاهراً قانع شدند و گفتند این‌کار رامی کنم‌خدمت‌جناب آقای خواجه نوری‌دوست‌عزیزم رسیدم گفتم عین‌جمله‌ای که آنجا گفتم اینجا تکرار میکنم مخصوصاً از لحاظ توجه جناب آقای نخست‌وزیر گفتم برای بنده‌مسلم‌است که اکثریت محترم‌مجلس یعنی فراکسیون ایران نوین خوشبختانه همه‌افراد وطن پرست‌وعلاقمندهستند(صحیح است)؛ اگر غیر از این بود اطمینان داشته باشید جناب آقای خواجه نوری بنده دراین‌مجلس نمی‌آمدم‌اما اگر آمدم و افتخار همکاری خانمها و آقایان را دارم برای این است که میدانم همه خانمها وآقایان علاقه بکشورشان دارند علاقمند به استقلال کشورشان هستند وطنپرست و شاهدوست هستند خدمت خودرا بنمایندگی عرض کردم که این یك اشکالاتی دارد البته رأی اکثریت محترم است ولی شما که میخواهید رأی بدهید توجه بفرمائید نشستیم مذاکراتی کردیم بهر حال چون نتیجه باینجا منتهی‌شد که این‌لایحه ازدستور خارج‌بشودوبه کمیسیون های دارائی ونظام برودبنده‌هم بسهم خودم که یك عضو کوچکی ازاین مجلس هستم‌رفتم مطالعه کنم به‌بینم نسبت باین لایحه میتوانم موافق باشم اگرموافق میتوانم باشم‌مطالعاتی بکنم که‌وجدانم ارضاء بشود حتی بنده قصد داشتم که توی همین هفته خدمت جناب میرفندرسکی برسم دروزارت امورخارجه یعنی از عهد نامه‌هارا بخوانم ومطالعات بیشتری بکنم هنوز بنده نمیتوانم بگویم مخالفم یا موافق چون مطالعاتم ناقص است یك دفعه‌امروزآمدم دیدم این‌لایحه دردستورامروز قرار گرفته حال نمیدانم‌این‌کاری که مصونیت‌ایجادمیکند برای عده‌ای واز تعقیب جزائی مصون میشوند نباید به کمیسیون دادگستری برود؟ این لایحه که مربوط به مستشارانی است که درخدمت وزارت جنگ هستند نباید به کمیسیون نظام برود ؟ علی‌ایحال بنده درحال حاضر نمیتوانم نسبت باین‌لایحه نفیاً یا اثباتاً نظری‌بدهم‌چون مطالعاتم ناقص است نمیدانستم دردستورکار امروزمجلس قرارمیگیردعرض دیگری‌ندارم (احسنت)

نایب‌رئیس ـ آقای‌فخر طباطبائی‌هم اخطارنظامنامه‌ای دارند، بفرمائید .

فخر طباطبائی ـ عرض کنم که قسمتی از عرایض بنده‌را جناب‌آقای صادق احمدی فرمودند بنده این‌لایحه را که مطالعه کردم دیدم اصولاجنبه بین‌المللی این لایحه ندارد (صحیح است) جنبه اصلی‌اش جنبه داخلی است مستشاران محترمیکه بآنها جهات فنی دادند و برای کشور ما وجودشان لازم است از این مستشاران میخواهیم استفاده کنیم واین مستشاران محترم رااستخدام کنیم‌مستخدم‌هاستند خواستم‌به‌بینم آیا‌بصلاح‌است‌یك‌چنین‌معافیتی‌به‌آنهابدهیم این مطلقاً جنبه بین‌المللی‌ندارد یك امردا‌خلی‌استوقتی که ما قائل‌شدیم که مستخدم باشند این‌مستقلاهیچ‌جنبه

بین‌المللی ندارد یك امر داخلی است وقتی ماقائل شدیم که این موضوع موضوعی است که مربوط به حق حاکمیت خودمان است و بوجودشان احتیاج داریم که میخواهیم آنها را استخدام کنیم این لایحه میبایست در کمیسیون اصلی مورد مطالعه قرارمیگرفت کمیسیونهائی که برای این لایحه ایجادحق رسیدگی میکنند صراحت آئین‌نامه است کمیسیون دادگستری است دردرجه اول و از لحاظ دیگر اینها چون دراستخدام نظام هستند کمیسیون نظام هم صلاحیت رسیدگی دارد مع‌التأسف این لایحه بجای اینکه به کمیسیون مربوط برود به کمیسیون خارجه رفته باعتبار اینکه نوشته‌اند از معافیت موضوع دربندا و) قرارداد وین استفاده میکنند درصورتیکه آن کمیسیون، کمیسیون اصیل نیست . واین دو کمیسیون که عرض کردم اصالت دارد این است که بنده صرف نظر ازجهات امر ماهیت امر جناب آقای نخست‌وزیر خدا شاهد است اینکه بنده عرض میکنم بنده در این مجلس افتخار میکنم با قیافه‌هائی روبرو شدم که اسباب افتخار من است همه روشنفکر روشندل و بنده خودم را فرد کوچکی از آقایان حساب میکنم ودولت جناب آقای منصور غیر از خیر مملکت به چیزی نمیاندیشد وهرخدمتی هر قدم مثبتی که این دولت بردارد بنده از دل وجان تأیید میکنم وبك چیزهائی که راجع به حقوق داخلی و آئین‌نامه باشد در کمال دلسوزی وصداقت عرض میکنم این هیچ ارتباطی بهیچ جای دیگر ندارد ماده ۴۳ آئین نامه صراحت دارد جناب آقای رئیس محترم مجلس بایداجازه بفرمایند که این لایحه برود ودر این دو کمیسیون اصیل مطالعه بشود اگر عرایض بنده نارسا است استدلالی نیست آنرا هم جناب آقای نایب رئیس محترم مجلس استدلال بکنند باین دلیل باین دلیل نباید برود بنده عرض ندارم (احسنت)

نایب‌رئیس ـ آقای نخست وزیر .

نخست وزیر . بنده خوشوقتم که این مذاکرات ازطرف جناب آقای سرتیپ‌پور وجناب آقای صادق احمدی وجناب آقای فخر طباطبائی ایراد شد که بنده دراینجا توضیحی عرض‌بکنم اگر قانع کننده بود البته لایحه‌ای است که تقدیم مجلس شده وبه‌تصویب خواهدرسید اگر قانع کننده نبود ودولت مجری تصمیم مجلس است نکته‌ای که اشاره فرمودند برای طرح این لایحه البته وظیفه بنده نیست چون دولت لایحه رادردستورمجلس نمیگذارد این مجلس است وقطعاً جناب آقای رئیس مجلس توجه باین امر فرمودند ونکات لازم را موردتوجه قراردادند ولی آنچه که بخاطر بنده میرسد قبل از تشریف‌بردن آقای رئیس مجلس بمسافرت روی این که مستشاران نظامی مدت خدمتشان درآن تاریخی که‌باید بهشان ابلاغ شود که آیاخدمتشان ادامه خواهد داشت یاخیر دولت از مجلس تقاضا کرد این را تصویب بکند و آقای رئیس مجلس به‌بنده فرمودند متأسفانه ایشان روزپنجشنبه حرکت کردند وبنده آماده بودم سه‌شنبه گذشته خدمت آقایان برسم ولی چون سه‌شنبه مصادف باتشریفاتی بود مقدور نبود وبنده گفتم مانعی ندارد بعدازتشریف بردن دستورات لازم را خواهیدفرمود وبنده استنباطی نکردم که ایشان برای اعطای امتیازحقوق سیاسی بیك‌عده‌ای که درخدمت‌دولت ایران هستند ضرورت تصویب کمیسیونهای دیگری را تجویز کرده‌باشند این‌را بنده ازفرمایشات ایشان استنباط نکردم‌بازهم مثل‌جناب آقای صادق‌احمدی شایداین‌اشتباه را بنده کردم ولی مطلبی را که جناب آقای سرتیپ‌پور فرمودند تصور نمیکنم که دراین مملکت از کسانیکه حافظ قانون اساسی‌هستند واین موردبه است بتمام ارکان مملکت وملت ایران وهیچ کس بخود اجازه نمیدهد که برخلاف قانون‌اساسی حتی لحظه‌ای فکر بکند چه‌رسد باینکه یك‌اصل برخلاف قانون اساسی‌را دفاع بکند یا لایحه‌ای را برخلاف قانون‌اساسی تقدیم بکند (احسنت) درحقیقت قانون‌اساسی اساس وبنیان مملکت ما را حفظ کرده وحفظ خواهد کرد واین مجلس مجلسی است که قانون اساسی‌را حافظ است واگردردوره فترت بآن توجه نشد این مجلس جبران مافات را کرده و خواهد کرد بحد کمال ودرحقیقت فلسفه وروح قانون اساسی سعادت ملت است که راه وروش صحیح انقلاب شاه‌مردم بهترین وسیله مجری چنین وسیله وانقلابی است که درمملکت بوجود آمده یعنی درحقیقت بزرگترین احترامی است که‌به قانون اساسی گذاشته شده وخواهدشد درموردو این لایحه که امروزمطرح است اصولا این فقط اعطای امتیاز مصونیت سیاسی است نسبت بقسمتی از مقررات‌قرارداد وین که همین الآن تصویب شد و لازم الاجرا است به عده معدود و محدودی از کسانی که

برای امور فنی در خدمت دولت به آن عده‌نیازمندهستیم و اجباری ندارند اگر این امتیازات بآن داده نشودقبول کنند و خدمت دولت را بپذیرند این امتیاز بآنها داده میشود این امتیاز نظایر بیشماری دارد که بتصویب‌مجلس شورای ملی ایران‌هم رسیده است (صفی‌پور ـ نظایرش‌را بفرمائید) نظیرش کلیه مؤسسات بین‌المللی وابستگان سازمان‌ملل‌کارشناسان W.H.O و F.A.O کارشناسان‌عملیات آمریکا درایران از این‌امتیازات استفاده کرده‌اندوقانونش هم از مجلس گذشته وهیچ مباینتی با قانون‌اساسی‌ایران وبا قوانین اساسی آنها ندارد این امتیازی است که‌دولت و مجلس این‌عده‌را که‌ضروری تشخیص میدهد در جزءکادر سیاسی کشورهای متبوعه آنها محسوب میکند و این در اختیار دولت است و در اختیارتصمیم مجلس نخواستند میگویند ما باین‌عده احتیاج‌نداریم ولی‌نسبت‌بمستشاران نظامی آمریکا در خدمت ارتش ایران بنده تصور میکنم ارتش ایران دارای چنان افتخاراتی است که حفظ‌حقوق و حرمت مرزهای ایران‌را بعداز جنگ بین‌الملل دوم برهبری بزرگ ارتشتاران ما رهبرعالیقدر ما بیهترین طرزی‌حفظ کرده است (صحیح است‌او بهیچوجه کمکهای نظامی که در دنیا بعد از جنگ‌بین‌الملل دوم متداول‌بوده است ودر کشور ماهم بحداقل انجام‌شده است و کمکهای دولت دوست ما آمریکا باید گفت که بعد از جنگ بین‌الملل دوم‌مورد احترام ایران است وهیچگونه‌توهمی را ایجاد نمیکند وجنبه متخصص فنی در خدمت ارتش ایران چنین توهمی را بوجود نمیآورد خاصه باینکه نحوه کمك‌های خارجی تغییر پیدا کرده موافقتنامه‌های کمك‌های خارجی که در سال ۱۳۳۲ تنظیم شده است تغییر پیداکرده امروز ما باید نیازمندیهای خودمان راخودمان تأمین بکنیم چون‌وسایل مدرن ومکانیزه‌دنیای امروز و کمك‌هائی که‌دراین‌فاصله‌باشدموأساس وسیله‌ای که امروز مادارم بایدباتخصص وتکنیك کشورهائی‌باشد که سازنده‌آن هستند ما نیازمند به تعداد معدودی کارشناس هستیم که وجودآنها برای تعلیمات فنی نیروی انتظامی مملکت ضروری است واین عده‌را مانع بنمودرد موافقت کنوانسیون بین‌المللی وین ونظایر ومشابه نسبت به‌هیأت‌های فنی‌سازمان ملل متحد وموافقت های‌دیگر ونظایر دیگر مثل موافقتنامه مخصوص اصل چهارکه سابقاً میگفتند اینها بهیچوجه‌من‌الوجوه باقانون‌اساسی مغایرنیست‌بلکه‌یك‌امتیازمصونیت‌سیاسی‌است که‌بعده‌معدودی ازکارشناسان فنی که دراستخدام دولت ایران‌هستند داده می‌شودخاصه باینکه بنده‌خواستم توجه بفرمایند جناب آقای‌مهندس‌بهبودی که این‌افراد در خدمت دولت‌ایران هستند مأمور دولت ایران هستند قرار داد یکساله است ودرپایان هرسال قابل تجدید یاقابل ابطال است‌باین‌جهت ناروزی که ضرورت ایجاب بکند که افراد فنی درخدمت ارتش ایران باشندشامل امتیازاتی‌هستند که‌مورد‌تقاضای آنها بوده است ومورد موافقت دولت‌وقت وهمچنین‌مورد تأیید دولت فعلی هم‌می باشد(یکنفر ازنمایندگان.چون درخدمت‌دولت‌ایران هستند حتماً‌باید مسئول‌دولت‌ایران هم باشند) مسئول دولت ایران هستند منتهی وقتی انسان احتیاج‌به کمك خارجی‌دارد روابط بین‌المللی ناظرمنافع دودولت‌است‌واینهم‌قرار دادی‌است که‌الان تصویب کردید (یکنفر از نمایندگان.. چه منافعی از این مستشاران شامل ملت ایران می‌شود)آنرا عرض می کنم کمك‌های مؤثری که بعد از جنگ بین‌الملل‌دوم در ایران‌وسایر کشورهای دنیا ، نجات دادن دنیا ازخطر یك سقوط کامل شده‌است‌این‌رابنده‌وشماجایز نیست‌چشم پوشی کنیم جناب‌آقای رامبدوجناب‌آقای بهبودی توجه‌بفرمائید موقعی که‌نحوه کمك‌نظامی تغییر کرده‌این تقاضاازدولت‌وقت یعنی دولت گذشته شد درآن موقع هنوز مجلس تشکیل نشده بود دولت وقت که همیشه بنده نسبت‌بآن دولت و ریاست محترمش نهایت احترام را دارم وریاست‌دولت گذشته بوجودآورنده‌حزب مردم بودند واین حزب هم مورد احترام ما است این‌راقبول کردند که این امتیازات به این مستشاران داده شود ویادداشتی‌بدستوراینشان‌صادر شد که بعد از افتتاح مجلس و تصویب کنوانسیون وین این موافقت‌نامه‌هم به‌تصویب مجلسین خواهد رسید مثل سایر تصویبنامه‌هائیکه در دوره فترت صادر شده پس این دولت‌روی احترام به تصمیم‌دولت گذشته وروی‌وقوف‌کامل به‌لزوم انجام این‌کار امروزمدافع آنست بانظرکاملاً وسیع پس خواستم توجه بفرمائید یك موافقت‌نامه‌ای‌است‌عملی شده است وهیچگونه مغایرتی هم‌با قانون اساسی‌ندارد و ازطرف‌دولت وقت که‌ریاست آن‌بوجودآورنده‌حزب‌محترم مردم بوده‌است، یادداشت معادله شده واین‌یادداشت‌مورد

احترام وتأیید این دولتی است که مبعوث ومتکی بحزب ایران نوین است وبهیچوجه من‌الوجوه مغایرتی هم با قانون اساسی ندارد واین افراد هم در خدمت دولت ایران هستند واین امتیازات اساسی هم مشابهش بدستگاه های دیگر وکارمندان فنی دیگر داده شده است روی این اصل میخواستم خواهش بکنم که آقای میرفندرسکی معاون محترم وزارت امورخارجه یادداشت هائی که تهیه شده است و نظایر این موافقتنامه که در دراسایر کشورها که با همکاری مشترك دولت آمریکا عمل می کنندواین امتیازات‌را باتوجه به کنوانسیون بین‌الملل وبین مورد توجه قرار داده اند بعرض نمایندگان محترم برسانند وتصور میکنم توضیحات بنده و توضیحات مکمل ایشان‌کافی باشد برای تصویب قاطع ووجدان راحت کلیه نمایندگان محترم مجلس شورای ملی (احسنت) .

نایب رئیس - توجه بفرمائید که آقای فخر طباطبائی ضمن‌اظهار نظامنامه که فرمودند ازبنده‌توضیح خواستند آیا کافی میدانم این لایحه فقط در کمیسیون امورخارجه مطرح شده یا به کمیسیون دادگستری‌ونظام هم باید برود ؟ باید عرض کنم که طبق تشخیص جناب‌آقای رئیس‌مجلس درابتدای امر این‌لایحه فقط به کمیسیون خارجه‌رفته‌بودالبته‌ایشان‌ازنظرات‌استنباط فرمودند که باید بآن کمیسیون برود ورفت حالا اگر قرار باشدبه کمیسیون‌های دیگری هم برود این بسته به نظر مجلس است وعده‌ای از آقایان پیشنهاد کرده‌اند که به کمیسیون دادگستری و کمیسیون‌نظام‌هم برودپیشنهاد قرائت می‌شود .

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست معظم مجلس شورای ملی

احتراماً‌طبق ماده ۱۱۶ آئیننامه داخلی تقاضا دارد لایحه‌مورد بحث‌به کمیسیونهای دادگستری ونظام‌ارجاع گردد . دکتر ناصر بهبودی - رمضانی - موسوی - ملکشاه طقر - آموزگار - فخرطباطبائی - نصیری - زهتاب فرد نیری - مصطفوی - رامبد - دکتر بقائی یزدی - موقر - بالا خانلو

نایب‌رئیس- پیشنهاد رسیده البته مقدم‌است‌آقایان توضیحی دارند ؟

دکترمهندس بهبودی - اگر کسی مخالف است بعد توضیح میدهم.

دکترعدل طباطبائی - بنده مخالفم

نایب رئیس - آقای دکترعدل طباطبائی‌بفرمائید.

دکترعدل طباطبائی - عرض کنم در آئین نامه مجلس مصرح است که لوایح مربوط به روابط سیاسی با دول ارجاع میشود به کمیسیون‌خارجه (مهندس‌بهبودی - نصرماش را هم قرائت بفرمائید) این استنباط بنده است ما گفتیم توضیح بدهید آقایان ندادید پس من عرایض را می کنم در هر حال مسائل‌مربوط به روابط خارجه ارجاع می‌شود به کمیسیون خارجه اگر آقایان پیشنهاداتی دارند از حفدان استفاده فرموده و دادند البته رأی مجلس قاطع خواهد بود ولیکن نظر جناب آقای رئیس مجلس در ارجاع به کمیسیون امور خارجه کاملاً صائب ودرست بوده و طبق آئین‌نامه مجلس عمل کرده‌اند حالا پیشنهاد آقایان مطرح است اگر توضیحی دارند بفرمایندتا بنده روشن‌بشوم (عده‌ای ازنمایندگان - رأی رأی).

نایب رئیس - آقای مهندس بهبودی بفرمائید.

دکترمهندس‌ناصربهبودی - درموردی که‌جنابان آقایان صادق احمدی وفخر طباطبائی اخطار نظامنامه فرمودند دلایلی که‌باید این‌لایحه به‌کمیسیون‌دادگستری رفته باشد فرمودند و بنده از تکرار مکررات برای جلوگیری از اتلاف وقت مجلس خودداری میکنم ولی همکار ارجمند من جناب آقای دکترعدل‌طباطبائی توجه بفرمایند این یك مسأله خارجی نیست یك مسأله صدور سند داخلی است (صحیح است) که ما میخواهیم نسبت‌به مستخدمین خودمان اخذ تصمیم کنیم (صحیح است) با فرمایشاتی که جناب آقای سرتیپ‌پوردر موقع طرح‌این لایحه‌فرمودندمن‌مصلحت‌چنین‌دیدم که‌این‌لایحه‌بر گردد بکمیسیون چون اگر با تقاضای امضا کنندگان موافقت شود فقط ۵روز بموجب آئین‌نامه در تصویب لایحه تأخیر میشود باآن فرمایشاتی که فرمودند عده‌ای از همکاران که اسامی‌شان‌را ملاحظه میفرمائیدازهمه طبقات مجلس هستند با این‌نظر که این فکر جناب آقای سرتیپ پور بیشتر پخته‌شود موافقت کردند جناب آقای نخست‌وزیر هم ملاحظه کردند که درضمن فرمایشات ایشان مشغول

تهیه این‌طرح بودم‌چون مصلحت مجلس مصلحت دولت را من کوچك اینطورتشخیص دادم که برگردد بکمیسیون‌و حتی این تشخیص من باعث عتاب آقای نخست‌وزیر به‌من شد دومرتبه تذکر دادند که‌من‌توجه کنم‌یعنی‌امر فرمودند وهمیشه این امر برای‌ایشان ملحوظ است درهرحال‌تقاضا این است که جمعی از همکاران شما از تمام طبقات اعم‌از فراکسیون مردم‌مستقل و منفرد و حتی خیال میکنم چندنفر از فراکسیون ایران نوین‌هم امضاء کرده‌اند که موافقت بفرمایند حلاجی‌این‌لایحه‌در محیط ساکت‌وساده کمیسیون بشود نگذاریدپردههٔا بیشتر از این درمجلس بالابرود (همهمه‌نمایندگان)(عده‌ای از نمایندگان -رأی رأی)

نایب رئیس - یك موافق و یك مخالف صحبت کردند مجدداً قرائت میشود تاراًی بگیریم .

(بشرح سابق‌خوانده شد)

نایب رئیس - خانمها وآقایانی که بااین پیشنهاد موافقند قیام‌فرمایند (عده‌کمتری‌برخاستند) ردشدکلیات لایحه مطرح است.آقای زهتاب فرد بفرمائید .

زهتاب فرد- باکسب اجازه ازمقام معظم ریاست مجلس قبلاً‌بعرض‌آقایان میرسانم که‌من با مدیر ان‌جراید وبخصوص‌باروزنامه‌اطلاعات‌و کیهان‌دراین‌موردهم آهنگم که‌نمیشودونمیتوان‌ونباید منتظر بود که‌بیانات‌نمایندگان را بطورکامل درروزنامه منعکس بکنندبرای اینکه‌اگر بنابراین اصل باشد باید هر شماره ۸-۱۰-۱۲ صفحه براوراق خود اضافه کنند واین در وضع موجود مقدور نیست‌اماآنچه میدانم‌آن این است که‌اگر بصورت‌آگهی مطلبی به‌روزنامه‌ها داده شودحق ردآنرا ندارند ومن از بابت این‌تریبون مجلس ازحسابداری مجلس تقاضامیکنم متن‌کامل عرایض مخلص راکه روزنامه‌اطلاعات و کیهان چاپ فرمودند هزینه درج آنرا بپردازند والبته برای اینکه به بودجه ضعیف بنده تحمیلی نشود ۲۰ سطر در صفحه اول بگذارند وبغیرا درصفحات ازاثر مطلبی که عنوان میشود اعتقاد امروز من‌نیست موضوعی که امروز می‌خواهم دراطراف‌آن صحبت کنم موضوعی نیست که‌من امروز این اعتقاد را پیدا کرده باشم و یا امروز بخاطر اینکه جناب آقای منصور مقام نخست وزیری را احراز فرموده‌اندخدای‌نکرده بااین‌نظر شخصی‌داشته باشم گو اینکه خودشان میدانند ومیدانم که‌میدانند که بشخص ایشان ارادت دارم البته همانطور که در مقدمه جناب سرتیپ‌پوروجناب‌احمدی‌وجنابد کترمهندس‌بهبودی گفتند که ما آمادگی برای مخالفت با این موضوع نداریم بخاطراینکه قبلاً‌قرارابود این در کمیسیون دادگستری ودر کمیسیون نظام وحتی درجلسه خصوصی مورد مطالعه قراربگیرد ولی امروزساعت ۸ احضار شدیم فرمودند که این‌لایحه دردستورات وبنده روی اعتقاد قلبی وسابقه ذهنی براینکه افکار عامه نسبت باین موضوع بخصوص چگونه قضاوت میکنند لازم دانستم بنام یك نماینده مجلس بنام یك‌مدیر روزنامه ازهمه بالاتر بنام یك مرد کوچه نظریات ناقص خودرا عرض کنم مطلب گفته شود باز گومیشودتااگرخدای‌نکرده‌اینجامسئله‌ای‌راعنوان‌میکنم این بآن معنی نخواهد بود که ارزش مساعی دولت‌ایالات متحده آمریکارا فراموش یاناد یده میگیریم ما به ارزش همکاری نظامی و سیاسی آمریکا در۱۵ - ۱۶ سال اخیر کاملاً‌اطمینان وآگاهی‌داریم حتی از۵۰ سال باین طرف کاملاً واردیم اینکه جناب آقای نخست وزیرفرمودند شاید روزی‌بیایندوزیشت این تریبون‌درباره‌مساعی‌جمیله آمریکا مطالبی عنوان‌بفرمایند امیدوارم آنروزی‌باشد که درمجلس آمریکاهم‌راجع به تأثیرپل پیروزی مطالب و حقایقی گفته بشود (احسنت) واقع امر این است که آن لایحه جناب آقای نخست وزیر با مقدمه غلطی عنوان شده و متأسفانه در افکار عامه این مقدمه غلط بلکه‌سوء تفاهمی بوجودآورده ماکه‌وکیل مجلس‌هستیم در مقابل ملت نیز یك مسئولیت‌هائیراحس می‌کنیم ازچندی باین طرف ازگوشه و کنار دانسته و ندانسته‌حرفهائی‌بگوش مامی‌خورد تلفن‌میزندودر برخورد ها گوشه‌و کنایه میزنند البته من بآن عده‌از مغرضینی که در گذشته انحراف سیاسی داشتند به‌مطالب آنها و تحریکات آنهاذره‌ای وقع نگذاشته‌ام ونمیگذارم آتش‌بجان توده فتدکاین بنناهاد اول بنانبود که سوزندملك خویش توده‌ای احتمالی ؛ گسر در بیرون مطالبی عنوان بکند و یاسنتاًوطن‌پرورى ،بهسینه خودبزند و یابه‌آن ورشکسته سیاسی که امروز از موقعیت میخواهدسوء استفاده بکند دربازاردوانشگاه وبابیرون‌عنوان میکنند که دولت‌دولتی

است که دست اجنبی را در امور ایران باز گذاشته اعتنائی نخواهد کرد بدلیل اینکه آنکه تودهای است آنکه وابسته بحزب منحله توده است تکالیفش روشن است برای اینکه متأسفانه دیدیم و دیدید که در ۱۵ و ۱۶ سال پیش دودستی قسمتی ازمملکت رادرطبق اخلاص نهادند آنها امروز حق ندارند نسبت بدولت اعتراض بکنند وحتی آن متحرکین سیاسی و آن وجیه‌الملله ها که هم اکنون نیز متأسفانه برای خودشان دکان داغی باز کرده‌اند و میخواهند دولت را تضعیف بکنند ماااجازه دهن کجی بآنها نمیدهیم اگر امروز من در اینجا مطلبی را بعنوان میگیرم باحفاظ الهام از آن تیپ منورالفکر دلسوز علاقمند برژیم مشروطه وبخاطر عزت وبزرگداشت ارتش شاهنشاهی میباشد وبس من در ۱۲ سال پیش آنهائیکه امروز دم از وجاهت ملی میزنند در ۱۲ سال پیش در روزنامه اراده آذربایجان که در شماره ۵۹ مورخ ۱۲ بهمن ۱۳۳۰ تحت عنوان بهای یاری آمریکا گرانی اصل ترومن مطلبی نوشتم باین لحاظ جناب آقای حائری بیادم آمد که بیاورم اینجا بخوانم که آن جمله جنابعالی اگر برای بعضیها سوءتفاهمی ایجادبکند بالااقل مخلص روی ندانستگی تحت تأثیر تلقینات اجنبی پرستان ومزدورها قرار گرفته باشم بدانید که در این مجلس مجلسی که منبعث از کنگره انقلاب سفید است هر کرچنین افراد خام وناپخته که تحت تأثیر عمرو وزید قرار بگیرند قرار نگرفته‌اند ونمیگیرند (احسنت - صحیح است) اینرا میخوانم و متأسفانه با خوشحالی مقدار زیادش هنوز صادق بر وضع روزو بازیهای دور است پس از چند سال مذاکره ، تبلیغات وعده‌ها بالاخره هیأتی تحت ریاست آقای یاورن به تهران وارد و برای مدرک ۲۳ میلیون دلار که بموجب اصل چهارترومن که مورد تقاضای دولت ایران وموافقت آمریکا واقع‌شده بدایران وارد وهر اسلاتی با آقای نخست وزیر مبادله کردند از کیفیت برنامه‌ای که بموقع اجرا گذارده خواهندشد در موقع خودالبته بحث خواهیم کرد (جداگانه در آن مورد بخصوص هم البته بحث خواهیم کرد) یک نکته بسیار دقیقی که جلب توجه مارا کرد لازم میدانم که اشاره بنمایم آقای وارن رئیس برنامه اصل چهارازدولت ایران تقاضا کرده اند که این هیئت مخصوص وکارمندان را جز هیئت سیاسی کشورهای متحده آمریکا در ایران خواهندشناخت تا از سوء استفاده مصونیت هائی که بهیئت‌های سیاسی داده میشود باتطبیق درجات آنان برخوردار گردند این تقاضا از جناب آقای دکتر مصدق در هیئت وزیران مطرح ومورد موافقت واقع میگردد ودر هر اسله مخصوص به آقای وارن ابلاغ میشود این را برای آن میخوانم که تازه بدوران رسیده های سیاسی و آنهائی که به حرف های پوچ محتضرهای سیاسی ورورشکستگان سیاسی فریب میخورند بدانند که تاریخچه این لغزش های سیاسی ازچه تاریخ است ۱۰ازپنجاه سال قبل بسیاری ازممالک وملل خارجی ومستشاران ومتخصصین و مشاورین بایران آمدندومشاغل بزرگ وکوچکی را اشغال کردند ولی هیچکدام تقاضائی نظیر این تقاضا از دولت ایران نکرده بودند و این اولین مرتبه‌ای است که جناب آقای دکتر مصدق وباهر کسی که بجای دکترمصدق میخواهد بگذارید یک چنین امتیازات فوق‌العاده‌ای را نسبت به اتباع یک دولت خارجی قبول واعطاء مینماید اگر آمریکاییها از قوانین ایران از ماده ۷۱ قانون اساسی که میگوید تمام محاکم ملت ایران باید درتحت قانون اساسی ایران قرار بگیرند اطلاع نداشته باشند مورد ملامت نیستندولی جناب آقای دکترمصدق که خودرا قانون‌شناس میدانستند میبایست درخاطر داشته باشند که در قانون اساسی اصل مخصوصی برای اتباع خارجه منظور گردیده اصل‌ششم می گوید جان ومال اتباع خارجه مقیم خاك ایران مأمون و محفوظ است مگر در مواردی که قوانین مملکتی استثناء میکند ازشصت سال قبل هیئت‌های مذهبی فرهنگی آمریکا درایران مشغول فعالیت های مذهبی و فرهنگی بودند ودر این مدت از طرف ملت ایران جناب آقای منصور نسبت بهآنها آسیبی فراهم نیامده است از چهل سال باینطرف اززمان شوستر مشاورین آمریکائی مشاورین مختلف بعناوین مختلفه در ادارات مختلف مالی ، نظامی وفرهنگی ایران دارای مقامات ومشاغل مهمی بودهوهیچ واقعه ناگواری برای آنان پیش نیامده که ضرورت معافیت های هیئت های سیاسی را برای آنان یا برای اینان ایجاب نماید بنابراین خواهی نخواهی جناب منصورهر کس حق دارد از آقای دکتر مصدق آن روزو ازجناب منصورامروزسؤال کند کهسبب اعطای چنین امتیازاتی بمشاورین فنی آمریکا برای چه بوده است بیش ازسه هزار کارشناس انگلیسی وغیر انگلیسی

شرکت سابق نفت سالیان درازدر ایران زندگی کردند وپروزی که دولت ایران اخراج آنها را تقاضانمود بدسالمتی وبدون هیچ حادثه‌ای مملکت مارا ترك کردند ورفتند وهیچ سابقه ناگواری در این مدت پنجاه ساله نسبت بهیچ یك از کارشناسان خارجی پیش نیامد که دلیل وحشیگری ملت ایران یاسوء رفتارمکنهٔ این مملکت با خارجیان باشد که جناب آقای منصور امروز اجازه بدهند آمریکائیها چنین تقاضائی را ازماپنمایند که درعین اینکه موجب سرافکندگی ملت و مملکت ایران میباشد این یك سابقه بسیار غلط وناگواری خواهدبود که مملکت ایران رادردوره زمامداری جنابعالی درچه داد مستعمرات ومماالله تحت الحمایه قرار دهد (احسنت) (همهمه نمایندگان) (خواجه‌نوری - اینطور نیست)

نخست‌وزیر - ایران تحت الحمایه نیست .

یکنفر از نمایندگان - پشت تریبون مجلس این حرفها را نفرمائید .

زهتاب فرد - ازجنابعالی نهایت تشکر رادارم این نوشته‌سیزده سال‌پیش من‌بوداین نوشته‌مربوط به ۱۳ سال پیش من بود (فراچورلو - ۱۳سال پیش هم درست نبود) اتفاقاً هیچ فراموش نمیکنم بیایند آن بازیهای ۱۳ سال پیش را که منجر به آن حوادث شوم شد تو دهنی برنیم بهر اجنبی پرست آن روز را فراموش نکنید (فراچورلو- این حرفها ازجنابعالی بعیداست) تشکرمیکنم ازجنابعالی عرض کردم این حرف یك مرد کوچه است اما در افکارعامه امروز متأسفانه بغلط یك همچو افکاری پیدا شده بنده از جنابعالی استمداد خواهم خواست راجع به راه ارشاد آن افکار مسموم و آن افکار منحرف آن افکاری که متأسفانه ندانسته تحت تأثیر بعضی از حرفها قرار گرفته است جنابعالی و من در پشت این تریبون مجلس انتظاراتی داریم من بآن اشکهای جنابعالی تعظیم میکنم من می‌فهمم در چه مجلسی حرف میزنم و با کی ها حرف میزنم من همه سوابق یك یك همکاران پارلمانی را میدانم من میدانم اینجا آنجنان مجلسی است که هیچگونه سوءظنی نسبت به آن نیست من برای شما با آنکه ازموضوع کنارمیروم آنکه نیست من برای شما با آنکه ازموضوع کنارمیروم یك قصه‌ای را میگویم (یکنفر ازنمایندگان - چیزی که بصلاح مردم‌است بفرمائیدنه آنچیزی که مردم میگویند) اجازه بفرمائید اول حرفهای مردم را بزنم بعد راجع به صلاحشان حرف میزنم مردم یك حرفهائی میزنند چون متأسفانه باید دلیل قبل از اینکه این لایحه را باینجا بیآورد ولااقل باید به واحده را در روزنامه منتشر میکرد و الا باید به افکار عامه حق بدهد که متأسفانه سوءظنی پیدا کند جناب فراچورلو عزیزمن جداً تعظیم میکنم درمقابل احساسات پاك شمامن وشماهم سنگریم خود نخست وزیر مملکت میداند هیچ مرد سیاسی بنده را تحریك نمیکند وهیچ اجنبی با بنده نمیتواند تماس پیدا کند برای اینکه خوشبختانه تمام چهار دیواری را خراب وواژگون کرده‌ام من‌فقط سرباز فداکارشخص اول مملکت محمد رضاشاه پهلوی هستم اگر حرف میزنم اینجا این حرف ممکن است خدای نکرده نابخته باشد خدای نکرده گفته بشود که گفتن این‌حرفها علیه مصالح مملکتی است ولی‌شان‌ومکراسی ایجاب میکند یك‌نابخته یك مرد کوچه وبازار بیاید اینجا حرفش رابزند تا شما بانجاربتان، بامنطقتان با اشاراتتان من‌راوآنهارا ودیگران را که قصد دارند مجلس راتضعیف بکنند سرجای خودش بنشانید این موردی بود که‌باید پرده‌هارا بالابزنیم ماآن پرده‌ها را بالا میزنیم که در تضعیف این مجلس قدم برنداریم چرا اقبال‌ضعفا در حمایت اقویا است این چه بهانه‌ای است که مابآنها میدهیم اما اینکه مجلس تضعیف پیدا میکند گفته شد خدای نکرده این توهم پیش بیاید که خدای نکرده صد خدای نکرده خاکم بدهن اگر من نسبت اجنبی پرستی تلاش زدن‌با اجنبی‌رابیك‌شخص بیك‌فردمجلس‌بدهم گناه نابخشودنی است من هرگز اینقدر در زندگیم جسور و بی‌تربیت بار نیامده‌ام بعداز وقایع پیشه‌وری بد نیست که بشنوید بدانید که من‌حساب شده حرف میزنم که اگراز حرفم کسی رنجید آن را حساب مقدمه چینی بر پایهٔ سوء نیت نگذارید جناب فراچورلو بدنیست بدانید برادر چهل ونه‌سالهمن‌رادروقایع پیشه‌وری بخاطر مبارزاتی که‌من میکردم ودرهمین مجلس دردوره۱۴ درسالون پائین پنج وشش بار سخنرانی داشتم بعوض اینکه مراکوشمالی بدهند برادرمن‌را دربتریز دزدیدند آن روزبه بنده گفتند برادرتان رافلان کس کشته‌اسم آوردندمحلش راهم گفتند حالا اماززاده نمی سازم نه‌نشان ۲۱ آذر دارم نه‌اسم جزء لیستی است که‌ازوقایع پیشه‌وری‌ضرردیده‌ام وباج‌میخواهم درآن حادثه برادر من را دزدیدند وگفتند کسی کشته

بعداز حادثه که شش ماه درچهفه بودم دریشت سنگر جنگیدم وتفنگ گرفتم من دبیر جمعیت نجات آذربایجان بودم خوشبختانه جزء آنهائی بودم که پدر جناب آقای منصوربود گرانی بنده را خوب میدانندبنده جزو آن عده‌ای بودم که به آذربایجان رفتم من هجده سالهٔ آن روز متکفل ۹ سرعائله سنگینی بادست خالی برادر ازدست داده لاقل میبایستی سراغ آن قاتل میرفتم درخیابان نشانم میدادند میگفتند فلانی قاتل است آنقدرسکوت کردم آنقدر خود را بفتجاهل زدم که خدای نکرده نسزد بعضی ازدوستان حمل بربی‌غیرتی شد و چرا؟ بدلیل اینکه آنجا نبودم من نمیتوانستم کسی را درمظان اتهام قرار بدهم آنروز مثل امروزنبودآن روز حریفمن برا بود خدای نکرده با یك حرف من یك کسی بالای دارمیرفت از آن موضوع دهسال گذشت بعدازفوت استالین تلگرافی ازشوروی آمد معلوم شد برادرمن اسیر آنها است این تلگراف را که دریافت کردم خدارا شکر کردم که من قضاوت نابجا نکرده‌ام دهسال محرومیت کشیدم وکسی را قاتل معرفی نکردم و گناه میدانم نسبت به این دولت و اعضای دولت خدای نکرده از ذهنم خطور کند که اینها لغزش سیاسی دارند من هم بااحساسات آقا شریکم خطاب من با اجازه‌تان به آقای دکتر اول حقوق ایران است که آقایان یك قدری ازعصابیتشان کاسته بشود «اگر درآنیه‌برای هر اداره یاهررشته ازهرمملکت خارجی متخصص ومشاورین بیآوریم همکاران عزیز دلیل ندارد که آنها چنین امتیازاتی را برای خود نخواهند آن روزهم درنظر باشد وماهم حق نداریم که استثنائی را قائل شده وامتیازاتی که بعده‌ای میدهیم نسبت بسایرین خود داری نمائیم ۲۳ میلیون دلار سهل است یکصدمیلیون دلار وصدهامیلیون دلارارزش این را نداشت که ما ملت ومملکت خود را به این درجه تنزل بدهیم که برای دریافت یك کمکی که عنوان صدقه را دارد زیر بارچنین شرط بی‌سابقه وننگ‌آوری برویم این قسمت را نمی‌خوانم ومیزنم چون بازهم مجلس تکان میخورد حقایق گفتنی بسیار است ولی هرحقیقتی را در یك موقعی باید گفت که ادراك مردم قوه شنیدن آن را داشته باشدهرا قدام وهر تبلیغی برای نجات ایران ازنفوذ بیگانگان بنمائید درمقابل این تسلیم این خشوع این فروتنی واین خضوعی که درمقابل مشاورین آمریکائی شده است ناچیز وخطرناك‌ترین سابقه‌ای است که دولت آقای دکتر مصدق دردروابط ایران بامملکت خارجی ایجاد کرده است ایکاش اقلا این اقدام باسم آقای مصدق السلطنه وزیر دفتری نمامیشد نه باسم دکتر مصدق‌مدعی حقوق دانی وحقوق شناسی وتخست وزیر وقت ایران متأسفانه این وقایع واین جریانها شایعه اینکه آقای دکترمصدق وهمراهان ایشان آنچه‌میکنند برای تأمین نظریات امریالیست های بیگانه است تقویت میناید وجای نهایت تأسف است که این جریانات واین شایعات و سوء ظن‌هائی را نسبت‌به نیات مدعیان آبرومند ایران تأیید میکنم» دراین‌مدت کم مامقدارزیادی لایحه‌تصویب کردیم من از آقایان کتمان نمیکنم نسبت بهیچیك از آنها سوء ظنی نداشتم بدلیل مذاکرات مجلس راجع بهیچیك از آنهام صحبتی نکردم برای اینکه اهل فن آمدند توضیح دادند خودم هم فرصتی داشتم که مطالعه کردم اما این لایحه، من چگونگی را بعرضتان میرسانم چگونگی ممکن است از نظر صحنه‌سازی تلخ جلوه کند در تبریز بودم با استفاده از تعطیلات مجلس یکماهو نیم برای رسیدگی بنقاشها وگرفتاریهای حوزه انتخابیه در معیت جناب آقای دکتر شفیع امین و سایر همکاران پارلمانی دهبده گشتیم همه‌جا رفتیم مقدار زیادی حرف شنیدیم من انتظار داشتم که در اولین جلسه مجلس در اولین روز سالگرد مجلس راجع بسه مستدعیات آذربایجان صحبت‌بکنم و باز تصمیم‌داشتم از توجه‌شخص آنجناب نسبت به آذربایجان بخصوص از انتصاب تیمسار صفاری و امیدهائی که‌برای مردم پیداشده است حرفهائی بزنم ما با دولت بغض و کینه نداریم شاید این را قبلاً هم گفته باشم دوره‌ئی که با جنجال با عوامفریبی با هو و تحریك میشد نخست‌وزیری برد و نخست وزیری آورد گذشته است و امروز کسی ازما نزبرآستین نخست‌وزیری ندارد و شیهاهم دوزو بر منقل فلان رحل باز نشسته و ورشکسته نمی‌نشینیم ما را همان شاهراه است همان راه روشنی است که اعلیحضرت شهریاری برای مامعیین فرمودند اعلیحضرت همایونی در آخرین جلسه مصاحبه مطبوعاتی فرمودند در ایران آزادی منهای خیانت هست اگر ما در رویه خودمان گاهی تندی نشان‌میدهیم ازاز استنباطات ازاسلیقه‌سیاسی وغرورملی واحساسات‌شخصیمان

است و الا هیچ توهمی پیش نیاید در سفر آذربایجان درچند جا گفته شد آقا مجلس سنا یك قراردادی تصویب کرده است من اسمی را که آنها میگفتند اینجا تکرار نمیکنم ومعترض آن اسمی که درافکارهست نیست بنده از آقایان کتمان نمیکنم مثل اینکه غفلت کرده بودم مثل اکثر آقایان آن تصویبنامه‌را من نخوانده‌بودم آمده‌خواندم در صورت مشروح مذاکرات مجلس سنا هست اینکه میگویم ازمقدمه غلط نتیجه صحیح عاید نمیشود اینجا بنده دیدم یك موافقتی‌است بنده دیدم این لایحه با یك مقدمه‌ای که لااقل برای من نارسا بود درافکارعامه تولید سوء ظن کرده بودلایحه آمد به‌مجلس سنا اولاً جناب رئیس مجلس سنامیفرمایند «البته مقدورهم بود که مافرداجامه فوق‌العاده‌ای تشکیل بدهیم ولی چون‌کار بسیار مختصری است‌اجازه بفرمائید الآن تمامش بکنیم» این اولین موردی بود که بنده‌را مقداری تکان داد در هرحال از نظر بنده اینکه گفته میشودچیزمختصری بودا گرمختصربودلزومی باین امر نداشت که‌جلسه‌فوق‌العاده‌تشکیل‌بدهند‌این‌یك نکته‌ای‌بود که برای‌من‌ایجادتاریکی کردبعدلایحه‌را خواندم‌دیدم‌برئیس و اعضای‌هیأتهای‌مستشاری‌نظامی آمریکابموجب‌این‌موافقت‌نامه‌و بااستفاده‌ازبندوماده‌اولش‌یك‌امتیازاتی‌قائل‌شدندبنده«واو» را خواندم دیدم نوشته باصطلاح مأمور اداری و فنی آن دسته از کارمندان مأموریت که بامور اداری و فنی مأموریت اشتغال دارند بعد دیدم که نوشته کارمندان مأموریت یعنی کارمندان سیاسی یعنی کارمندان اداری یعنی خدمه‌مأموریت بعد آمده‌در پائین خدمه مأموریت‌را دیدم گفته‌اصطلاح‌خدمه‌یعنی‌آن دسته که مأمور خانگی اشتغال دارند(نخست‌وزیر - ازتباطی باین پیدا نمیکند) بنده» را خواندم اصطلاح مأمورفنی واداری‌راهم‌بالایش نوشته اصطلاح‌هیأت مستشاران‌نظامی یعنی رئیس مأموریت و کارمندان مأموریت بعد ایمن کارمندان مأموریت‌را توضیح داده این اصطلاح مأمورین یعنی اعضاء مأموریت‌اینها یك اصطلاح اعضای مأموریتی است (دکتر بگانه - خدمه نیست) درپائین جزوآن در آورده انشاءالله توضیح خواهید داد چون در بالاخوانده بودم دیدم بمستخدم‌بمخانمی که‌بهرملاحظه‌ازملاحظات مستخدم‌است‌بنام مستخدم میآورند اینجا باتهام‌عنوان سیاسی میدهند بعدآمدم به‌بینم دولت وقاعی که‌درمجلس سنا کرده‌بوده‌راجع باین‌موضوعی که بهرملاحظه‌ای از ملاحظات درچنین‌مجلس‌چنین‌شوری را ایجاب کرده ۱۵۰ نفر گفتند که‌این لایحه برود به کمیسیون‌دادگستری چه عکس‌العملی درمجلس‌سنانشان داده‌اندمن آنجاچیزی بنظرم نرسید جز اینکه آقای مهندس شریف امامی گفته‌اند «اگرشده‌قدربوده که فردا جلسه‌فوق‌العاده‌تشکیل بدهیم ولی چون کار مختصری است اجازه بفرمائید الآن تمام کنیم» و بعد هم نطق آقای میرفندرسکی که امروز زیارتشان میکنم.متن‌نطق‌ایشان‌رادرتوضیح این‌لایحه‌برای آقایان میخوانم من آنقدر آدم بی ادب نیستم ولی بیاور کنید بدون شکسته نفسی‌اعتراف میکنم که تسلط‌برلغات ومعلومات‌من کم‌است‌برای‌اینکه‌نگفته‌باشم که‌بیسواد‌م‌اینست که این‌کلمه تناقض گوئی‌رابکار میبرم‌بنده در دفاع‌ایشان تناقض گوئی‌فاحشی دیدم یك‌جامیگویند که‌این مصونیت سیاسی نیست اشتباه نشود «هماطور که جناب‌آقای‌نخست وزیر فرمودند خیلی‌ازتصورات‌واندیشه‌هاست که‌آقایان سناتورهای عظام میدانند که‌بایددرآن جرح‌وتعدیل کرد شاید درنظراول خیلی گران بیایدکه ما برای یك عده خارجی در ایران نقاصای مصونیت‌ومعافیت‌بکنیم ولی‌این مصونیت‌ها ومعافیت‌ها را بخاطرآن خارجی‌هانقاضا نمی‌کنیم ما برای خدمتی‌تقاضامیکنیم که‌آنها برای ماانجام میدهندپس ازاینکه زیادبرای‌این‌موضوع فکر کردیم و مشاوره کردیم با دستگاههای مختلف‌ممالکت باین نتیجه رسیدیم که این مصونیت‌ها واین مزایا ضرری‌برای دولت شاهنشاهی ندارد ومعافیت مالیاتی است (عین‌عبارت است بنده تحریف نمیکنم) که‌ازدفوق‌آنها مالیات گرفته‌نشود ویا برای‌مسکن وتقدیمه معافیت داشته باشند وبعلاوه این نظرچیزی نیست که ما تنها کرده‌باشیم‌دولت‌های‌دیگرهم کرده‌اند دولت ترکیه‌هم کرده، دولت‌یونان هم کرده‌این مستلزم همکاری است که ما با دولت آمریکا داریم واگر فرض بفرمائید که ما این را به دولت دیگری بدهیم این صحیح نیست برای اینکه با دولت دیگری قراردادفاعی دوجانبه‌نداریم» پس بااین توضیح ما بیخود حرف زدیم این‌موضوع راا گرمیفرمودند درچنین قانونی‌مطلب‌سادم حل‌شده‌بودتفکر میکنم‌ولی‌نکته‌جالبی بعدمیفرمایند که‌برای بنده‌جالب است میفرمایندتوجه‌آقایان را جلب میکنم چرا ما نهانه بدست دیگری‌بدهیم میفرمایند اگر فرض

بفرمائید که ما این را به دولت دیگری بدهیم این صحیح نیست خیلی کار مهمی نیست که ما توجه همه دولت‌ها را باین موضوع جلب کنیم ولی معلوم میشود مسئله در سطح پائین بود این دیگر لزومی نداشت که ما خوش‌خدمتی کنیم البته ما ارزش کمکهای آمریکا را خوب میدانیم پس باید کارشناسان اورا از مالیات مسکن معاف بکنیم اینهم عین عبارت بود که عرض میکنم دوباره تکرار میکنم در آنجا فرموده‌اید اگر فرض بفرمائید که آنرا بدولت دیگری بدهیم این صحیح نیست برای اینکه بادولت دیگری نه قرارداد دفاعی داریم اینجاست که دارد پیوانش پیوانش موضوع اهمیت پیدا میکند معافیت مالیات نیست چون مثلا اینکه خدای نکرده کلمه رشوه‌توی آن مستتر است برای اینکه بادولت دیگری نه قرارداد دفاعی دوجانبه بستیم نه دولت دیگری را برای دفاع از مملکت خودمان اینطور شریک کرده‌ایم میشود بعد میگویند اگر اجازه بفرمائید متن یادداشتهای متداوله را خدمت آقایان تقدیم میکنم بعد مواد تقدیم میشود ویا آن سورتی میآید که شنیدید چه بسا جزئیاتش را هم آقایان میدانید اما تیمسار صنیعی چرا من با این لایحه مخالفم؟ یك‌قسمت دیگری را ناچارم عرض کنم روزی بنده در خیابان اسلامبول قدم میزدم دیدم غلام یحیی و پیشخدمتی و چند مأمور اجنبی بالباس فورم اجنبی و با اسلحه توی خیابان اسلامبول گردش میکنند بنده خیلی ناراحت شدم برادر ازدست داده ، ازبزیر تبعید شده ، شاهد فجایع و جنایات آنها بوده جداً تصمیم گرفتم یکی از اینها را بکشم خوشبختانه طپانچه هم همراهم بود اما برای یك لحظه ویك آن آنروز گریه داشت آچند نفر ازمابندگان ـ خدمتبندند) خنده داشت ؟ برای بنده هم خنده نگذاشت گریه کنم و گریه نگذاشت خنده کنم ، ناراحت شدم فکر کردم بزنم بکشم بعدفکر کردم یك‌حرکت بی‌نتیجه است فرض کن یك اجنبی را کشتم چه میشود ؟ اما نتوانستم تحمل کنم بعد ازآن بلافاصله رفتم‌خدمت شاه‌روان قوام‌السلطنه البته پذیرائی بنده بااین سن وسال یك‌هفته وقت میخواست ولی بنده زود خدمتشان رسیدم وبعرضشان رساندم که جناب آقای نخست وزیر با اصطلاح آنروزحضرت اشرف (یکنفر از نمایندگان جناب‌اشرف) بله حافظه‌ایشان ازمن قوی‌تر است عرض کردم بنده‌ژاندارم‌ستاب‌فرد، دارای‌چنین‌روحیه‌،چنین‌سابقه دیروزمیرفتم اجنبی‌پرستان رادرخیابان دیدم آمدم‌خدمت جنابعالی‌ببینم‌تکلیف ماچیست ایشان‌فرمودند که‌خدا روحشان‌را شاد کند به‌بنده‌فرمودندست وبال‌مارا نبندید بکذاربکار کنم. کمال صداقت ، کمال‌وطن‌پروری کمال بزرگواری وکمال شاه‌پرستی ودرایت‌در گفته ایشان‌محفوظ بودبنده بایشان عرض کردم که جناب اشرف اشتباه نشود ما مقداری ازخاك آذربایجان‌راعمی خواهیم که‌آقا باسیاست مقداری از خاك را تحویل ما بدهید و وقتی که غیورملی جریحه‌دارشدآن خاك دیگربدرد ما نمی‌خورد وبنده بنوبه‌خود این‌منطق جناب اشرف را قبول ندارم و بروم بنوبه خود وظیفه خود را انجام میدهم بر گشتم‌بتو بربموس ، ملافه خودم را به۱۹۰ تومان فروختم وازاینجا تا اراك‌هم شاگردشوفرشدم برای اینکه۱۹۰تومان‌ظرفیت بیشتر از آن را نداشت از آنجا رفتم همدان و تفنگ گرفتم‌باهمشهریهای غیورآذربایجانی که امروز همه‌شان دربدرند رفتیم جبهه سنگری قرار دادیم ومدافع حقوق وحیثیت مملکت شدیم تیمسار اگربا این لایحه مخالفیم بدلیل اینست که البته تاماراقانع نکنند این را عرض می کنم که بااین لایحه روحیه سرباز ایرانی خدشه‌دار میشود،غرور ملی خدشه دار میشود استقلال ارتش ما خدشه‌دار میشود این استنباط بنده است هیچ اعتراضی بنده نکنید انشاءالله منطوقوی وبیان رسای نخست وزیر همین‌مسأله‌را برای‌من کوچك‌روشن‌خواهد کرد‌در گذشته خواستند در ارتش نفوذ کنند نخست وزیرانی را سراغ داریم که وزارت‌جنگ میخواستند ، چرا؟ آقایان بهتر ازمن میدانید ومیدانستند که اگردرآنجا جای پا پیدا کنند هرلحظه هرمنظوری برای آنها تأمین است ازآن موضوع نتیجه نتوانستندبگیرند بیداری‌ملت ایران مشت محکمی بدهن‌آنها زد خواهیدبخشید من سیاسی نیستم اگریك خرده باز وبی‌پرده حرف میزنم چون درمسائل مملکتی من هرگز حسابگر ومعامله گرنبودم امیدوارم انشاءالله جناب آقای نخست وزیر از همه رفع این نگرانی خواهند فرمود اینست که نمیتوانیم درارتش شاهنشاهی که پناهگاه محکم استقلال مملکت ما است ، حیثیت ملی ما است بدست خودمان برای یکعده مصونیتهائی بدهیم مطلب دیگر اینکه تا بامروز معمول این بود که تمام‌محاکم دادگستری تحت عنوان و تحت

لوحه افتخار آمیز بنام نامی اعلیحضرت همایون شاهنشاه آغاز میشد و تمام دادگاهها درزیر چنین ورقه افتخار آمیزی که برای‌همه ما حجت بوده وقاطع بود رأی‌صادر میکنند این افتخارزیم ما است این افتخار مملکت ما است که خاندان سلطنتی دعاوی حقوقی و جزائی و گرفتاریهای شخصی خودشان رازراه‌دادگستری‌ماتعقیب میکنند (احسنت)ارتشبد حجازی‌میداند که اگر خدای نکرده صد خدای نکرده‌لغزشی کرددرهمین دادگاه‌تحت محاکمه قرار میگیرد بطوریکه دیدیم تحت محاکمه قرار گرفتندبنده‌بااستفاده از این‌سرمشق‌مبارك‌اعلیحضرت همایونی که در آخرین جلسه مصاحبه‌مطبوعاتی‌فرمودند آزادی منهای خیانت حرف بزنم‌رئیس‌محترم‌دولت‌میداند که نمیتواند بگوید زهتاب توایین بیانات را تحت تأثیر تلفن فلان شخص یا فلان بازیگر سیاسی یا صدخدای نکرده تحت تأثیر فلان سیاست قرار گرفته و قصد اینرا داری‌که بروابط ایران و آمریکالطمه وارد کنی و آنها که باما همکاری دارند آنها را دلسرد سازی مگر من و همه همکاران ما وملت ایران و بخصوص‌مردم آذربایجان میتوانند همکاری صادقانه و شرافتمندانه ملت و دولت آمریکا را در واقعه آذربایجان نادیده بگیرند؟ (صحیح است) اما برای ما بیش از هر چیز غرور ملی لازم است ملتی که‌غرور ملی نداشته باشد هیچ‌چیز ندارد ما بدست خودمان درخانه‌خودمان نمیتوانیم نمی‌بایستی‌بیکعده‌ای آن‌چنان آزادی بدهیم که‌خدای نکرده‌صدخدای نکرده اگریکی از اینها منحرف سیاسی‌بود (این نکته برای مردم کوچه و بازار که فقط بغرور ملی و برهبری شخص شاهنشاه متکی‌اندنکته قابل اهمیتی است) که اگر یکی از همانهائی که مصونیت‌سیاسی‌دارند‌خدای‌نکرده‌منحرف شداسرارآنجارا در کیف مبارکشان قرارداد یا اینکه خدای نکرده باجائی بندوست پیدا کرد یا خدای‌نکرده خود در آنجا یك‌رویه سیاسی خاص‌را خواست طوردیگر عمل بکند نتیجه‌اش چه میشود وما هیچگونه نتوانیم آنرا محفوظ‌ازهر گونه‌خطرومحافظت‌کنترل‌فرازبدهیم‌لااقل‌من آن‌راصلاح‌مملکت نمیدانم چشم‌بازو گوش‌بازو این‌عمی ـ حیرتم از چشم‌بندی خدا همینطور لایحه ای میآید و آقایان هم قیام و قعود میفرمایند وبا سرنوشت ملت ، احساسات ملت ، غرور ملت ، گذشته ملت آنچنان ملتیکه درآستانه تشکیل تاریخ افتخارآمیز ۲۵۰۰ساله‌آن‌هستیم حالا بیائیم یك چنین سندی را امضاء کنیم بگوئیم دادگستری‌مان صالح برای تعقیب جزائی شما نیست من شنیده شایداشتباه آمیز نباشد . گفتند درفراکسیون‌حزب ایران توبین یکی ازهمکاران رك ول یکی ازهمکاران دل سوخته ما سؤال کرده اگریك آمریکائی نیمه شبی آمد منزل بنده کلیم منزل‌را برداشت اگر کرایه منزل بنده را نداد من یکی شکایت کنم اینها که اینجا هستند میگویند ما اینجا مصونیم ارزش ما به این مستمری ۲۵۰۰ تومان که نیست ارزش باین نیست که ما بیائیم اینجا به تمنیات مردم رسیدگی کنیم بیائیم استنباطات خودمان را عنوان بکنیم تا اگر چنین مصونیتی را بیکعده آدمی داده اند آن عده حساب شده‌میآیند وحساب‌شده‌قدم برمیدارندیك موضوع دیگری را هم‌عرض کنم من آدم سیاسی‌وسیاستمدارنیستم وبی پرده حرف‌میزنم ولی میدانید آن حرفی راجناب آقای نخست وزیر که‌منحرفین سیاسی‌شایع میکنندبنده بازیگر سیاسی بآن معنی نیستم ترسی هم ازعمروزید ندارم بنده حساب شده حرف‌میزنم وحشتی هم ازعمروزید ندارم برای اینکه فقط بخداوند وشخص شاهنشاه‌وبملت وبه قانون اساسی متکی هستم (صحیح است) گفتند یك وقت اینجا یك آقای باتوبك نامی بود گفتند این آقا درهمه موضوعات‌دخالت‌میکرد (خواجه‌نوری ـ یادسویج کیست، ما که نمی‌شناسیم) این‌آقای باتوبك مستأجر جناب آقای منصور بود در کادر مأموریت خودش انجام وظیفه میکرد بنده اینجا قسم خورده ام وهمیشه افتخار میکنم آن قسم پایدار هستم چند روز پیش‌یکی ازدوستانم گفتم خوباست ماا‌اینجا یك‌دستگاه الکتریکی بگذاریم که‌وقتی پایمان را آنجا میگذاریم جلوپایمان آرمی روشن‌بشود که قسمت‌را فراموش نکن (بانوکتر پارسای ـ هیچوقت فراموش نمیشود)هیچوقت فراموش نمیشود مسلم‌است‌فراموش‌نمیشود.شمادراین‌مملکت حقی‌بگردن‌خیلی‌هادارید‌فرادرادی‌را‌تربیت‌فرمودیدتربیت میفرمائیدهم سرکارعلیه‌هم سایرخانمها عرض کنم حضور مبارکشان نخست آقای نخست‌وزیر اشاره‌ای‌بافکار منحط ومنحرف فرمودند شمارابخدامرا جزوآن نیاورید برای اینکه متأسفانه ازعدتی باینطرف دارندگان‌افکارمنحط

و متصرف فقط بیك سیاست خاص متهم میشوند و بنده با آن سابقه‌ای که دارم مثل اشهد ان لااله الاالله همه جا این را یادآور میشوم این را همیشه میگویم اشاره به بیوگرافی میکنم که من متصرف و منحط و از این قبیل دارنده افکار نیستم اما تجربه‌ام کم است عرض ملی و ایمانم محکم است بنده همیشه به ارتش شاهنشاهی افتخار میکنم شبی که آرام میخوابم بخاطر آنست. هنوز سربازانی که درسوم شهریور که این بیوگرافی را جناب آقای علی‌منصور بهتر دارند این فداکاریها را ارتش شاهنشاهی در نقاط مختلفه ایران کردند اینها جزو افتخارات ماست اینها جزو غرور ملی ماست ماهم کرار اجازه نخواهیم داد که خدای نکرده احساسات ملی ارتش ایران خدشه دار بشود و با توجه جناب آقای نخست وزیر خدشه دارهم نخواهد شد من همیشه به موکلین خودم در خارج میگویم در مواردی که به بنده اعتراض دارید به بنده دیکته کنید چون یك وکیل مجلس نمیتواند درتمام موارد صاحب نظر باشد آنها درتمام مسائل ومقررات نسبت بقوانین نسبت به وزارتخانه ها نظر اصولی دارند میگویم تشریف بیاورید شخص بنده را معتقد بسازید و از دیکته کردن آنها هم ابائی ندارم آنها یادداشتهائی را بمن داده‌اند که هم اکنون از رومیخوانم: اصولاً مصونیت بمنظور آنست که چنانچه دولت وقت در کشوری با دستاویز قانونی خواست مأمورینی مانند سفیر دولت خارجی یا وکیل همان کشور را از انجام وظیفه که مطابق میل آن دولت نیست باز دارد آن مأمور یا آن وکیل از دستاویز ساختگی دولت مصون بماند و بتواند وظیفه خود را انجام بدهد در وضع حاضر بهیچوجه موجبی نیست دولت ایران بخواهد مستشاران نظامی آمریکائی را که خود استخدام کرده از انجام وظیفه‌شان جلوگیری کند و توضیح دیگری در این بساره بنظر مزائد میرسد برای اینکه یك واقعیتی است و برای اینکه یك مستشار خارجی حیثیتش حفظ شود و آزادی عمل داشته باشد باید از یك امتیازاتی بهره‌مند باشد ولی آن مستشاری که آمد اینجا و تابحال هم کار کرده و هیچگونه عکس العملی رخ نداده همه میدانند همکاری شده حتی گاهی افسران جزء که دربرابر افسران کل مقداری هم بی‌اعتنائی نشان داده‌اند بعضی از افسران ارشد، حتی آنرا بلحاظ مصالح عالیه مملکتی ندیده گرفته‌اند با این نداهم کامل و با این حس همکاری و صداقت دیگر مورد ندارد برای ما گفته شود که اما برای این مأمور فنی یك درجه دیگر و یك مصونیت دیگری داده شود. مأمورین سیاسی و یا اداری و یا فنی هر سفارتخانه که از مصونیت استفاده میکنند دارای اختیار و مسئولیتی در دستگاههای دولت ایران نیستند آقایان توجه به این ملاحظات در سرنوشت رأی شما تأثیر خواهد داشت این آنچنان رأیی نیست که ما اگر بدانیم خدای نکرده تقصیری توجه عمر وزید است کوتاه بیائیم یا یك وقتی اختلافی بجناب آقای منصور بملاحظه‌ای از ملاحظات داشته باشیم کوتاه بیائیم یا بگوئیم امور حزبی حاکم بر جریانات است. این یك مسئله ایست که در سرنوشت ما درافتخارات ما درتاریخ در روابط ایران با خارجی‌ها تأثیر دارد من توجه آقایان را باین نکته جلب میکنم. مأمورین سیاسی و یا اداری و یا فنی هر سفارتخانه که ازمصونیت استفاده میکنند دارای اختیار و مسئولیتی در دستگاههای دولت ایران نیستند تامتقابلاً موردی برای بازخواست از آنها پیش آید. چون کاری نباید بکنند حق مداخله ندارند و نمیتوانند به آقای وزیر بگویند که این پرونده اینطوری نشد آنطوری شد و یا فلان مأمور کاری ندارد بکند آیا اینهائی که مابا نها مصونیت میدهیم و ارد معقولات میشوند درحالی که مستشاران نظامی آمریکا در استخدام دولت ایران هستند و در امور مربوطه دخالت و مسئولیتی دارند و درچنین مصونیتی اگر پیش آید که بنفع خود یا کشور خارجی علیه ایران از اطلاعات یا موقعیت خود سوء استفاده‌ای بکنند قابل تعقیب نخواهد بود. خاصه در محیط ارتش که مراعات انضباط بسیار لازم است چنانچه اتفاقاً بی‌انضباطی یا بی‌احترامی حتی هر کونه‌اهانتی از طرف این مأمورین ومستشاران نسبت بفرماندهان ارتش بود چون مصون از تعقیب و بازخواست هستند جناب آقای حاذقی قطعاً سوءاثر زیادی از لحاظ تعصب ارتشیان که آنانرا مقید هستید و غرور ملی ایشان که آقا مظهرش هستید پیش بیاید و این گرفتاری برای مملکت یك گرفتاری همیشگی خواهد بود. البته توضیحات درین زمینه بیشتر است و بنده فکر میکنم بیش از این وقت آقایان را نگیرم چون احتمال میرود که سایرین هم مطالبی داشته باشند که مستند و محکم و اصولی‌تر از بیانات بنده باشد چون ممکن است توأم با احساسات بنده مطالبی عرض کرده

باشم گو اینکه سعی میکنم که عرایض بنده در پشت تریبون توأم با احساسات نباشد بلکه همیشه معتقدات من بر بیان من و عرایض من حکومت کند. جناب نخست‌وزیر فرمودند افتخارواژم وهمیشه هم در لوایحی که تقدیم مجلس میکنند میفرمایند دولت افتخار دارد گاهی بنده مخالفت میکنم آیا بایداحساس خفت کنم و این برای بنده یك مسئله ایست. این لایحه هم که تقدیم مجلس شد باز رئیس دولت افتخار کردند از تقدیم این لایحه وبنده که مخالفت میکنم باز باید سر خود را پائین بیندازم واحساس شرم بکنم درحالی که هر نماینده مخالفت احتمالی و استنباطات و تجزیات سیاسیش را یادآور میشود. اشاره فرمودند که گاهی بعضی از کارها مثل عملیات جراحی است واقعاً هم همینطور است برای عده‌ای این صحت پیدامیکند. قرارداد ۱۹۱۹ یك قراردادی بود وعاقدش یك عمل سیاسی کرد بلحاظ موقعیت خاص آنروز ودرسیاست گاهی این کار پیش میآید که رئیس دولت یا حتی والرلان یك عمل جراحی انجام میدهد اما آن جراحی که دست بنده را میبرد لااقل بخانواده من آن اطمینان را میدهد که دست این فردرا برای این میبرم که جانش درنرود وما هم دراین مورد باید به افکار عامه که خانواده‌ما هستند این اطمینان خاطر را بدهیم اگر چنانچه خدای نکرده در تصویب این لایحه اقدام میکند بسود ملت بزرگ ایران هم عمل میکند. (احسنت). من نمیدانم چطور شده ولی یکی از دوستان برای بنده شعری فرستاده این را میخوانم وبا اجازه شما رفع زحمت میکنم. انتظار دارم این شعر بنده را بجاسوء تفاهم نکند بنظر من از کتاب خود بنده است که دوست من همینطور که ورق میزد بنظرش خورد گفت اگر مناسبتی دیدی عنوان کن بنده کتمان نمیکنم مناسبتی ندیدم اما از لحاظ ادب و نزاکت حالا که وقت آقایان را زیاد گرفتم این دو بیت را میخوانم:

کس نیست که تا بر وطن خود گرید
بر حال تباه مردم بد گرید
دی بر سر مرده‌ای دو صد شیون بود
امروز یکی نیست که بر صد گرید. (احسنت، احسنت)

نایب رئیس - آقای نخست وزیر

نخست وزیر - بنده تصور نمیکردم بعد از توضیحاتی که تا حدودی کامل بود در این مورد داده شد احتیاجی بذکر مسائل دیگری داشته باشم ولی چون درمقابل هر مطلبی که گفته میشود اگر بموقع پاسخ گوئی نشود احتمالاً یك نظریاتی را که صرفاً روی وطن پرستی اظهار میشود ولی عملاً به جزئیات امر وقوف کامل نیست نوع دیگری ممکن است تعبیر شود از طرف دولت ضروری است جواب داده شود. بنده بطور کلی بریان این لایحه را عرض کردم که قبل از تشکیل مجلس چون قرارداد منعقده بین دولت ایران ودولت آمریکا میبایست هر سال یك بار تجدید شود ونحوهٔ کمك‌های خارجی تغییر کرده است و در اینموقع هم نمیشد دستگاه مملکت و دستگاه ارتش و احتیاجات فنی آن را موقوف و متوقف کرد. دولت وقت طبق یك یادداشتی سفارت آمریکا مرا نسبه موافقت خودش را اعلام کرد و سفارت آمریکا هم از طرف دولت آمریکا وصول این یادداشت و موافقت خود را اعلام کردند البته به بنده نوشته‌اند که این یادداشت کی مبادله شده است در حدود ماه مهر سال گذشته یعنی درحقیقت، شش ماه قبل از تشکیل این دولت وکاملاً ضرورت داشته است وسیاربهم بموقع انجام شده است و باتشخیص صحیحی هم بوده است وروی همان موضوعاتی که عرض شد اصلاً این مسائل را با احساسات مخلوط کردن بهیچوجه من الوجوه معقول و منطقی نیست (صحیح است) برای اینکه همینطوری که جناب آقای زهتاب فرد فرمودند در کوچه وبازار یا تحت تحریکات داخلیان یا خارجیان بعناوین مختلف از خاطیه سیاست باقان ممکن است مطالبی گفته بشود و بگوش بخورد ولی این مطالب در بین ارکان مملکتی وقوه عاقله مملکت باید نوع دیگری تعبیر و تفسیر بشود ومصالح مملکت نوع دیگری تشخیص داده بشود وقدرت و شهامت اجرای کار هم نوع دیگری باشد والا هیچ کار مثبتی در مملکت قابل اجراء و انجام پذیر نیست وباید درفکر ارضاء خاطر افکار مختلفی بود که از مجاری خاص ناشی میشود و متأسفانه در بین کسانی که وارد جزئیات وکیات و مسائل بین المللی وقتی نیستند امکان دارد تأثیر خودش را هم بکند بنده وقتی لوایحی را تقدیم کردم عنوان افتخار گذاشتم چون هر کاری که در این مجلس فکر میکنم که از طرف دولت عرضه میشود باید ما اداء حملات احترام آمیز بمقام مجلس بشود (احسنت) و این لایحه را هم امروز بعنوان دولت و

معتقد باینکه ارتش شاهنشاهی ایران و نیازمندیهای فنی ما ضرورت دارد که این وسایل [illegible] محدود و معقولی را که درتمام کشورهائی که مشابه ما عمل میکنند نظایر بیشماری دارد و دوم باینکه [illegible] اینکه افتخار تقدیم این لایحه را هم داشته باشند [illegible] کردن دراین مسائل ونکاتی را که اتکاء به صحت [illegible] بهتر است درباب مکاتی مثل مجلس شورای ملی [illegible] چنانکه اشاره کردند که بنده مستأجری دارم بنده غیر از خانه مسکونی خانه‌ای ندارم ودر آن خودم ساکن هستم ومستأجری هم ندارم اگر بنام کس دیگری یا فردی که قرابتی با بنده داشته باشد مسئله‌ای نیست خاصه باینکه ایشان درچنین مملکتی وبشت چنین تریبونی اجازه بدهند که بگویندیك خارجی ممکن است درسرنوشت مملکت ایران دخالت داشته باشد اینها مسائلی نیست که قابل عفو و اغماض باشد . بنده بیش ازاین دیگرجواب عرض نمیکنم ولی همین دو کلمه‌ای را که گفتم جوابیکوی تمام فرمایشات جنابعالی است وباید باحقیقت وصداقت صحبت کرد این لایحه بهیچوجه من الوجوه جا ندارد که این مسائل درآن گفته شود. اگر کسی درخارج حرفی زده است اطمینان داشته باشید افکارعمومی نیست (صحیح است) افکارعمومی افکاری است که با کارهای مثبت این دولت و رهبری شاهنشاه و خدمات صادقانه این مجلس باید تقویت و تحکیم بشود همین حرفهاست که افکار مردم را منحرف میکند وازجاده حقیقت خارج میکند و کسانیکه مغرض و کسانیکه خائن باین مملکت هستند از داخل وخارج از لابلای این حرفها استفاده میکنند (جاوید ـ اینجور نیست) ما باید گوش بکنیم که کاملاً بااتحاد و اتفاق و هم آهنگی و هم فکری نگذاریم کسانی اصولاً فکر این مسائل را به کلمه‌ان خطور بدهند (صحیح است) که در چنین دوره‌ای و چنین دواتی احتمال داده شود که بعمیقیت مملکت یا به استقلال مملکت خدشه‌ای وارد شود (صحیح است) نه این دولت خود مختار است و نه این مملکت بی‌صاحب است که این مسائل را کسان دیگری درك بکنند ولی صاحبان واقعی مملکت واقف نباشند و اطلاعی نداشته باشند این اصلاً امکان ندارد شاهنشاه ایران هستند ، خانهٔ ملت ایران هست ، دولت خدمتگزار وصدیق این ملت است (صحیح است) و این [illegible] اگر ما بخواهیم در افکار کاملاً احساساتی و [illegible] که فلانکس در فلان مجلس چه گفته است [illegible] میکنند آن بردگی و آن جراحی [illegible] اشاره کرده آن جراحی کارهای [illegible] باید پاشه‌ائی راپشاهراه ترقی [illegible] آنکار سازندگی این مملکت [illegible] و منفی دائی تطبیق نمیکند بنده [illegible] این مسائل نمیشود ولی چند کلام بنده [illegible] صحبتی است که روی افکار واهی سیر میکند .

رامبد ـ آقای رئیس اجازه ندهید که اینطورصحبت کنند (همهمه نمایندگان)

جاوید ـ با ادب صحبت کنید! زنگ نایب‌رئیس)

نخست‌وزیر ـ بنده با ادب صحبت میکنم (جاوید ـ مؤدب صحبت کنید) منظور بنده افکار واهی است که در خارج از مجلس کسانی هستند که این افکاررا میگویند جناب آقای رامبد . بنده اگر هیچ خصلتی نداشته باشم خصلت ادب و فروتنی‌را دارم . (احسنت) و میدانم کلمات را درچه قالبی ادا بکنم و بدانید که بی کدارباآنزدم و بی مصلحت هم در این جا ریاست دولت را احراز نکردم (صحیح است ، احسنت) بنده از حضور نمایندگان محترم استدعا میکنم که این مسائل را از دریچه چشم حقیقت بین نگاه کنید وباتوضیحات کافی که دولتی را که خودشما بوجودآورده‌اید ومعموض شاهنشاه ومورد حمایت کامل شماست وماهمه درپشت‌راه ویك صف خدمت میکنیم. بنده بارها گفتم که دراین زمان دولت ومجلس بهیچوجه ازهم جدا نیستند (صحیح است) وهیچ کاری نیست که ما بکنیم مگر اینکه صددرصد افراد مؤمن ومعتقد وباایمان از آن حمایت وپشتیبانی نکرده باشند افتخار این دولت و این مجلس درهمین یکانگی وهمرنگی است ومیخواهد که همه یکسان ویك شکل درباره مسائل قضاوت بکنند وفکر نمیکنم که وطنخواهی ووطن پرستی ... (جاوید ـ درانحصار شماباشد) انحصاری باشد ، متعلق بیکسان خاصی باشد ماهیچ فردی‌را ازفرد دیگر وطن‌پرست ترنمیدانیم وااین توضیحاتی که بنده عرض کردم استدعا میکنم چند دقیقه آقای میرفندرسکی نسبت بموارد مشابه این یادداشت مبادله بین دولت ایران ودولت آمریکا که درسال گذشته

انجام پذیرفته است و چون مجلس نبوده است موکول بتصویب مجلس شده است قسرائت بکنند و تصور میکنم که پاسخ کافی نسبت بفرمایشات آقایان دراین جاباشد بنده بقیه وقت خودم رابه آقای میرفندرسکی میدهم که آن یادداشت را جهت استحضار بیشتر نمایندگان محترم قرائت بکنند (احسنت، احسنت)

نایب رئیس ـ آقای میرفندرسکی .

میرفندرسکی (معاون وزارت امورخارجه) ـ سفارت کبرای آمریکا طی یادداشت شماره ۴۲۳ مورخ ۱۹ مارس ۱۹۶۲ (۱ اسفند ماه ۱۳۴۰) ضمن موافقت با تمدید خدمت هیئت‌های مستشاری نظامی آمریکا در ایران برای یکسال دیگر تقاضا نمود برای روشن شدن وضع کارمندان این هیئت ها وتسهیل انجام مأموریت آنان . کارمندان مزبور از امتیازات ومصونیتهای مربوط بکارمندان اداری وفنی پیش‌بینی شده در قرار داد بین‌المللی وبین مربوط‌بروابط سیاسی مورخ ۱۹۶۱ برخوردار باشند .

در این بارمذاکرات ومکاتبات مفصلی بین‌مقامات شاهنشاهی وسفارتکبرای آمریکابعمل آمدوبر نتیجه‌هیئت وزیران درجلسه ۱۳ مهرماه ۱۳۴۰ تصویب نمود که پس از تصویب قرارداد بین‌المللی وبین از طرف مجلسین ـ رئیس واعضای هیئت‌های مستشاری نظامی آمریکا در ایران از مزایای کارمندان اداری وفنی موصوف در قرار داد مزبور بهره‌مند گردند .

لایحه مربوطه در تاریخ ۲۵ دیماه ۱۳۴۰ بمجلس سنا تقدیم گردید ودر تاریخ سوم مرداد ۱۳۴۳ بتصویب آن مجلس رسید وبمجلس شورای‌ملی فرستاده شدهاست تایس از خاتمه تعطیلات تابستانی از طرف مجلس شورای ملی مورد مطالعه وتصویب قرار گیرد .

طبق ماده واحده‌ای که بتصویب مجلس سنا رسیده است و اکنون برای تصویب‌به‌مجلس‌شورای‌ملی‌تقدیم میگردد‌به‌دولت اجازه داده میشود که رئیس و اعضای هیئت مستشاری نظامی ایالات متحده آمریکا را در ایران که بموجب موافقتنامه‌های مربوطه در استخدام دولت شاهنشاهی میباشند از مصونیتها ومعافیت‌هائیکه شامل کارمندان اداری وفنی موصوف در بند۲ و۳ ماده اول قرارداد وبین مصوب ـ میباشد برخوردارنماید .

انواع مصونیت‌ها . مصونیت‌ها و معافیت‌هائیکه بکارمندان اداری وفنی تعلق میگیرد درمواد ۲۹ تا ۳۵ قرارداد وبین قید گردیده است. (متن‌مواد مذکوردرفوق ضمیمه است.)

نکته قابل توجه اینستکه طبق بند۲ماده ۲۷ قرارداد وبین «مصونیت ازصلاحیت مقامات دولت پذیرنده‌درامورمدنی واداری‌شامل اعمال خارج ازوظایف کارمندان فنی‌واداری نمیگردد . ازاین‌جهت‌به این عده بر خلاف مأمورین‌سیاسی که مصونیت‌کامل دارندمصونیت محدودتعلق میگیرد .

با توجه باین‌نکته اساسی مسلم است در صورتیکه مشمولین این‌ماده درخارج ازوظایف اداری خوددرنتیجه تجاوزبحقوق افراد مسئولیت مدنی ویا اداری پیدا کنند رسیدگی به امردرصلاحیت محاکم‌صالحه کشورپذیرنده خواهد بود .

۱ـ هیئت‌های مستشاری‌نظامی‌آمریکا درایران و کارمندان‌آن بدرخواست صریح وبمنظور انجام خدمات موردتقاضای دولت شاهنشاهی ازسال۱۳۳۲ بایران اعزام میگردند .(پاینده ـ چرا عجله میکنید؟ آهسته بخوانید) ملاحظه شما رامیکنم (پاینده ـ ملاحظه‌پیرهارا هم‌بکنید) شما به سن پیرولی‌بروح جوان هستید .

۲ ـ هیئت‌های مستشاری نظامی‌آمریکا در۳۸کشور بتقاضای‌آنها انجام‌وظیفه میکنند و درهمه این کشور ها بشهادت قراردادهای موجود ازمصونیتهای شبیه باآنچه به کارمندان مأموریتهای سیاسی تعلق میگیرد برخوردار میباشند . قراردادهای مذکور گاهی دوجانبه است مثل قرارداد‌آمریکا ویونان مورخ ۱۹۴۶ و قرارداد آمریکا و پاکستان مورخ ۱۹۵۹ وزمانی چندجانبه‌است‌مثل‌قرارداد های پیمان آتلانتیك شمالی وپیمان دفاعی جنوب شرقی آسیا S.E.A.T.O

ملاحظه ـ فرمایند درکلیه کشورهائی که‌کارمندان نظامی‌آمریکا چه‌کارمندان هیئت‌های مستشاری چه افراد جنگی‌در آن‌اقامت‌دارندوضع‌حقوقی‌آنان‌بوسیله‌قراردادهای دوجانبه‌معروف‌به (Status of Force) Agreement وبا پیمانهای تدافعی چندجانبه (پیمان آتلانتیك شمالی و پیمان‌تدافعی جنوب‌شرقی‌آسیا) روشن وتصریح گردیده است .

کشورهائیکه پرسنل‌نظامی‌آمریکا اعم‌ازمستشاران

وبا افراد جنگی‌را میپذیرند بنابه مصوبتی که طبق موافقتنامه‌ها با آنان میدهند ازصلاحیت جزائی خودبرمورد آنان صرف‌نظرمینمایند . ولی همانطور که فوقاً ذکرشد وبزمادهٔ ۳۷ قرارداد وین‌نیز مصرح است این‌سلب‌صلاحیت درامورجزائی بهیچوجه خدشه‌ای‌بصلاحیت مقامات کشور پذیرنده دررسیدگی بمسئولیت مدنی وپرداخت‌غرامات وجبران خسارت درمورد اعمال‌خارج ازوظایف آنان‌وارد نمیآورد. این‌نکته اساسی درمذاکرات‌میان سفارتکبرای ایالات متحده آمریکا و وزارت امورخارجه مورد توجه وتصریح کامل قرارگرفته‌است . مقامات آمریکائی رسماً و صریحاً اعلام داشته‌اند که درصورت شمول قرارداد وین به پرسنل نظامی آمریکا افراد نظامی آمریکا ازلحاظ مدنی درمورد‌تیکه حقی ازیکی از افراد ایران تضییع گردد کمکان در محاکم ایران قابل تعقیب خواهد بود .

مطلبی که تذکر آن را لازم میداند اینست که در قراردادهای دوجانبه‌ای که بین آمریکا وسایر دول منعقدگردیده قید شده است که تشخیص اینکه اعمالی که موجب تضییع حقوق افراد شده و قابل تعقیب است مربوط بانجام وظیفه بوده یا خارج از آن در درجه اول درصلاحیت مقامات نظامی آمریکا است . در صورتیکه با اعطای مصونیت های‌کادر اداری وفنی مندرج در قرارداد وین این تشخیص درصلاحیت دولت شاهنشاهی میباشد .

نایب رئیس ـ آقای طباطبائی .

طباطبائی ـ بنده مخالفم .

نایب رئیس ـ آقای قراچورلو موافقید بفرمائید .

قراچورلو ـ بنده در مقام دفاع از این لایحه نیستم چون جناب آقای نخست وزیر و سایر همکاران محترم باندازه کافی‌ازلایحه دفاع‌فرمودند وآنچه که‌باعث تأسف بنده است و حقیقتاً باعث تأسف همه نمایندگان وهر ایرانی‌وطن‌پرستی است این‌است که دربیست‌تربیون مجلس صحبت‌هائی میشود که واقعاً هیچ شایستگی ندارد. دولتی‌است میبوت‌شاهنشاه‌ومبعوث مجلس شورایملی‌مورد حمایت‌اکثریت نمایندگان محترم لایحه‌ای ازطرف این دولت تنظیم و به مجلس تقدیم شده است (مهندس ریاحی ـ دولت سابق تنظیم کرده) دولت‌سابق تنظیم کرد ازطرف دولت حاضر لایحه‌ای به مجلس تقدیم شد اصولا توهم این که دولت حاضر لایحه‌ای به مجلس بیاورد که خدای نخواسته بحریم قانون اساسی تجاوز بکند هیچ مورد ندارد (صحیح است) (مهندس معینی زند ـ نخواهد کرد) این‌لایحه بیشترمربوطه ارتش شاهنشاهی ایران است ماهمه تصدیق داریم که ارتش شاهنشاهی ایران در گذشته‌درهربری‌شاهنشاه بزرك ارتشیان‌ازخدمات ژیفیمتی بمملکت ما انجام داده (صحیح است) دیل این لایحه را وزیرجنگ امضاء کرده وزیر جنك یعنی مأموری که تحت ریاست مستقیم اعلیحضرت همایون‌شاهنشاهی انجام وظیفه میکند (صحیح است) پس این توهم که چنین لایحه‌ای خدای‌نخواسته بحریم‌قانون اساسی‌تجاوز بکند صحیح نیست چون بزرگتر از همه وبالاتر از همه واقعاً شاهنشاه مملکت ماهراقب اوضاع‌واجرای‌قوانین‌مملکتی هستند (صحیح است) اگرخدای نخواسته روزی دولت حاضر که‌موردحمایت‌اکثریت‌نمایندگان‌مجلس‌شورایملی وحزب‌ایران‌نوین‌هستندلایحه‌ای‌بیاورندبه‌مجلس که‌خدای نخواسته‌بحریم‌قانون اساسی‌تجاوزشده‌باشد اطمینان‌داشته باشید که‌اولین‌مخالفت‌رابادوات‌خودماخواهیم کرد(روحانی. نمی‌آورد) این‌جاعنوان‌شدپرده‌هارابالامیزنیم‌اصلادرمملکت مابپرده‌ای وجودندارد که بالا بزنند (صحیح‌است) انقلاب ششم بهمن برهری شاهنشاه عالیقدر ماسدها را شکست پرده‌هارا پاره کرد وپرده‌ای دراین‌مملکت وجودندارد و اگرادعامیکنید که پرده‌هارابالامیزنید بهتراست که‌واقعاً بالا سزنید که ماهم بدانیم چیست مملکت ما همیشه پرچمدار تمدن بوده وهست‌تا دوهزارو پانصد سال تاریخ مدون داریم اگر در قرون واعصار گذشته خون ریزان تاریخ به‌مملکت ماهجوم کردند پس ازمدت بسیار قلیلی تحت‌تأثیر افکار مغلوب‌پرستانه ملت مافرارگرفته ومضمحل ونابودشدند پس هیچوقت‌مامستعمره نبودیم ونخواهیم‌بود (صحیح است) (دکترزنگنه‌انلو ـ فکرش را هم نمیکنیم) سیاست مملکت ماباداول خارج براساس احترامات متقابل بودموهست وبقدری روشن است که هیچگونه‌جای توهمی برای هیچ فردی در مملکت باقی نخواهد گذاشت . اعلیحضرت همایون شاهنشاه در نطق افتتاحیه مجلس سنا فرمودند مقدرات مملکت ما در داخل مملکت و به‌اراده خودمان تعیین میشود (صحیح است) این فرمایش شاه است وقتی شاه مملکت میگوید

مقدرات‌خودمان‌راخودمان‌تعیین‌میکنیم‌توهم‌این که‌لایحه‌ای بمجلس بیاید و این لایحه اختیار ما را بدست خارجی بسپارد این خبط و خطا است اصولاً حتی توهمی نباید بکنیم و نباید داشته باشیم با توجه به توضیحاتیکه عرض کردم‌لایحه‌ایست که دولت تقدیم کرده بمجلس همانطور که مأمورین سیاسی ازیك مصونیتی استفاده میکردندو این لایحه پیشنهاد شده که مأمورین نظامی هم که در خدمت دولت هستند وبنا به اراده دولت ازآنها دعوت میشود وبا بخدمتشان خاتمه داده میشود از این مصونیت استفاده کنند (یکنفر ازنمایندگان ـ محدوداست) اصادق احمدی ـ محدود به چیست ؟) جناب‌آقای معاون وزارت خارجه‌کاملاًمتن ومکاتباتی‌را هم که مبادله شده بودقرائت فرمودندکه‌آن دسته ازهمکاران محترم خودم که در جلسات متعدد درحزب ایران نوین باحضورشان این‌لایحه مطرح شده وموافق ومخالف آن صحبت کردند البته مخالف که نداشتیم ولی عده‌ای ازهمکاران بودند که توضیحی‌داشتند وتوضیح‌کافی درحزب داده شد اطمینان داریم که باین لایحه رأی مثبت خواهید داد وبا رأی مثبتی که‌اکثریت باین‌لایحه خواهیم داد دولت‌را درخدمات ملی واجتماعی خودش تأیید خواهیم کرد و اطمینان داریم که این دولت خدمتگذار بهیچ وجه راه ناصواب نخواهد رفت (احسنت)

نایبرئیسـ پیشنهادی از عده‌ای از آقایان نمایندگان رسیده است قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

پیشنهاد مینماید بعلت طول بحث جلسه تعطیل و باقی مذاکرات‌بعروزپنجشنبه موکول شود ـ مصطفوی ـ نیری ـ طباطبائی ـ جاوید ـ دکترنقائی یزدی ـ حبیبی ـ رامبد ـ پاینده ـ رجائی وچند امضای دیگر .

خواجه نوری ـ بنده مخالف این پیشنهاد هستم .

مهندس صائبی ـ مخالفیم .

پاینده ـ بنده موافق پیشنهاد هستم .

نایبرئیس ـ آقای خواجه نوری مخالفید ؟ بفرمائید .

خواجه نوری ـ بنده گمان‌میکنم باتوضیحاتی که جناب آقای معاون وزارت خارجه دادند و تاریخچهٔ این مطلب را بیان کردند و مجلس شورای‌ملی‌راروشن کردند اهم مذاکرات انجام پذیرفته ما هم آماده هستیم اگر آقایان و دوستان ما ایرادی داشته باشند و توضیحاتی باز دارند بفرمایند باحوصله و شکیبائی گوش خواهیم کرد باز هم سؤالی داشته باشند جواب آنرا تقدیمشان خواهیم کرد لیکن روز پنجشنبه مطابق آئین‌نامه تشکیل جلسه امکان پذیر نیست چون انتخاب هیئت رئیسه است (صفی‌پور . امروزعصرجلسه‌تشکیل‌بشود)امروز عصرجشن مهرگان است ما حالا هم فرصت داریم مشورت میکنیم وبحثمان را ادامه میدهیم هروقت خود مجلس تشخیص‌داد کفایت مذاکرات رأی‌میگیریم‌استدعادارم که(صفی‌پور ـ مشورت‌باشکنجه‌است اجازه‌بدهیدناهارخودم‌برگردیم) رشته کلام بریده میشود بعدا گرفرمایشی داریدبفرمائید ماگوش‌میکنیم‌جواب میدهیم وبافرصت‌کافی دراختیارتان هستیم و مجلس را تعطیل نفرمائید استدعا میکنم .

نایبرئیس ـ آقای پاینده فرمایشی دارید ؟ بفرمائید .

پاینده ـ متأسفانه این موجود سیاری که اسمش زمان است در دست ما نیست گاهی دوبعداز ظهر درحالی که همه قیافه‌ها ازگرسنگی ناراحت است و رنج میبرند این‌جا نشسته‌اند (نمایندگان ـ چنین‌چیزی نیست) بنده حق دارم مطابق آئین نامه پنجدقیقه اینجا مراحم بشوم استدعا میکنم ازمقام محترم ریاست اگریك‌یا دو دقیقه بنده دچار پرگوئی شده لطفاً عنایت بفرمایند

نایب رئیس ـ چون خودجنابعالی به‌نظامنامه‌خیلی عقیده دارید وغالباً تخلف از نظامنامه را تذکر میدهید ازآن نظر عرض کردم .

پاینده ـ متشکرم گفتم بك‌عرب ، عرب باعین‌رفت درخانه خلیل این احمد وشترش رابست دم در رفت توی خانه‌من ناچارم این جمله‌رابه عربی بخوانم گفت : علمنی النحو والفقه والحساب وناقتی‌علی‌الباب. خلیل ابن احمد یکی ازعلماء زمان خودش بود آقایان این عرب بیابان گردآمدآنجاگفت من میخواهم نحو وفقه وحساب یاد بگیرم شترم‌هم‌دم دراست‌عرض کنم بحضورتان یك‌قوانینی گفته شده‌است اهامهٔ این مذاکرات درشأن مجلس‌است مادربارهٔ خلوص نیتواین انقلاب‌اصیل هیچکدام‌تردیدی نداریم‌این مباحث‌هم نبایستی کسانی راآزرده خاطر کند

یاوه هست جفرسن گفته است من بآنچه که میگویند مخالفم ولی اینقدر انصاف دارم که هرچه میخواهند بگویند حرفشان را بزنند بنظر بنده این مبدأ یک بحث پارلمانی باید باشد والاخشم وناراحتی که احیاناً خودبنده هم مصون نیستم یا مصون هستم نباید باشد یک جریانی هست باید تصویب نامه ایست وباب مفاهیمه ئی است که بنده عرض کنم که آن مصونیت های محدود ومحدود بامورمالی است ودر امور جزائی نامحدود است بعلاوه راجع بآن مطالب در ماده ۲ هست اینهارا در بحث مواد عرض میکنم بنده تعجبی ندارم آقای معاون وزارت امور خارجه بنده شاگرد شما هستم ازمعاون وزارت امور خارجه ـ استاد من هستید) این مصونیتها الان جاری است الان هست الان عمل میشود یک عده از دوستان آمدند گفته اند که این بحث را برای فردا بگذاریم پاپس فردا وحق اینست واقعاً نمیدانم این را در کلمه چه جور تعبیر بکنم ورتنگنا گذاشتن چه اثری دارد بنده نمیدانم که آقا الان بفرمائید ونرویم بنده هم بدون اجازه آقایان نمیرومو خوشحتانه یک غیبت هم در دفتر مجلس بنام بنده ثبت شده است اما در باره لایحه که نمیدانم چه جور رأی خواهم داد ولی قدر مسلم اینست که این مقدار رأی گرفته میشود آقای رئیس الوزراء هم اینجا تشریف آورده اند و بعد از مدتی زیارتشان کردیم و بهرحال مخالف و موافق بحث کرم و شیرینی راشروع کردند که همه از حرارت و از گرمی و علاقه بوطن پرستی است منتهی هر کسی از یکطرف گفتند دوسر گذرگاه یک سیری گذاشته بودند یک روی آن را سرخ کرده بودند روی دیگر راسفید یکی از این طرف میرفت سرخ میدید و یکی از آنطرف میرفت سفید میدید. اینها باهم بحث کرده بودند یکی از چشم بالامی بیند مصلحت و یکی از چشم دیگر می بیند نامصلحت واین مصلحت و نامصلحت را نمیدانم چگونه عرض کنم بنده بنظرم نه ضرورتی دارد که مابگوئیم باندیرای جلسه بعدودستان اکثریت بنده که مفرد فرمودن احترام میگذارم بگویند درهمین جلسه بایدتمام شود این اقتخاربنده است که اقتخار زندگی بنده است درمدتی که اینجا بودم بقدری مردان نخبه دراین مجلس شناختم که اگردنبال مردمان نخبه درسراسر دنیا میگشتم این اندازه نخبه‌را پیدا نمیکرده ازبخت خودم ممنونم که درطرف بیست دوسال که پشت دراین مجلس مانده و آقای خسروانی که آنسوت بجدو بستانی بودند وحالا مردی شده اند ومقام وزارت را دارند اینمدام راجع بهمسئله قوریت آیا بنظر شما نظر محترم هیأت دولت نظر هیأت محترمه اکثریت است که الان شترخرخانه است وقوری باید رأی تصویب شده بدهید بنده بهرحال یک رأی دارم آنهم درموقع رأی دادن بصورتی خواهم داد امتداً میکنم حسن نیتی راکه همه داریم از این حسن نیت استفاده کنیم وواقعاً بندای قلبتان جواب بدهید آیا سزاوار است درباره موضوعی که بهرحال یکی از لوایح عادی نیست که بگوئیم دویست وهفتاد وسه ریال مابه التفاوت قیمت پول تراکتور فلان آقا درشرکت روستائی فلان را بپخشیم با این بحلچرا باید بگذرد خوب یک جلسه دیگری می‌نشینم بنده‌هم رأی میدهم همه هم قطعاً بهاین مطلب رأی میدهند بخصوص توجه جناب آقای نخست وزیر را جلب میکنم طبیعت انسان جوری است که وقتی عقلش را فهمید ودرک کرد میایستد وگوش میدهد باتمام شجاعت پشت سرش است فردا بشم ومتأسفانه پیاده هم هستیم ومتأسفانه با مرحمت بعضی ها هرروز در کوچه ها راه میرویم عرض کردم بحثی که شدهاست نمیخواهم ازسر بگیرم ممکن است باسیاری از آنچه دوست بسیار عزیزم آقای زهتاب فرد فرمودند موافق نباشم ولی نمیتوانم ایشان را تمجید نکنم بهرحال باید گفت اینجا جای بحث است همانطور که هیأت محترم دولت با سرافرازی و شجاعت کامل تمام مطالب خودشان رامیآورند مطرح میکنند مطرح نمیکنند یکطرفه دردنیا وجودندارد وبالاقل آدم رادیو وانده خواهد کرد که آدم بنشیند و هی مهره بریزد بنابراین بنده استدعا میکنم موافقت بفرمایند بنده که استطاعت خوردن گرسنگی بیشتر ازاین ندارم چون دراول عمر بحد کافی گرسنگی خورده‌ام ماندن یکی دوساعت درسر نوشت این لایحه در مجلسی که همه نسبت بدوات انقلاب لبریز و مالامال ازخلوص هستند هیچ تأثیری نخواهد داشت این عرایض بنده است بنظر میرسد که اینطور بهتر است.

نایب‌رئیس ـ توجه بفرمائید این پیشنهاد را به رأی مجلس میگذاریم خانمها و آقایان که موافقند (خواجه‌نوری ـ روزپنجشنبه نمیشود انتخاب هیأت رئیسه است) پیشنهاد مجدداً قرائت میشود.

پیشنهاد مینماید بعلت طول بحث جلسه تعطیل و باقی مذاکرات بروزپنجشنبه موکول شود. مصطفوی ـ نوری ـ طباطبائی ـ جاوید ـ دکترقبائی یزدی ـ حسینی ـ رامبد. پاینده ـ رجائی وچند امضاء دیگر.

نایب رئیس ـ باین پیشنهاد رأی میگیریم خانمها و آقایانی که موافقند قیام فرمایند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد.

پیشنهاد دیگری رسیده است خوانده میشود

(بشرح زیر خوانده شد)

« ریاست محترم مجلس شورای ملی چون بحث کافی درموضوع لایحه شده است اینجانب پیشنهاد کفایت مذاکرات میدهد. محسن خواجه نوری »

نایب رئیس ـ آقای سرتیپ‌پور مخالف این پیشنهاد هستید؟ بفرمائید.

سرتیپ پور ـ بنده باندازه یکنفر و یک رأی باید در این کار مداخله داشته باشم واین یک رأی راهم موقعی میتوانم بدهم که بفهمم چشده بنده ایراد کردم که این لایحه مخالف با قانون اساسی است آمدند گفتند نیست من دلیل گفتم و گفتم بچه دلیل مخالف قانون اساسی است ولی ایشان که فرمودند نیست دلیل نیاوردند قسمت دوم صحبت این بود که این لایحه رابدهیم به کمیسیون جنگ و کمیسیون دادگستری از نظر اینکه یک لایحه صددرصد داخلی است مخالفت شد پس معلوم شد صددرصد خارجی است اگر خارجی است یک فوریتی نمیتواند باشد چون این اصل است رأی‌دادن ماهم دراصل تغییری نمیدهد امابکاری بکنید که ما فردا درفشار قرارنگیریم آقایان قضاوت نسبت بدولت است قضاوت بامات است قضاوت با نمایندگان است حساب بکنید ابراز قدرت نشمائید قدرت نمایاندن کار بزرگی نیست اکثریت میتواند مستمگر باشد ولی اگر تثبیت کرد ستم را خوش دچار ستم میشود اصول برای این ملت لازم است یا نه؟ اگر هست احترام بگذارید اگر نیست خیلی خوب آنچه که بشود بتصویب شماخواهد شد خدا بداند. ملت ایران بداند که ما گناهی نداریم (احسنت)

نایب‌رئیس ـ آقای خواجه نوری.

خواجه نوری ـ جناب آقای سرتیپ پور مطالبی فرمودید که ناملم بداحساسات پاک جنابعالی و شخصیت جنابعالی مرا ناراحت کرد ازاینجهت که انتظار نداشتم چنین شکایتی را جنابعالی بفرمائید (سرتیپ‌پور ـ چرا؟) چرایش را توضیح میدهم. چرایش برای اینستکه آنچه که سئوال شد آنچه را که توضیح خواستند بعرض مجلس شورای ملی رسید وآنچه ما محدداً بگوئیم وبشنویم و تکرار کنیم تکرار مکررات خواهدبود بنده نسبت به حسن نیت جنابعالی وسایر آقایان که مطالبی را بیان فرمودند هیچ نوع تردیدی ندارم ارادت واقعی دارم تعارف هم نمیکنم ولیکن چون فرمودید اگر ما تصمیمی بگیریم شریک گناه شده ایم برای اینکه عرض بکنم ناراحتی وجدان ندارم بجنابعالی عرض میکنم این مملکت باقرارداد هائی که دارد باوضعی که الآن ازلحاظ بین المللی وبخصوص درخاورمیانه پیدا کرده یک مملکتی است که ازهرجهت ازلحاظ سیاسی مستقل وحاکم برمقدرات خودش است و اگر قرار باشد بر ای اینکه ما ،طرز استفاده ازچند اسلحه احتیاج داشته باشیم چندنفرمعلم درارتش خود بکاربگماریم وشرط بکار گماردن آنها این باشد که اینها ازصونیت ها استفاده میکنند این مطلب نمیتواند موجب باشد که خللی به استقلال وتمامیت مملکت وارد سازد (صحیح است) بنده مجبورم که به فرمایشات ایشان جواب بدهم متأسفانه ایشان خارج از مطلب مطالبی فرمودند بنده هم ناچارم برای اتمام درد خودم مطالبی را خدمت ایشان عرض بکنم اجازه بفرمائید جناب آقای، سرتیپ‌پور امروز افرادی هستند بعنوان معلم و مستشار اینها اختیاری در ارتش ماندارند پاره‌ای میترسند که مبادا اینهاازاختیارات خودشان استفاده بکنند گروهبانی است میآید طرز استفاده از بازوکارا یادمیدهد. خلبانی است میآید طرز استفاده از طیاره جت را یاد میدهد افسری که ازلحاظ تاکتیکی استفاده از سلاحهای نورا یاد میدهد واثرات استفاده ازاین سلاحهای نورا از لحاظ تاکتیکی درستاد مایان میکنند این هاهمه معلم ومستشار هستند اینهاقدرت فرماندهی ندارند جناب آقای سرهنگ حسینی که افسر هستند متوجه هستند که بنده جمعیکویم افسری قدرت فرماندهی دارد که درستاد سمت داشته باشد یا در رأس واحد ها واما اگر اشخاصی بیآیند برای این افسرها وبرای این فرماندهان واحدمعلم باشند اطلاعات فرماندهی بآنها بدهند آنهااختیارات فرماندهی ندارند

که این ناراحتی خیال برای آقایان فراهم شده است واین لایحه مفصلا مطالعه شده است الان هم درحضور آقایان بحث شد وبنده هم چون دیدم آقایان خسته هستندودلیل ندارد کارباطاله بکشد این را در اپیشنهاد کرده بازهم مجلس شورای ملی مختاراست (عده‌ئی از نمایندگان - رأی رأی)

پاینده - بنده مخالفم .

نایب رئیس - در پیشنهاد کفایت مذاکرات یك مخالف ویك موافق صحبت کردند رأی می گیریم به پیشنهاد کفایت مذاکرات خانم‌ها وآقایانی که موافقند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد حالا رأی میگیریم به ورود درموادواحده خانمها وآقایانی که موافقند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده واحده مطرح است آقای طباطبائی فرمایشی داشتید .

طباطبائی - بنده عرضی ندارم .

نایب رئیس - آقای پاینده .

پاینده - بنده عملا رأی خودم را که یك رأی از ۱۸۸ رأی است در موقع خودش خواهم داد در این جایك مقداری کلمات محدود ونامحدود و صلاحیت گفته شد که بنده خواستم توضیحی عرض بکنم ومیخواهم جناب آقای معاون وزارت امورخارجه توضیحی بدهند چون اینجا مطلب برخلاف آن چیزی که دوست عزیز بنده فرمودند هنوز خیلی مبهم است البته بنده شاید یك قدری کند فهم باشم انشاءالله کسانی که فهمشان تیزتر است مطلب را فهمیده‌اند با این تذکرات انشاءالله کمك میفرمایند که بنده هم این فهم کمتر مطلب را بفهمم . جناب آقای معاون محترم وزارت امور خارجه درباره مصونیت‌ها فرمودند ،مصونیت محدود است . مصونیت در امور مدنی محدود است و در امور جزائی نامحدود است این مطلب خانمه نمی‌یابد اما یك مطلب است که استدعا میکنم توجه بفرمایند چون قدر مسلم اینست که من مدنی طلبیه بودم و بآنیه کمه میگویم تعصبی ندارم . وقتی درمحضر استادمان درموضوعی مباحثه میکردیم از این مباحثه حظ میبردم و گاهی خشونت هم میکرد بعد پا میشدیم اواستاد بود و من شاگرد گفتند یك فاچاقیی باروت را درزمان قدیم پیدا کردند البتدر زمان قدیم چون حالا کسی باروت را قاچاق نمی کند گفتند اینها چیست گفت قربانت گردم سیاه دانه است گفتند سیاه دانه باباروت تفاوت دارد، این آقایان درپیش خیلی بلندی داشت هنوز تیغ ناست نیامده بود ، سنگی زیر ریش او گذاشتند ومقداری از این سیاه دانه هارا گذاشتند زیر ریش او کوبیدند ، یك گرد ونمام ریش و صورت او را سوزانید اگر با این قلیونی که اینجاست کار دارید یك قدری رعایت بفرمائید ، با ۱۸۸ دلی که می‌طلبد آیا دیگر کاری ندارید؟ دیگر لایحه ای مطرح نمیشود خود آقای نخست وزیر که مظاهر تواضع و ادب هستند این مطلب را در نظر بگیرند ما اگر گرسنگی میکشیم تا ساعت پنج اشکالی ندارد ولی بهرحال نکات مبهمی نماند دربند واو تعریف مأموراداری را کرده است بصورت جالبی از کسی پرسیدند بچ چیست گفت بچ چیزی است که بچ می کند واین آقای دکتر متین دفتری سناتور معظم و متخصص علی‌الاطلاق مسافرتهای بین المللی آنرا امضاء کرده‌اند (مهندس صائبی :اسم اشخاص را نبرید) معذرت میخواهم تنویسید ، بنویسید یك آقای محترم . بنده را با گرسنگی پشت میکردون نکنه میدارید که ما تصمیم بگیر نم (بگفتفر از نمایندگان - پس ماه رمضان چه میکنید ؟) باشما روزه میگیرم یامصونیت میگیرم به ماده ۳۱ توجه بفرمائید این قرار داد وین است که بسلامتی و بمبارکی تصویب شد و باسرعتی که کارهای اداری دارد بدولت هم ابلاغ شد ودر گذر گاه است انشاءالله این مصونیت هم به مستشاران نظامی مستخدم ملت ایران داده میشود تااینجا ممکن است حرفی نداشته باشیم ورأی هم ممکن است بدهیم عرض کنم حضور مبارکتان بنده متن همان ماده ۳۷ را که قرائت فرمودند میخوانم البته این بلا شبهه مصونیت نامحدود است وهر فرمی را که رأی دادیم همان است چون بنده وقتی بـه لایحه‌ای رأی میدهم باشجاعت پشت آن می‌ایستم وخوشبختانه بقدر کافی هم شهامت اخلاقی هم دارم که تحمل کنم وبگویم که من این رأی رادادم وقتی من درمجلس که خیلی ازحالا سخاوتمندتر هم بود متحصن بودم ازدولتی که کوچه وبازار هم دردستش بود ویشت این پنجره‌ها فریاد فروش پوست ورودو وکله متحصنین بلند بود . بهرحال ازرو نرفتیم و ایستادیم وبحمدالله حالا روزی را می‌بینم که می‌توانیم بیاتیم درخدمت شما حرفهایمان رازنیم وشماهم نشنوید وبیائید وبگوئید نخیر آقا اینطور نیست ، استدعا میکنم آقای نایب رئیس این چند دقیقه را جزو صحبت من حساب نکنند چنسون آقسای وزیر مشاور با آقای نخست وزیر صحبت می کنند وایشان توجه ندارند (نخست‌وزیر - من توجه دارم بفرمائید) کارمندان اداری یعنی همانهائیکه کاراداری می کنند این به معلومات من اضافه شد . استدعا می کنم آقایان توجه بفرمایند چون بنده اطمینان دارم وبسیارمطالبی است که باید گفته شود و بسیاری ازمسائل باید برای فهم مردم گفته شود چون آنها اهل این آب وخاکند ومنهم و کیل این آب وخاك هستم اگر ۱۸۸ و کیل هست یك نخست وزیر بیشتر نیست این آقای کارمند اداری وقتی را استدعا میکنم توجه بفرمائید و بنده را هم ببخشید، این بسیار خوب تا اینجا عرضی ندارم من خودم عرض کنم بایدبگویم بصراحت مگر نباید خودم رأی بدهم کسانی میگویند مصلحت نیست کسانی می گویند مصلحت است بفرض اینکه خودم نتوانم تشخیص بدهم تسلیم نظر آنها میتوانم باشم جناب آقای خواجه نوری من شمارا مرد شریفی میدانم یعنی همه مردشریفند شمارا بالاخص . اماشما وقتی اعتراض راشروع می کنید بنده که تنم میلرزد (دکتر عدل طباطبائی - آقای پاینده شما همه‌اش مشغول خطاب باشخاص هستید) کارمندان اداری وفنی مأموریت وهمچنین بستگان آنها که اهل خانه آنها هستند بشرط آنکه تبعهٔ کشور پذیرنده یامقیم دائم آن کشور نباشند ازاین مزایائی که دراین مواد است استفاده میکنند اینجا مطابق این ماده ضمیمه کارمند فنی را که مطابق مصلحت ممکن است بندهم رأی بدهم ولی اجازه بدهید من پیشنهاد بکنم دیگر اهل خانه‌اش چیست استدعا میکنم پیشنهادم را بپذیرید که این مصونیت ومعافیت که خاص این آقاست شامل اهل خانه‌اش نباشد این لحظه رام جزو وقت بنده حساب نکنید (دراین هنگام آقای نخست‌وزیر باآقای وزیر مشاورصحبت میکردند) .

نایب رئیس - لحظات زیادی را حساب نکردیم آقای پاینده .

پاینده - معذرت میخواهم . ببخشید بنده بشما ارادت دارم . بنده منتظرم آقای وزیر مشاورصحبتشان تمام شود وتوجه بفرمایند . این مصونیت راشما یك تعبیری ازش فرمودید، این کلمات صحیح است؟ این کلمات درست است؟ کنه کنه را من خودم در بچگی خورده ام خیلی تلخ است آنوقت هنوز قرص نبود که روبش را شیرین کرده باشند . اگر بعضی مطالب تلخ است گاهی اوقات آدم روی مصالح ومصلحت میرود این آقای وزیر جنگ که مورد احترام همه ما هستند دردنگاهی خدمت می کنند یك روز یك عده جوان را میآوردند بسربازی وروز دیگر آنهارا میخواهند بفرستند بخط آتش میگوئیم بروند (قراچولو - نمی گویندخودشان میروند) بهرحال ما نمی گوئیم آقای وزیرجنگ چرا آنهارا یك روزی می‌آورید ویك روزمعینی هم فرمان میدهید بروند جنگ هر که هم نرفت می گذارندش کنار دیوار و خیلی چیز های دیگر بهرحال این نوع زندگی مدنی و سیاسی از این گرفتاری فراوان دارد ولی این ضرورت هم هست. حالا دراین قسمت هم که نوشته شده تمام اهل خانه ممکن است خیلی زیاد بسط پیدا کند بموجب صراحت این ماده آقای دکتر یگانه مسلم دچار اشکال میشود اگر بعضی خیال می کنند که از این مذاکرات بوی غرض احساس میشود ،اگر بوی غرضی احساس میشود همه سکوت کنیم ، این عبارت را بنده تقدیم مقام ریاست میکنم بپذیرید که این مصونیت‌ها و معافیت مخصوص اشخاص خارجی است و خانواده آنها حق ندارند بیایند شاید این آقای مستشار آمد اینجا و خواست برسم اینجاچهار زن بگیرد من شرمم می آید بگویم بسفه هم چهل تا میتواند بگیرد (خواجه‌نوری - اگرتبعه آمریکاباشد نمیتواند) اجازه بدهید قربان شاید بیست تا صیغه از آنجا بیاورد (نخست‌وزیر - بنده توضیح عرض میکنم) اجازه بدهید قربانت بروم چون تصریح میفرمائید تصریح شما دراینجا بعنوان رئیس‌دولت قانون و استناد قانونی بوجودمی‌آورد خیلی معذرت میخواهم از آقایان چون این بند واو میگوید این آقایان مأمورین اداری و نظامیان و اهل خانه‌شان اهل خانه هم حدی ندارد (مهندس صائبی - بستگان مشمولیت) بستگان هم حدی‌ندارد . از این مصونیت استفاده میکنند ، اگر بنده‌اشتباه‌میکنم ازبنده رفع اشتباه بفرمائید خیلی خیلی معذرت میخواهم دیگر عرضی ندارم .

نایب‌رئیس - پیشنهادی رسیده است از آقای رامبد قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

«پیشنهاد مینماید ، لایحه‌معافیت‌مستشاران‌بشرح

زیر اصلاح شود.

بدوات اجازه داده میشود طبق تصویب نامه هیئت دولت هریك از مستشاران نظامی دولت آمریکا را که در استخدام و خدمت ارتش ایران هستند برای‌مدت یکسال ازهریك از مواد ۲۹ الی ۳۵ قرارداد دوبین بهره‌مند سازد.

راءمید

نایب‌رئیس - آقای راءمید بفرمائید.

راءمید - در فرمایش یعنی از سروران محترم حداقل این سوء تفاهم برای من پیش آمد که‌ضمن اسم بردن از پادشاه بزرگ ماهرمطلبی را که‌میخواهند عنوان بکنند بیك ترتیبی میزنند بعنوان کریلا بنده‌خودم نصف کتاب شاهنشاه راکلمه‌بکلمه در ظرف هفت‌ساعت خوانده عیناً جمله‌بجمله خوانده‌ولی‌بهیچ‌ایرانی فکرنمیکنم این‌حق داده شده باشد که مسئولیت وظیفه وخدمتی را که قبول کرده بهیچ عنوانی در تحت عنوان اسم بردن شاهنشاه بزرگ‌بخواهدخودرا ازمسئولیت‌مبرا کند این‌مجلس‌ودولت وماهمه که برای خدمت‌دراینجا جمع آمده‌ایم صحبت میکنیم نسبت شاهنشاه خادمیم اگر خیانت کردیم این ما هستیم که خیانت کردیم وهیچ‌ربطی بشخص‌شاهنشاه ندارد شاهنشاه جز صلاح ملت وایران هیچ چیزی نمی خواهند(صحیح است) ما میرویم دولت میرود واشخاص و مجریان وخدمتگزاران میرودولی شاهنشاه ثابت‌هستند (صحیح‌است ـ احسنت) برکردم سرمطلب در این دوسه ساعت که در بارهٔ این لایحه صحبت میکردند یك عده معتقدین و محترمین نسبت بدولت و عمل دولت ولایحه دولت و یك عده مخالفین یا حداقل منقدین و ایراد گیرند کاسی باین لایحه اگرتوجه باین لایحه درست میشدمی‌پذیرفتیم که شاید ازجهاتی واقعاً دولت احتیاج باین لایحه دارد مثلاً یکی از دوستان من بمن می گفت فلان ژنرال آمریکائی کـــه میهن پرستیش زاد و دنیایـــه ثبوت رسانده شما میخواهید از یك امتیازی که بیك آشپز سفارتخانه می‌دهید باودهید دیدم این‌حرف قبل ردنیست دیگری بمن‌می گفت فلان شاگرد راننده‌ای که باسم عضو فنی آورده‌اند شما میخواهید تمام مصونیتهائی که لازم نیست باودهید خدای نکرده فلان پرونده را که مقامات‌در اختیار مأموری گذاشته‌اند برای مطالعه با این مصونیتی که دولت ایران میدهد اصطلاحش را شاید آقای خواجه‌نوری بفرنگی بگویند کوریه‌دیپلماتیك‌بامصونیت میدهید هیچ بمکانیاتش هم‌میفهمد، آمدیم‌بنده را استاد سیاسی را گذاشت‌توی‌باشباك وبیاندمقصدی فرستاده‌دولت ایران حق باژجوئی نداشته باشد؟ دیدم این صحیح است، ودیدم ازاین طرف این منقد هم درست می گوید بنده یك پیشنهادی کردم که هم‌نظرا کثریت محترم که دولت عزیزرا تأیید فرمودند بکار دیگر اعتماد و اعتقادشان را بدولت‌تکمیل کنند، این‌حق را بدولت بدهد منقدین اینجا ایراد دارند وخدای‌نکرده فکر نمی کنند کارخیلی دارید انجام میدهید دیگر ایندفعه وقت سایرین را چرا می گیرید بگذارید اقلیت دراشتباه خودشان باقی‌بمانند ازآن گذشته تصدیق میفرمائید هرحقی را که‌بیکی‌دادید اگر بخواهید سلب‌بکنید یك احساس‌سردی بوجودمیآید بهمین‌جهت‌مدت(یکسالی)را اینجا گذاشتیم‌معلوم‌نیست‌سال آینده بهمین موقعیت وکیفیت مورد احتیاج دولت باشد اجازه بفرمائید همین یکسال باشد اگر لازم داشت تمدیدمی کند و اگر لازم دانست تجدید کند و یا اگر لازم‌ندانست دیگر تعبیر اینکه تادیروز این‌حق راداشتند سلب می کند برای‌دولت مشکلی بوجود نمی‌آورد از آن گذشته این معافیت‌ها ومصونیت‌ها نمیدانم ناطق محترم چطورشد که نخواندند که این قسمت از ماده‌از۲۹ تا ۳۵ انواع واقسام معافیت دارندوممکن‌است خود دولت در این مورد میل نداشته باشند کـه همان امتیازی را که به فلان متخصص آلمی وفلان ژنرال دادمی‌شودبه‌شاگرد راننده هم داده شود پس‌همه اینها موکول باین می‌شود که دولت چه‌تشخیص‌میدهدبچه کسی میدهد وبچه‌میزانی که لازم‌دارد‌میدهد وباین ترتیب دیگر اگر باین‌پیشنهاد رأی دادند یکباردیگر نسبت‌بدولت اظهار اعتماد کرده‌اند اگر خدای‌نکرده رأی ندادند دلیل این است که‌باین دولتمان اعتمادندارم (عده‌ای‌ازنمایندگان. رأی‌میدهیم) (فراجورلو ـ هیچ همچوچیزی نیست‌رأی نمیدهیم).

نایب‌رئیس ـ نسبت باین‌پیشنهادنظری‌نیست؟آقای نخست‌وزیر.

نخست‌وزیر ـ بنده‌لازم‌بود که‌توضیحی‌عرض کرده باشم نامه‌ای‌راکه وزارت‌امورخارجه به سفارت‌آمریکادر تاریخ مهرماه یکسال گذشته نوشته است وآن مأخذ کار ما در آینده خواهدبود (یکی ازنمایندگان ـ زمان دولت

جنابعالی‌بود؟) بنده که‌شش‌ماهاست هستم در مهرماه بنده نبودم این نامه اینطور حکایت می کند که رئیس و اعضاء هیئتهای مستشاران نظامی درایران ازمصونیت‌ها ومزایائی که برای کارمندان اداری وحتی موضوع بندذلان‌الی‌آخر استفاده می کنندباین‌جهت این‌عملی است که خیلی‌ارتباط پیدامی کند شما وقتی در نامه‌تان اشاره به کنوانسیون وین می کنید پس توافق شده است پس این موضوع وارد خدمه و سکنه وغیره و فسلان بهیچ وجـــه من‌الوجوه نمی‌شود کـه در آن مساوه قرار داد وین نوشته شده است ممکن است آن را نسری داد ولی نامه‌ایرا که وزارت خارجه به‌سفارت آمریکا نوشته است فقط نسبت به‌رئیس واعضاء هیأتهای نمایندگی‌است مطلبی را که جناب‌آقای پاینده فرمودند مقامات آمریکائی رسماً وصریحاً اعلام داشته‌اند که‌درصورت شمول قراردادوین بمستشاران‌آمریکائی از لحاظ حقوق مدنی در صورتیکه حتی‌ازیکی از افرادایرانی تضییع گـردد کمامکان در محاکم‌ایران قابل تعقیب خواهند بود درزندگی روزمره بهیچوجه من‌الوجوه این مصونیت موجودنیست یك کسی از کسی طلب‌دارد حق کسی‌را تضییع میکند اگردرحال خدمت ووظایف اداری ونظامی است قابل تعقیب است در مسائل جزائی هم‌آنها بمجازات میرسند منتهی چون در یك عملی شرکت میکنند که احتمالاً ممکن است وقوع حوادثی‌را پیش آورد وطبق قوانین و محاکم و معاهده (صادق آحمدی ـ توضیح بفرمائید که با گروهبان آمریکائیکه‌پریروزنسه‌نفررا کشت چه میشودباین‌تصادفات اتومبیل چطورمیشود؟) قرارداد وموافقتنامه بوجودنه‌دارد دو طرف دارد تا حدی مورد موافقت قرار میگیرد که این پاره نشود اگـر نیازی نباشد که ایـن موافقت نامه ها بوجود نمیآیـد همانطـور کـه اشاره شد مـا امروز وسائلی داریم دستگاه های رادار درسراسر مملکت موجود است جتهای خـارج از سرعت صوت داریم عرض‌کنم احتیاجات ونیـازمندیهای بسیار زیادی داریم‌وآینها درتمام کشورهای آزاد دنیاباید گفته بشود که‌درحقیقت این ترقیات‌شگفت انگیزصنعت نظامی متعلق‌به ملت آمریکا است وتعهداتی راکه بـاآن دولت ودولتهای دیگر با موافقتنامه هائی‌بوجود آمده و اگر فرض بفرمائید کشور فرانسه این وسائل نظامی را به‌ایران داده بودایـن قرارداد واین موافقتنامه بـادولت فرانسه بسته‌میشد حدود اینهم درمذاکرات ومبانی کارباید منطقی باشد بـا توافق دوطرف وقتی بیکجائی برسد که قرارداد پاره‌بشودواین‌دیگرقرارداد‌نیست (صادق احمدی. اگر یك گروهبان مرتکب جرمی شدچه میشود؟)چون اینرا اشاره فرمودید عرض میکنم افسران نظامی آمریکا که وزارتش خدمت می کنند بعنوان هیأت نظامی تلقی می شود امکان دارد که یك متخصص الکترونیك یا رادار ممکن است سیویل باشد این دیگرنظامی نیست در این خدمت موضوع افسر ونظامی وغیر نظامی نیست آن عده که مورد استفاده ارتش است ودولت‌موافقت می کنند درانجام‌خدمت شامل این مقررات می‌شود حالااین ممکن است کلنل‌ارتش آمریکا باشد ممکن است یك متخصص طیاره جت ورادار باشد که‌این متخصص نظیرش هم در دستگاههای نظامی امریکا افراد سیویل خیلی زیاد هستندودرارتش ما خدمت‌می کنند منظور غرضم کارمندان فنی هستند یعنی تکنیسین یعنی کارشناس این موارد را اگر توجه بفرمائیدیك قـدری‌روشنتر خواهد شد.

نایب‌رئیس ـ نسبت‌به پیشنهادآقای راءمیدمخالفی نیست؟ آقای خواجه نوری.

خواجه‌نوری ـ بنده خواستم توضیح بدهم علت اینکه جناب آقای راءمید این پیشنهاد رافرمودندبازبوی حسن نیت وروی مطالبی است که دوستان عزیز فرمودند بنده فقط یك نکته را میخواهم خدمتتان عرض کنم که این افراد درخدمت دولت ایران هستندو هروقت دولت ایران از اینها تخطی مشاهده بکند میتواند آنها را از خدمت خارج بکند و حتی از مرزهم خارج بکند. بنابر این هیچ موردی نداردکه یك شرطی برای‌مدت یکسال ودوسال معین باشد این‌تـا آن مدتی است که مورد استفاده دولت‌ایران‌هستندودرخدمت ماهستنداز‌این مصونیت استفاده می کنندآن‌آقی کهوزیر جنگ حسن‌زوکه آن آدم مغررات را رعایت نکرد آناً بخدمت اوخاتمه میدهد وازمرزهم اورا خارج می کنند (راءمید ـ یکسالش را حذف بفرمائید موافقت میکنم) منظورحاصل است تحصیل حاصل‌است قربان.

نایب رئیس ـ آقای‌فخرطباطبائی‌موافقید‌بفرمائید.

فخر طباطبائی - باپیشنهادآقای رامبد موافقم. عرض کنم حسن مذاکره و مشاوره اینستکه وقتی درباره یك مسأله‌ای صحبت بشود واطراف و جواب قضایا بیشتر روشن می‌شود بنده ازمجموع مذاکراتی که شد وتوضیحاتی که جناب آقای نخست‌وزیر حالا دادند روشن‌شدم باینکه منظوردولت ازتقدیم این لایحه این نیست که تمام اشخاص غیرذیصلاحی که مربوط بکادر مستشاری باشند ازاین معافیت استفاده کنند وبنده اینرا احراز کردم که‌منظور اینستکه اشخاصی که ذیصلاح هستندمتخصص فنی هستند مشاور نظامی صاحب منصب هستند استفاده کنند واین لایحه باین کیفیت جناب آقای نخست وزیر پس ازاینکه بصورت قانون‌درآمد وافی بمطلب نیست ومحتاج باین میشود که باز بیائیم روی تذکراتی که درمجلس داده و روی توضیحاتی که‌آقای نخست‌وزیر روی گزارشی که دولت مبادله کرده‌صحبت‌بکنند واستنتاج‌بکنند بنابراین با این پیشنهاد اگر موافقت بکنند مطلب این لایحه را خلاصه کرده هم نظر دولت تأمین است هم نظر مجلس تأمین است عرض کنم حضورتان ماهیچوقت برخلاف واقعیات فکر نمی کنیم و مصلحت امور را همیشه درنظرمیگیریم النهایه تاحدی که این مصلحت‌امور تالی فاسدی‌پیدانکند این است که بنده‌آن‌عرضی‌را که کردم که‌اگر در کمیسیون دادگستری هم‌مطالعه‌می‌شدخاشاهد است که‌این بحث‌هاومذاکرات درمجلس‌نمی‌شدبرای‌اینکه درآنجاقرارمی‌شدواصلاحاتی بعمل میآمد وبك ماده کاملی میشد که‌تمام‌جهات کاروهم نظردولت‌تأمین شده‌باشدالبته‌بهمان‌دلیل که‌یك سیاستمدار خارجی حق دارد از مصونیت استفاده می کند یك مستشار عالیرتبه‌ای‌هم که‌مورداستفاده ماست‌هااین‌مصونیت ومعافیت رابهش اعطاء میکردیم‌ولی‌این لایحه باین‌صورت که درآمد گاهی اوقات درامور عجله‌ای که میشود باعث زحمت میشود‌اینستکه‌بنده‌این‌پیشنهادجناب‌آقای‌رامبدرا یك‌پیشنهادبینابین‌میدانم‌وخالی‌ازتعصب هم عرض‌میکنم و فکرمیکنم اگرآقایان‌موافقت‌بکنندظهاراًرأی‌بکنندمن فکرمیکنم‌این مسأله‌حل شده هم نظردولت‌تأمین است‌هم نظرآقایان تأمین میشود.

نایب‌رئیس - آقای نخست وزیر.

نخست‌وزیر - بنده خواستم تمنی کنم از جناب آقای رامبد که پیشنهادشان را پس بگیرند چون تحصیل حاصل است تمام قراردادهای آتهاقیدیکسالاست(رامبد ماالاعتمادکامل داریم به وزارت جنگ وحضرتعالی)استدعا میکنم که دراین ماده تغییری داده نشود این هم مسلماًهمان نظرجنابعالی‌راتأمین‌میکند(رامبدمن‌استدعایم این بود وقتی مجلس بهشما رأی میدهدجنابعالی‌هم قبول بفرمائید).

نایب رئیس - آقای رامبد پیشنهادتان را پس گرفتید؟

رامبد - بنده پس میگیرم ولی این‌یك راهنمائی بود ایشان قبول کردند که قرارداد ها یکساله است

نایب رئیس - پس گرفتید؟

رامبد - وقتی دولت خودش نمیخواهد مجبورش که نمیتوانیم بکنیم:

نایب رئیس - دراین سورت اینطور تلقی میشود که پس گرفتید پیشنهاد دیگری است از آقای دکتر مبین قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورایملی- پیشنهاد مینمایم عبارت بموجب موافقت نامه های مربوط بعبارت برطبق قانون تبدیل شود. دکتر مبین

نخست‌وزیر - هیچ صحیح نیست برای اینکه صحبت قانون نیست صحبت مقاوله‌نامه است.

نایب رئیس- آقای دکتر مبین.

دکتر مبین - دولت تأکید کرد و تأیید نمود که این آقایان مستشاران مستخدم دولت ایران هستند وما اتباع خارجی‌را بخصوص نظامیان خارجی را چطوربدون قانون میخواهیم مستخدم خودمان کنیم وشما هیچوقت مجاز نخواهید بود که بموجب موافقتنامه یك مستشاری را باستخدام خودتان درآورید واین استکه بنده‌پیشنهاد کردم اینها که دراستخدام شما هستند به‌موجب قانون مربوطه باشدبنابراین شمامی‌بایست استنادبفرمائیدبه‌قانونی که دارید دراین زمینه هیچوقت راه باز نکنید که بموجب موافقتنامه مستشار خارجی استخدام کنید برای اینکه تالی فاسد دارد اگر شما قانونی را بردارید وبجایش موافقتنامه‌بگذاربدااین تالی‌فاسد دار ددرماده۴۷

قرارداد وبین شما آآن تصویب کردید که کشور پذیرنده دراجرای مفررات این قرارداد تبعیض بین کشورها قائل نخواهد شدوقتی شما نتوانستید تبعیض قائل شوید ازنظر استفاده از ماده ۲۹ تا ۳۵ ازنظر مصونیت‌های مندرج در۲۹ تا ۳۵ شماحق ندارید تبعیض قائل شوید اگر دست دولت باز شود که بموجب قرارداد وموافقتنامه این را تخصیص بدهد این بنظر بنده بضرر دولت است نظر بنده به نفع دولت‌است که‌دست‌خودش‌رادراین‌رامبازنکندودولت‌نتواند مستشارنظامی‌باقرارداداستخدام کندعلاوه‌براین‌میخواستم مطلب دیگرعرض کنم این راکاملاً توجه بفرمائیدآقایان مستشارانی که‌مشمول‌معافیت کارمندان‌اداری وفنی میشوند طبق قراردادو بنی از مصونیت‌های مندرج در مواد۲۹ تا ۳۵باید استفاده کنند دراین‌قراردادهائی که‌تصویب کردیم ماده ۳۲وجود ندارد بنابراین شما چطور نسبت بماده‌ای که وجود ندارد میخواهید تصمیم بگیرید.

نایب‌رئیس- آقای نخست وزیر.

نخست وزیر - بنده‌فکر میکنم برای آقای‌دکتر مبین اشتباهی رخ‌داده استخدام‌اصلاًوجود ندارد موضوع استخدام نیست قرار داد تظامی است که‌در سال۱۳۲۷ از مجلس گذشته این فقط موضوع اینستکه کسانی هستند که میآیند در خدمت ارتش طبق موافقتنامه که با موافقت آن قانون است که در سال ۱۳۲۲ گذشته است وبنظربنده این استخدام نیست بدین جهت این مطلبی که جنابعالی میفرمائید اصلاً وارد نیست.

دکترمبین- پس اگر اینطور است ماده واحده را چرااصلاح نمیکنید این صریح گفته دراستخدام‌دولت، شاهنشاهی‌باشد.

نخست وزیر- اجازه میدهد فقط مصونیت است که این قانون اجازه میدهد اگرآن قانون اجازه ندهد در استخدام نخواهد بود و این ماده فقط برای مصونیت است.

دکترمبین-پس‌جنابعالی‌بااصل موافقت‌میکنیداما بموجب موافقتنامه مربوطه ماچنین موافقتنامه‌ای‌نداریم ما قانونی داریم راجع به استخدام سازمان مستشاران نظامی بنا براین طبق همان قانون باید استخدام بشود بنده پیشنهاد کردم پیشنهادم هم خیلی صحیح است، پس هم نمیگیرم ما نمیتوانیم بدولت اجازه دهیم که طبق موافقتنامه مستشاراستخدام کند.

نایب‌رئیس- رأی میگیریم به‌پیشنهادآقای دکتر مبین.

روحانی - بنظرم منافاتی ندارد برای اینکه جنابآقای نخست وزیر فرمودند این موافقتنامه باستناد قانونی است که داریم این توضیح در صورت جلسه هم ذکرمیشود (دکترمبین - چه اصراری است که اصلاح نشود).

نایب‌رئیس- جنابعالی‌قانع شدیدیارأی‌بگیریم؟

(دکترمبین - رأی بگیرید). بنابراین پیشنهاد یکبار دیگرخوانده میشود.

(بشرح سابق‌خوانده شد)

نایب‌رئیس- به پیشنهاد آقای دکتر مبین رأی میگیریم خانمهاوآقایانیکه موافقند خواهش میکنم‌قیام فرمایند (چندنفری برخاستند) تصویب‌نشد.

نایب‌رئیس - پیشنهادآقای پاینده قرائت میشود

(بشرح‌زیر خوانده شد)

پیشنهاد می کنم که ذیل ماده واحده اضافه‌شود که این تصویب‌نامه ومعافیتها خاص شخص‌آنها خواهد بود.

پاینده

نایب رئیس - توضیح بفرمائید.

ابوالقاسم پاینده - این کلمه‌ای که آقای دکتر مبین راجع بماده۳۲ فرمودند می‌خواهم توجهتان راجلب کنم. ازنظرعمل اشکال بوجود می‌آورد این قرارداد ماده ۳۲ندارد(یکی‌ازنمایندگان- اشتباه‌چاپخانه است)تشریح مقام‌مسئول درصورت‌مجلس‌برای‌توضیح‌کافی‌است‌امادراینجا کافی‌نیست ملاحظه‌بفرمائید دربند دوم ماده ۳۱ می گوید مأمور اداری‌وبستگانش ،توجه بفرمائیددراینجامی گوید مستشاران نظامی ازمصونیت‌های‌بند (واو)استفاده‌میکنند یعنی اگرفردا یك محکمه‌دیوان کشوردرموردی‌اختلاف نظربدهد هیچکس‌نمیتواندبگوبدخلاف گفته این کلمه بند۲ماده۳۱ تسری‌پیدا می کندواین تصریح بنظرم کافی نباشد. مطلب مهم نیست یعنی ابهام لغوی ندارد ولی این تفسیربنظرمن ممکن است‌کافی نباشد برای‌جلوگیری از این مشکل استدعامیکنم‌مطابق پیشنهادی که‌شده‌تصریح شود (خواجه‌نوری - مطمئن باشید تحصیل‌حاصل‌است)

نایب‌رئیس ـ به پیشنهاد خودتان باقی‌هستید؟

پایندهـ اجازه بفرمائیدبرویم به‌نشیم . با استناد بفرمایش آقای نخست‌وزیر که این‌معافیت‌ها ومصونیت‌ها، خاص خود این مستشاران نظامی است نه‌بستگان آنها،بنده پیشنهاده را پس گرفتم .

نایب‌رئیس ـ پیشنهاد دیگری ازآقای بالاخانلو قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده‌شد)

مقام معظم ریاست مجلس شورای‌ملی .

بمنظور رفع هرگونه سوء تفاهم و روشن شدن اذهان عمومی ازحسن نیت نمایندگان مجلسین درحسن روابط فیمابین کشور شاهنشاهی ایران و دولت‌آمریکا و توجه به اینکه عده‌ای از اطباء شاغل ومهندسین‌عالیمقام ایرانی در خدمت کشور آمریکا میباشند وخدمات آنها بعردم آمریکا کمتر از اطلاعات فنی مستشاران نظامی آمریکادرارتش شاهنشاهی‌نیست پیشنهادمینمایدمتقابلااتباع ایرانی که در خدمت کشور آمریکا میباشند از مقررات این قانون درکشور آمریکا استفاده نمایند.

بالاخانلو

نایب‌رئیس ـ آقای بالاخانلو.

بالاخانلو ـ پیشنهاد بنده از این جهت است که چون صحبت شد از افکار عمومی و اینجا گفته شد همان صحیح است زیرافکارعمومی مارا بمجلس آورد ونمیشود گفت افکار عمومی نمیفهمد یا توجه ندارد افکار عمومی بسیار خوب میفهمد و خوب‌هم توجه دارد و بهمین دلیل یك مجلس انقلابی باسم دوره ۲۱ بوجودآوردکه‌ازمردم و طبقات مختلف‌کارگر پیشهور مهندس دکتر از تمام طبقات در این مجلس گرد آمده که بکار و خیر مملکت بپردازند حالا مابیائم بگوئیم این مصونیت را میدهیم که فلان دولت بما کمك کرده یا نگفتیم نکرده‌همه ممنونیم جناب آقای نخست وزیر در جواب عرض بنده فرمودند کمك کرده مانگفتیم نکرده (نخست‌وزیر ـ خیلی‌مطالب دیگرهست) اگر تمام مقاطعه بازی است بفرمائید صحبت بکنید. (همهمه نمایندگان) .

نایب‌رئیس ـ اجازه بفرمائید ناطق‌صحبت‌بکند.

بالاخانلو ـ ما بدولت آمریکا یك‌همچو امتیازی میدهیم که مستشاران نظامی یك همچو مصونیتی داشته باشند برای اینکه رفع هرگونه‌سوء تفاهم‌بشودوپیشنهاد کرده‌یك چندنفر ایرانی که در آنجاخدمت‌میکنندرئیس بیمارستان‌هستند مهندس هستند که در کارخانجات مهم آمریکا مسئولیت‌دارند(یکی‌ازنمایندگان ـ اینها در دستگاههای ملی هستند) بآنها هم این امتیاز داده شود این‌نظربنده است (خواجه نوری ـ مستخدم‌دولت نیستند) اطلاعات بنده‌شاید کافی باشد عرض بنده از این جهت بود چون هیچ کدام نظر خاصی نه دولت آمریکا دارد ونه بنده دارم‌می‌خواهم عرض کنم که اگریك همچوامتیازی به مستشاران آنها دادیم آنها هم متقابلا بمابدهند که‌در افکار عمومی‌سوء تفاهمی‌ایجادنشود (مهندس‌صائبی‌ـباین پیشنهاد معتقدید)البته معتقدم‌بنده دیگر عرضی ندارم .

نایب‌رئیس ـ آقای دکتر یگانگی مخالفید یا موافق (بنده مخالفم) بفرمائید .

دکتریگانگی ـ بنده برای اینکه مختصر عرض کرده باشم باستحضار میرسانم که این افرادی که در آمریکاازابرانیان‌خدمت‌میکنندازسه‌دسته خارج نیستند یك دسته‌ای‌هستند که‌اینها تبعه هستندتبعه دولت‌آمریکا هستندومشمول‌مقررات وقوانین‌خودواتباع آمریکامی‌باشند یك عده هم هستند که‌کارآموزندآنهائی که درآنجاکارمی کنندوبعنوان متخصص‌درآنجاکارنمی کنند ویك‌طبقه‌سومی هم‌هست که ممکن است بصورت قاچاق یابطور غیرقانونی آنجا باشند بنابر این هیچکدام مشمول این‌عمل متقابل نمی شوند .

نایب‌رئیس ـ نظر دیگری نیست (اظهاری نشد) آقای بالا خانلو پس میگیرید ؟

بالاخانلو ـ پس گرفتم .

رامبد ـ بنده اخطار نظامنامه‌ای دارم .

نایب‌رئیس ـ بفرمائید .

رامبد ـ طبق آئین نامه موجود باید کلیه لوایح برای اطلاع‌نمایندگان‌طبع وتوزیع شودمن خواهش می کنم همه آقایان وخانم ها لوایحی که توزیع شده‌واروی آن‌داریم‌مذاکره میکنیم بازکنند واین مواد ۲۹تا۳۵ را که‌دارید تصویب می کنید‌ببینید یك نفر ماده ۳۲را بخواندماده۳۲اصلا وجودندارد این واقعاً قانونگذاری است بنده که نمیدانم .

نایب‌رئیس ـ قطعاًدرموقع‌چاپ‌لایحه اشتباه شده و مادهٔ ۳۲ اشتباهاًچاپ نشده .

رامبد ـ بنده باجازه‌آقایان لایحه دولت، اقرائت میکنم ،باتوجه‌به‌لایحه‌شماره ۲۲۹۱/۱۸ ـ ۱۳۴۲/۱۱/۲۵ دولت وضمائم‌آن‌که درتاریخ ۴۲/۱۱/۲۱ به مجلس سنا تقدیم‌شده بدولت‌اجازه داده میشود که‌رئیس‌واعضای‌هیئت های‌مستشاری ،نظامی ایالت‌متحده‌را درایران که‌بموجب موافقت‌نامه مربوطه دراستخدام دولت‌شاهنشاهی‌میباشند ازمصونیت‌ها ومعافیت های کارمندان فنی موصوف دربند (و) ماده‌اول قرارداد ذیل برخوردار نماید» بند (و) هم کارمندان‌اداری‌وفنی هستند که درماده۳۷میگویدازمزایا ومصونیت های مندرج درمواد ۲۹ تا ۳۵ بهره‌مند خواهند بود، مواد ۲۹ تا ۳۵ هم‌یعنی ۲۹ ـ ۳۰ ـ ۳۱ و۳۲ الی‌آخر بهره‌مند خواهند بود آقایان دارید رأی میدهید توجه بفرمائید بچه‌دارید رأی میدهید .

نایب رئیس ـآقای نخست‌وزیر.

نخست‌وزیر ـ بنده‌دراین لایحه‌ای که‌الآن‌مطرح است‌مطلب جنابعالی را نمی‌بینم برای اینکه بهیچ وجه من‌الوجوه اشاره بموادی.....(رامبد ـ این را نفرمائید برای اینکه‌خدا نکرده‌الآن لایحه‌ای که قبلا تصویب شده ملغی‌میشود).

درچاپ اگر گاهی اوقات اشتباهی میشود یا اگر کلمه‌ای افتاده این بهیچوجه به‌این ماده واحده ارتباطی ندارد ماده واحده‌را عرض‌میکنم میگویدما توجه‌به‌لایحه فلان وضمائم که درتاریخ ۴۲/۱۱/۲۵ به‌مجلس سنانقدیم شده بدولت اجازه داده‌میشود که رئیس واعضاء هیئت‌های مستشاری نظامی را ازمقررات قرارداد وین که درتاریخ ۱۸ آوریل بتصویب رسیده برخوردارنماید این بهیچ وجه من‌الوجوه‌آن مطلبی که‌آقامیفرمایند درش نیست‌آن یك مطلبی است جداگانه یا اگریك اشتباهی درچاپ یا در توزیع‌شده‌باشد این‌را مجلس میداند و اصلاح می کند . (رامبد ـ اگرحضرتعالی نمایندهٔ بودیدباین رأی‌میدادید قبول میکردید ؟) بنده نه‌علاقه کمتری بمجلس دارم نه خودم را ازمجلس دورمیدانم.

نایب رئیس ـ آقای‌رامبد توجه‌بفرمائیداین‌بهمین صورت ازمجلس سناآمده است .

رامبد ـ پس‌ماده سی‌ودو کجاست ؟

نایب رئیس ـ درموقع چاپ لایحه اشتباهاً چاپ نشده آقای پاینده بفرمائید .

ابوالقاسم پاینده ـ اولا معذرت می‌خواهم‌وتشکر می کنم که امروزمجلس حوصله بخرج داد ومن باندازه یکماه صحبت کردم انشاءالله یکماه صحبت نمیکنم‌جناب آقای نخست‌وزیر استدعا میکنم توجه بفرمائید یك خط زنجیری پیوسته است می‌بینم در قرارداد وین در ماده ۳۷ می‌خوانیم بستگان مأمورین سیاسی که اهل خانه‌اش هستند بشرط آنکه تابع کشور پذیرنده‌نباشد ازمصونیت های مندرج در مواد ۲۹ تا ۳۶ برخوردار خواهند بود کارمندان اداری و فنی از همین مصونیتهـا یعنی مصونیتهای ماده ۲۹ تا ۳۵ برخوردار خواهند بود آقای نخست‌وزیر توجه بفرمائید (دکترعدل طباطبائی ـ شما برای مجلس صحبت می کنید) دراینجا ملاحظه‌بفرمائید یك خط زنجیری پیوسته است مصونیتها ازماده ۲۹ تا ۳۵ مصونیتهای بند ۲ ماده ۳۷ همان مصونیتهای ماده ۲۹ تا ۳۵ می گوید مصونیت به آنها میدهیم کدام مصونیت بنده قسم بخدا اگر در این مطالبی که عرض میکنم جز حرمت مجلس نظری ندارم این طریق صحیح نیست وهیچ‌گونه کلمه پردازی یا این حقیقت تطبیق‌نمی کند

نایب رئیس ـ آقای نخست‌وزیر

نخست وزیر ـ بنده بجناب آقای رامبد عرض کردم تشریف فرما شده بودند البته یك مطلبی از مجلس سنا آمده راجع به کنوانسیون بین‌المللی وین این یك مطلبی است چاپ شده منتشرشده ودنیا قبول کرده و ممالك زیادی وابستگی خودشان را اعلام کرده‌اند فرض کنید که درچاپ این یك کلمه افتاده باشد مصوبات ماروی کلیات کنوانسیون وین است وتغییری درآن‌اصل نمیدهد یاماتأ بیدمیکنیم یامنی کنیم اگرمایك‌کلمه‌ای رانغییر بدهیم دیگرآن‌وابستگی را نداریم وچون مجلس‌رأی داده باین وابستگی خودش به کنوانسیون درحقیقت ماده ۳۲ را هم جزو آن تلقی کرده چنانچه اگرشما یك اصل را تغییر بدهیدشما جزو آن کنوانسیون نیستید این مطلبی است که تصور میکنم که اگر بخواهیم متمه بخشخاش بگذاریم موردی ندارد تردیدی ندارد که این اصل کلی را که توضیح دادم مورد

قبول آقایان قرار میگیرد و در آن لایحه‌ای هم که الان مورد بحث است این لفظ اشاره بکنوانسیون بین‌المللی وین می کند که آن کنوانسیون را مورد تأیید قرارداده وحق تغییر ندارد واین هم چون نسبت بمواد در اینجا تذکری نداده بنظر بنده عرایض بنده را قبول بفرمائید اصحیح است) .

نایب‌رئیس ـ آقای سرتیپ‌پور .

سرتیپ‌پور ـ تصویب هرچیز مجهول بلااثر است (نماینده‌گان ـ تکرار بفرمائید) تصویب هرچیز مجهول بلااثر است یاماید رئیس کمیسیون خارجه تشریف بیاورند بگویندباین ماده ۳۲ چه بود مابفهمیم باخبر کمیسیون تشریف بیاورند بگویند این ماده ۳۲ که تصویب شده چی‌است (یکی ازنماینده‌گان ـ خوشان نمیدانندعامل ما وقتی که بدون توجه به مواد تصویب‌شده باشد نمیتواند مؤثرباشد وحتی‌المقدور آقایان سعی بفرمائیدکاری‌را که می‌خواهید بکنیدکاری صحیح باشد درمسئله کنوانسیون مسئله قرارداد بین دول باشماده رانمیشود کم‌وبیش کرد بایدقبول کرد موضوع‌تسری دادن‌یك ماده‌است‌مأمورین داخلی من باید بدانم که حق دادماه اتباع خارجه بزنند در شکم افراد داخله یا حق ندارند من باید بفهمم قربانت بسرم چه‌اسراری است که مبهم باشد ؟ (صحیح است ـ احسنت) .

نایب رئیس ـ توضیحاتی که جناب آقای نخست وزیر دادند درباره اینکه این یك قرارداد بین‌المللی است وهیچگونه‌تغییری‌در آن نمیشودواینکفرازنمایندگان ـ ما دادیم) درهر صورت آقای نخست وزیر توضیح میفرمایند .

نخست وزیر ـ دراینجاتوجه‌بفرمائیدمازدواحده‌ای را که مجلس رأی داد اینست :

مادهٔ واحده ـ قرارداد وین درباره روابط سیاسی که درتاریخ هجدهم آوریل ۱۹۶۱ مطابق با ۲۹ فروردین ۱۳۴۰ درشهروین به‌امضای نماینده مختار دولت‌شاهنشاهی رسیده ومتشکل در ۵۳ ماده ودوپروتکل میباشد تصویب و بدولت اجازه داده میشود اسناد تصویب آنرا مبادله نماید .

درحقیقت اینجا به مجموع این لایحه که درپایان آنهم گفته میشود که‌مدتهای انگلیسی ـ چینی ـ اسپانیولی فرانسوی وروسی‌بین ۵ زبان رسمی سازمان‌ملل متحدمعتبر است وآن‌موردی توافق قرارمیگیرد اگربفرض درترجمه این قرارداد یك اشتباهی رخ داده بود وما تصویب کرده بودیم این معتبر نیست وابستگی ما باین کنوانسیون بین‌المللی‌وین مطرح است نه‌ترجمه آن چه برسد باینکه قسمتی در چاپ افتاده باشد حالا اتفاقاً مادهٔ ۳۲ دراین اسنادی که‌وزارت خارجه اینجاداشتند پیداشده عین‌آنرا قرائت میکنم .

ماده ۳۲ ـ دولت فرستنده میتواند انصراف خودرااز مصونیت قضائی نمایندگان‌سیاسی‌واشخاصی که‌برطبق‌ماده ۳۷ازمصونیت برخوردار میشوداعلام نماید.

۲ـ انصراف باید همیشه صریح‌باشد.

۳ـ در صورت طرح دعوی از طرف یك نماینده سیاسی یا شخصی که برطبق ماده ۳۷ از مصونیت قضائی بهره میداشت توسل او به مصونیت قضائی‌نسبت بهر گونه دعوای متقابل که مستقیماً مربوط به دعوای اصلی باشد پذیرفته نخواهدشد .

اینجا همه جنبه‌های منفی دارد که خوشبختانه در تأیید نظر بانت آقایان است.

٤ـ انصراف ازمصونیت قضائی در برابر یك دعوای مدنی یا اداری متضمن‌انصراف ازمصونیت نسبت به‌اقدامات اجرائی مربوط به‌حکم‌محکمه‌نخواهدبود برای‌این‌امر یك انحراف‌جداگانه‌لازم‌است» .

این ماده‌ای است که دراینجا افتاده بنده عرض میکنم که قسمتی ازاین‌ترجمه‌را فرض بفرمائیدمترجمی اشتباه ترجمه کرده باشد دولت ومجلس آنچه که‌وابستگی خودشان را بآن اعلام کرده‌اند اصل قرارداد موافقت بین‌المللی وین است باوجوداین من بااجازه جناب رئیس مجلس این را بدهم که ملاحظه بفرمایند و تکمیل بفرمایند .

نایب‌رئیس ـ پیشنهاد آقای صادق احمدی قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

پیشنهاد مینماید درجه داران هیأت مستشاری از شمول این ماده مستثنی بشوند .

صادق احمدی

نایب‌رئیس ـ آقای صادق‌احمدی بفرمائید

صادق‌احمدی ـ عرض کنم بنده نمیخواستم

در چنین وقتی در ساعت سه و نیم بعد از ظهر که نمیدانم جناب آقای دکترخطیبی چطورتا این‌وقت جلسه را ادامه داده اند صحبت کنم در موقع طرح بودجه اقلا یك ساندویچی داده شد وبنده‌حالا که‌آمده‌ام اینجا باوك دل‌درد و سردرد عجیبی آمده‌ام اینجا صحبت میکنم آیا همین‌عمل یك عکس‌العمل بدی ندارد که این لایحه چه لایحه ای بود که یك کارهای بی‌ترتیبی در موقع طرح آن میشود و بنده متأسفم متأثرم خیلی‌متأسفم(صحیح‌است) آنچه که میخواهم عرض کنم این است که نمیدانم چه اصراری است که جناب آقای نخست‌وزیر دارند که این لایحه عیناً باید تصویب بشود (یکنفر از نمایندگان ـ احترام به اقلیت مجلس نیست) محقق بدانید مردم مملکت به مجلس شورای‌ملی احترام بیشتری میگذارند تا بمجلس سنابرای اینکه در آنجا این‌بحث‌ها نشد وهمه متأثر شدند که‌یك‌لایحه‌باین مهمی را سرسته تصویب کردند اما مجلس شورای ملی خوشبختانه‌تاساعت سه‌ونیم نشسته و این‌نشانه‌این است که مجلس‌شورای‌ملی‌نمایندگانش‌نمایندگان‌حقیقی‌مردم‌هستند علاقمندی بیشتری دارند و این‌حقیقی‌است که بایداینجا عرض کنم‌مردم حقیقتاً گله‌مندند از سناتورها آنچه که بنده میخواهم عرض کنم در خارج از جلسه که رفته بودم برای کشیدن سیگار بایکی دونفراز آقایان اعضای محترم‌حزب‌ایران‌نوین که‌بنده‌نسبت‌به‌همه‌شان‌احترام‌دارم واراداتم بحث‌می کردیم دیدم این عضو محترم حزب ایران نوین با اینکه مرد فوق‌العاده مطلعی است اطلاع ندارد که این‌لایحه شامل چندنفر می‌شود می گفت شامل ٤٠ نفراست‌بنده گفتم‌درمتن‌مطالعه کردید گفتندنه‌مطالعه نکرده‌این‌لایحه‌شامل‌تمام افرادهیأت‌مستشاری‌می‌شودمن نمیگویم‌خانواده‌شان‌چون‌آقای نخست‌وزیرفرمودندشامل خانواده نمیشود ولی با توجه به متن ماده واحده وآن تعریفی که ازمأمورین فنی کردند خانواده‌شان‌هم‌مشمول میشود حالا بنده اتخاذسنده‌میکنم ازفرمایشات‌جناب‌آقای نخست‌وزیرمی گویم‌مشمول‌افرادخانواده‌نمی‌شوداما‌اعضاء هیأت مستشاری تعدادشان زیاد است اکثرشان‌هم‌درجه‌دار هستند وتمام نارضاحتی‌مردم‌ازاین‌درجه‌دارهااست واقعاً میگنم فرمایش جناب آقای نخست‌وزیررا که گفته‌یك‌عده افرادی‌هستند که‌متخصص‌اند آمده‌اندعنوان معلم‌وممکن است سیویل‌باشد اما ازدرجه‌دارهااست کهمرده‌فاراختند و میگویند اگر ما فردا مثلا با زنمان بیرون رفتیم ویك گروهبان آمریکائی نیشگون از زن ما گرفت نمیتوانیم بهیچوجا مراجعه کنیم اینجا است که مرده را عصبانی می کنند دیروز در روزنامه خواندید که یك گروهبان آمریکائی سه نفر را زیر کرده است خود بنده درموقع‌دادستانی‌پرونده‌هائی‌ازگروهبان‌های‌نظامی‌آمریکا داشتم که افرادی را زیر کرده بودند که شما می‌خواهید رأی‌بدهید،بوجدانتان راچطورقانع می کنید(صحیح‌است) من متأثرم می‌بینم دوست عزیزبنده‌جناب‌آقای فراجوزلو که بنده بایشان ارادت دارم‌می‌آیندومی گویندزودباشید چرا زود باشیم آقای فراجوزلوی عزیز من جناب آقای نخست‌وزیرفرمایش کردندبنده‌هم خوشوقتم گفتندممکن است مقتضیات‌ایجاب‌بکند بنده هم اینقدر اتحاد فکری ندارم که بگویم مقتضیات ایجاب نمی‌کند ولی این را محدود بکنید بگویند افسران‌مستشاران‌آمریکائی چون آنهاممکن‌است‌افرادی باشند که کمترتخطی‌بکنندواقعاًهم‌اینطوری است کمترپیشت اتومبیل‌می‌نشیند کمترمست‌می کنند کمترتخطی‌می کنندما کمال‌احترام‌رابرایشان‌قائلیم‌وقبول‌می کنیم‌اینهاراددردیف خدمه سفارت محسوب بکنیم‌این عیبی ندارد اما مشمول درجه داران نکنید این خطرناك است وخدای نخواسته واقعه سفاحانه را تکرار خواهید کرد وقتی که من دیدم بچهام زیر اتومبیل‌بکنفرامریکائی رفت و هیچ مرجعی ندارم که شکایت بکنم چکار می کنم ؟میروم‌آمریکائی را می کشم این بضرر خود آنهااست نکنید این‌کاررا.

نایب‌رئیس ـ قبل‌ازاینکه‌آقای‌نخست‌وزیرتوضیحی بفرمائید بایدعرض‌کنم که جناب آقای صادق احمدی ایرادفرمودند چرا بنده جلسه را ادامه دادم‌وتنفس‌ندادم بعلت رأی مجلس برای‌اینکه‌تقاضا شد جلسه‌روزپنجشنبه باشد مجلس رأی‌دادومن موظفم‌به تبعیت از رأی‌مجلس هستم (صحیح است) آقای نخست وزیر بفرمائید .

نخست وزیر ـ راجع به‌موضوع‌درجه‌دارفرمودید بنده فکرمیکنم که‌توضیحات‌قبلی‌جوابگوی‌فرمایش فعلی‌جنابعالی است البته‌این‌احساسات‌احساسات‌بسیارخوبی است‌واگر بنده

شدید تر این احساسات را نداشته باشم کمتر ندارم ولی هیچوقت نباید یك مطلب اساسی و کلی مملکت را با یك مطالب استثنائی مخلوط کرد موضوع درجه دار مطرح نیست موضوع رئیس و اعضاء هیأت نمایندگی مستشاری آمریکا درخدمت ارتش ایران است درجه‌دار در لفظ ما ودر قاموس ما بمعنای کسانی می‌آید مثل گروهبان و غیره واصلا این مطرح نیست این موضوع ممکن است یك آدم سیویل ومتخصص باشد اکسیر باشد یك تکنیسین باشد یا یك درجه‌دار متخصص الکترونیك که از وزارت دفاع آمریکا آمده باشد اینها را نمیشود تفکیك کرد تشخیص داد تعداد آنها را صد نفر هستند دویست نفر هستند هزار نفر هستند و اعضاء محترم حزب ایران نوین هم نباید مستحضر به تعداد اعضاء مستشاران درخدمت ارتش ما باشند این موضوع درحزب مطرح نمیشود نسبت به اصول کلی بحث می‌شود یك زمانی ممکن است چهل نفر یك زمانی ممکن است چهار نفر احتیاج باشد ویك زمانی اصلا احتیاج نباشد این یك مصونیت معقول متداول دنیای متمدن امروز است در روابط بین المللی نسبت به حوالج فنی یك دستگاهی که متخصص داده است به دستگاه که تکنیکش از این امور فنی فعلایی بهره است باید تکمیل بکند حالا ممکن است این فرد فنی یك کلنل باشد یا یك گروهبان یا یك سروین آن گروهبانی را که شما تصور میفرمائید فلان سیاه آمریکائی در زمان جنگ فلان کار را میکرده است نیست ودشأن ارتش ایران نیست (یکی از نمایندگان. مرقوم داشتید اعضاء هیأت) اعضاء هیأت را بنده تشریح کردم که ممکن است یك افسر باشد یك گروهبان متخصص باشد (صادق احمدی ـ راننده جزء اعضاء هیأت است) نه قربان آن جزء این نیست آن جزء این هیئت درنمیآید یك دولت یك ارتش یك دستگاهی این تشخیص را نمیدهد که راننده اتومبیل جزء این قسمت باشد این جزء هیأت نیست این جزء متخصصین آمریکائی درنمیآید (صادق احمدی ـ بنده انحنا نمیکنم)

نایب رئیس ـ آقای صادق احمدی پیشنهادتان را پس می‌گیرید ؟

صادق احمدی ـ چون با کمال صراحت آقای نخست‌وزیر فرمودند راننده جزء اعضاء هیأت نیست انحنا نمیدهی کنم ولی پیشنهادم را پس نمیگیرم .

نایب رئیس ـ آقای خواجه‌نوری مخالف هستند .

خواجه‌نوری ـ رأی بگیرید .

نایب رئیس ـ آقای فولادوند بفرمائید .

فولادوند ـ جناب آقای نخست‌وزیر بعنوان مخالف صحبت فرمودند اجازه بدهید بنده بعنوان موافق صحبت کنم معمولا نبایستی آخر جلسه صحبت کرد .

زهناب‌فرد ـ فرمودند آمریکائی سیاه یك توضیحی بفرمائید چون در قانون اساسی و قانون مملکت ما سیاه و سفید فرقی ندارند .

نخست‌وزیر ـ متشکرم بنده خواهش میکنم در صورت جلسه اصلاح بشود .

فولادوند ـ عرض شود حضور مبارکتان برخلاف میل آن آقای روزنامه‌نگاری که گفته است فولادوند زیاد شعر میگوید بنده‌از شما میگویم

آن دل که پریشان شود از ناله بلبل
در دامنش آویز که در وی اثری هست

چطور میشود انسان بیانات آقای زهناب‌فرد و آقای صادق احمدی را بشنود وچیزی نگوید وبگوید بمن‌چه بنده بشخصه متأثر شدم وتقدیر میکنم وتحسین میکنم و پیرو هستم اینجا هم حکومت اکثریت است وحکومت عدداست ما تبریك میگوئیم به جناب آقای منصور که رئیس دولت اکثریت هستند وظیفه ما گفتن است (یکنفر از نمایندگان ـ اگر صحیح باشد قبول می کنم) خداوند بشما این توفیق را همواره عنایت فرماید . عرض میشود بعقیده بنده یك قانونی که بیینیم دلیل ماهیتش و کیفیتش اینقدر در مجلس شورای ملی ایران مورد بحث قرار گرفته که و کلا نه تنها نگران هستند که ساعت چهار است بلکه متفکر میشوند برای خدمت به وطن وبدوستان خودمان که تا ٤ بعداز نصف‌شب بنشینیم جناب آقای صادق احمدی فرمودند آقای دکتر خطیبی تاحالا نشسته‌اند اگر آقای مهندس ریاضی بود که یك دورساعت دیگر هم می گشت ونشسته بودند (صادق احمدی ـ اقلا ایشان دستور میدادند یك ناهارهم بمابدهند) خوب فرمودند که قانون شمارا از ناهار منع کرده خیلی ممنون باشید بالاخره برگردیم به مطلب و آن این است که موضوعی که این جا از لحاظ منطق مطرح است بایستی موردعنایت مجلس شورای ملی قرار بگیرد و بنده فکر میکنم بیشتر ایرادات نمایندگان محترم روی

این اصل است که برای یك دولت دوست یك دولتی که هم ظاهراً وهم قهراً باید باهم دوست باشیم آیا احتیاج به مصونیت سیاسی هم دارد صفت کردن یك بیج الکترونیك و آیا اگر این مصونیت سیاسی نبود این دستگاه رادرعالم دوستی وهم عهدی وهم پیمانی نبایدصفت کرد این بعقیده بنده صمیمیت دوستان محترم که باصطلاح ایراد کننده آن فرمایشات هستند و آن بیست سالی که از جنگ گذشته تاحالا دوستان آمریکائی ما در ایران بودند چه بسر شان آمده غیر از احترام ودوستی ومودت زیادی که یك شوخی آنروز درخدمت جناب آقای مهندس ریاضی عرض کرد مو دوستان هم بودند و خندیدند .

نایب رئیس ـ آقای فولادوند خیلی معذرت میخواهم که نطق جنابعالی را قطع میکنم ولی پنج دقیقه بیشتر حق صحبت ندارید .

فولادوند ـ اولا پنجدقیقه نشده ، ثانیاً بفرمائید که بنده در این مورد مهم صحبت نکنم؟ بسیار خوب مرخص میشوم حالا که اجازه نمیفرمائید میروم وسکوت میکنم.

نایب رئیس ـ بفرمائید صحبت کنید .

فولادوند ـ اجازه نمیدهید .

نایب رئیس ـ عرض کردم پنج دقیقه بیشتر وقت نداشتید و تمام‌شد بااینهمه تقاضا کرده باختصار بفرمایشات خود ادامه دهید.

فولادوند ـ در موارد تخلفات گروهبانهای آمریکائی بعقیده بنده دولت ما ، دستگاه ما خیلی با رأفت وعطوفت و با درنظر گرفتن روابط بین المللی رفتار کرد زیدی شوخی میکرد میگفت حالا دولت آمریکا یا مقامات آمریکائی این مسئولیت را میخواهند سلب کنند وشاید گاهی گروهبانهایشان را تنبیه کنند برای این حرکاتی که درمیآورند برای اینکه شما که تنبیه نکردید از این مطایبه که بگذریم جناب آقای دکتر ضیائی این مطلب پیش میآید که مصونیت سیاسی برای این بعقیده بنده انجام شده است که عده‌ای بتوانند وظایف عالی خطیر ومحرمانه سنگین وخطرناك برای دولتشان در کشور دوست با دشمن انجام بدهند ومعمولا این مزیت رایکی میدهند که تربیتهای متنوعه سیاسی او اکثراً باواجازه میدهد که سوء استفاده از این موهبت ومزیت نکند ونمیکند وبیشتر ممنایش این بوده است که بیشتر این مصونیت را باشخاص سیاسی با تربیتهای عالیه میدهند که اگر کاری بخلاف مملکتی که در آنجا هستند وکاری میکنند انجام بدهند وبنفع کشورشان هست بشود فور آجلبشان کردیك نشریفاتی داشته باشد تا این کاررا شروع کنند وهم چنین متقابلا برعکس میشود که درست است که کشور آمریکا قریب دویست میلیون جمعیت دارد و درست است که ما در حقیقت یکدهم آنها نیستیم درست است که ما نمیتوانیم ۱۵۰۰ نفر یا ۵۰۰۰ نفر اعضای سفارت بعناوین مختلف بآنجا بفرستیم ولی این دلیل نمی‌شود که تقابل نباشد ملاحظه میفرمائید ملاما نمیتوانیم البته مطابق پیشنهادی که شد تکلیف برای دولت آمریکا معین کنیم ما می‌توانیم دولت خودمان را موظف کنیم بموجب یك طرحی که توهم بروا این کار را بکن ولی واقعاً بسیار شایسته است ازدولت جناب آقای منصور استدعا میکنیم شماهم اقدام بفرمائید که برای ماهم کنگره وسنای آمریکا یك چنین وضعی قائل بشوند و یا رأی بدهند من که خیلی خوشحال میشوم (یك نفر از نمایندگان ـ ما آنجا کسی را نداریم) بنده وقتیکه صحبت میفرمائید ناچارم گوشزد کنم که نمیتوانند . ما زیر سایه شاهمان باید صحبتمان را درمجلس آزاد بکنیم اینکه فرمودند برخلاف تصور صحیح فرمودند این مرد شجاع وطن پرست آزادکرد اصیل گروهبان قربان یا افسر بدلیل اینکه خود دولتش او را افسر کرده او را گروهبان کرده یك تفاوتهائی دارد کار گروهبان که یا موبگویند افسر غیررسمی چه این سنگین‌تر است و ما دیده‌ایم در عمل بایستی جزئیات را در مجلس‌ها بگویند .

نایب رئیس ـ آقای فولادوند تقاضا میکنم اگر مطالب بیشتری دارید در کلیات آخر صحبت بفرمائید که برخلاف نظامنامه رفتاری نشده باشد .

فولادوند ـ برخلاف نظامنامه مثل اینکه رفتار شد تقاضا نفرمائید بنده میروم .

نایب رئیس ـ پس برأی مجلس میگذاریم .

فولادوند ـ بگذارید .

نایب رئیس ـ خانمها و آقایانیکه موافقند آقای فولادوند تاده دقیقه دیگر صحبتشان را ادامه بدهند قیام فرمایند (عده کمتری برخاستند) متأسفانه تصویب نشد

مهندس بهبودی ـ احترام باقیات همین است ؟

نایب رئیس ـ پیشنهاد آقای صادق احمدی مطرح است پیشنهاد مشابهی هم آقای عبدالحسین طباطبائی داده‌اند که نظیر پیشنهاد آقای احمدی است قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

بنا بقول جناب آقای نخست‌وزیر پیشنهاد میشود تصریح گردد مستشاران نظامی که از مصونیت موضوع قرارداد ومتن استفاده مینمایند منحصر برئیس وافسران مستشاری نظامی آمریکا باشد . عبدالحسین طباطبائی

نایب رئیس ـ همین‌را بیك صورت دیگری آقای صادق احمدی پیشنهاد کرده‌اند این است که یك پیشنهاد رأی میگیریم .

صادق احمدی ـ پیشنهاد ایشان گفته است افسر جناب آقای نخست‌وزیر فرموده‌اند غیر از افسر درجه‌داران متخصص هم هست بنده عرض کردم درجه داران ازشمول تبصره خارج بشوند .

عبدالحسین طباطبائی ـ پیشنهاد بنده لازم است اگر پیشنهاد جنابعالی رد بشود

نایب رئیس ـ به‌پیشنهاد جناب آقای صادق احمدی که یك بار دیگر قرائت میشود رأی میگیریم .

(پیشنهاد بشرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد مینماید درجه‌داران هیئت مستشاری از ازشمول این‌ماده مستثنی بشوند ـ احمدی .

نایب رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای احمدی خانم‌ها و آقایانیکه‌موافقند قیام فرمایند (عده کمتری برخاستند) تصویب نشد پیشنهاد دیگری قرائت میشود .

(بشرح زیرخوانده شد)

پیشنهاد مینماید جمله زیر به انتهای ماده واحده اضافه شود .

« مادام که اجرای این قانون تأثیر سوئی دررو ابط ایران وسایر دول متحابه پیش نیاورد » . رامبد .

نایب رئیس ـ آقای رامبد .

رامبد ـ هروقت جناب آقای نخست وزیر صحبت میفرمایند من معتقد میشوم که باید دولت راکمك کرد تاکارهای مملکتی‌را پیش ببرد وهروقت بنده بفهم‌خودم میخواهم دستشان‌را بازکنم که وظائف مملکتی را انجام بدهند میترسم خدای نکرده سوء تفاهمی پیش بیاید این پیشنهادی که بنده کردم اجازه میخواهم یك بار دیگر بخوانم شما وقتی منزل تشریف بردید یکبار دیگر ماده ۲۹ و۳۵ و عواقب آن‌را بخوانید (یکنفر از از نمایندگان ـ باستثنای ماده ۳۲) دراین‌مواد هیچگونه پیش‌بینی‌نشده اگر برای اعطاء این‌مصونیت‌ها پیش آمدی کرد جرمی واقع شد که از نقطه نظر دولت خارجی ثالثی ، دولت ایران در بن بست قرار گرفت چه خواهد کرد خواهد گفت من ازخودم سلب مسئولیت میکنم باین جهت (یکنفر از نمایندگان ـ چنین وضعی پیش نمیآید) اگر پیش نمی‌آید که شکر خداوند که هیچوقت این‌موردواستفاده‌قرار نمیگیرد اگر پیش آمد لااقل دولت ایران وجناب آقای منصور نخست‌وزیر دستهایش بازاست وبدوستان عزیزما میگوید که دیگر برای خاطر شما تافمر چاه‌حاضر نیستم بروم چه خوب گفت : مکن کاری که برما ننگ آید ، جهان با این فراخی تنگ آید ـ چو فردا نامه خوانان نامه‌خواند ـ تو نام‌خود به‌بینی تنگ آید .

نایب رئیس ـ نسبت به‌پیشنهاد آقای رامبد نظری نیست ؟

خواجه نوری ـ پیشنهاد را نفهمیدیم .

نایب رئیس یکبار دیگر قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

پیشنهاد مینماید جمله زیر به انتهای ماده واحده اضافه‌شود . «مادام که اجرای این قانون تأثیر سوئی در روابط ایران وسایر دول متحابه پیش نیاورد» . رامبد .

نایب رئیس ـ آقای نخست‌وزیر توضیحی دارید ؟ بفرمائید .

نخست وزیر ـ برای مناظره پارلمانی مشاوره‌بحث اطلاع‌بیان وخاصه عرضه معلومات ، اطلاعات ، وطن‌پرستی ودرجه احساسات امروز یکی ازروزهای بسیار برجسته‌بود ولی وقتی‌نسبت به‌مسائل اساسی مملکت ومسائل کلی مملکت قضاوت میکنیم‌درضمن توجه‌بفرمایشات آقایان کارمملکت هم باید بگذرد کارمملکت هم باید اجرا بشود بنده این مطلبی‌را که جناب آقای رامبد فرمودند و پیشنهادی که کردند بنده اصلا نمیدانم چه ارتباطی بـاین مسئله دارد برای اینکه ما بهیچ وجه من‌الوجوه کاری کـه احتمالا خدشه‌ای بروابط ، باسایردول بزند نه دراین مورد نه در سایرموارد نمیخواهیم وتعمی کنیم واین گفتنش درقانون همان توهمی‌را بوجود میآورد که جنابعالی از آن نگران

هستید بنظر بنده‌کاری که شما میکنید وماهم‌میکنیم‌نه‌ننگ است و نه‌عار بلکه عین حقیقت است وخدمت به مملکت است مسائل‌مملکتی را باید از دریچه چشم‌حقیقت بینی نگاه کرد .

نایب رئیس ـ آقای سرتیپ‌پور .

سرتیپ‌پور ـ هرقدر افق دید دوترباشدمامیتوانیم آرامتر باوجدان راحت تر بمسائل نگاه کنیم جناب آقای منصور باید بدانند که‌هیچ‌عقیده‌شخصی‌بنده راجع به‌هر فرد وزیرای کابینه‌نسبت‌بمعطالبی که‌در گذشته گفته‌ام‌عوض نشده‌است بنده‌به‌آقایان‌احترام‌دارم‌احترام‌شما‌جزئی‌از‌احترام‌من‌است واحترام من‌جزئی از احترام شما است ولی ازهمه بیشتر وطن را دوست میدارم جامعه‌ام را دوست میدارم بیرقم را دوست میدارم‌ودوست‌میدارم که‌هیچ قدرتی‌نتواندبهانه‌ای پیدا بکند که احیاناً یکوشه‌ای‌ازاحترام وحرمت‌ملت من نگاه‌چپ‌بکند(احسنت) این را باید بدانیم ،مشکل‌ترین کار برای استیلای بریك مملکت‌اول‌پیدا کردن بهانه‌است بعد از اینکه توانست یك‌جهان گشاده‌بهانه بوجود بیاورد بقدرد‌ابحکم‌حکم‌باغ‌اش‌است‌حل‌میکند‌حساب‌بفرمائیدمن حالاکاری ندارم که باتصویب این لایحه به قـدرت قضائی مملکت من دهن کجی میشودوای بسا که من وقتی که اعتراف بکنم که‌قدرت قضائی من شایستگی نداردازاین اقدام دیگران‌هم بخواهند استفاده بکنند من باین‌کاری ندارم‌ولی‌فکرمیکنم‌اگر واقعاًمستشار نظامی خواهدرجه‌بالا خواهدرجه‌پائین‌میتواندمجرم‌باشدیعنی‌ازاوساخته‌است‌یا مجازهست‌یابیش‌میآیدبرحسب‌اتفاق‌جرمی‌بکندداین‌جرم‌را ممکن‌است‌نسبت‌به‌آحادافراد مملکت‌بکنند که خوانمبعه داخله باشندیاتبعه خارجه‌خواهش‌میکنم‌دقت‌بفرمائیدبلور بفرمایید اینجا موضوع مناظره دربین نیست‌دیدبك کمی دورتراست (احسنت) خوب این جیب سواز امروزممکن است پاك‌هم وطن هرازیر بگیرد میگویم آقا باید طبق لایحه برود جای دیگری رسیدگی بشود وآن را بنده نمیدانم که آنها تعهد رسیدگی به جرم کرده‌اند یا نکرده‌اند(یکنفر ازنمایندگان. اجباری‌نیست) آمدیم‌یك وقت یکی از اتباع خارجه یکی از مسئولین خارجه مقیم ایران‌را زیر گرفت آنهادرینجا کی‌هستند دراین‌مملکت درینجا قانون من‌هستندازچه کسی مطالبه میکنندمجرم‌را ازمن مطالبه میکنند من چه میتوانم بگویم بآن‌سفیری که یکی از اتباعش یکی‌از مسئولینش‌در مملکت من در فلمرو قضائی من توهین دیده یاجریحی‌دیده یا قتلی پیش آمده است بوی چیزی که مسئولیتش بعهده من نیست ؟ خوب‌اگر آمدیم وگفتیم باعتبار فلان تصویبنامه‌یالایحه قانونی بعهده‌من‌نیست آیا من‌باو مجال ندادم‌مشکلترین کار را که همان‌پیدا کردن‌بهانه است برخ من‌بکشدوملت مرا درفشار بگذارد ومصائبی بوجود بیاورد ومشکلاتی‌را بوجودبیاورد که آن‌وقت‌من‌وسایر خانمهاوآقایان و دولت وسایرصاحبنظران دلتنگ شویم البته دلتنگ میشویم تمام این‌مسائل بنظر بنده وجناب‌آقای دکترناصر بگانه اگرحل‌بشود اگر برای‌همین‌مشکلی که دولت وپارلمان گیر کرده است‌راه حل شر افتمندانه‌وآبرومندانه‌ای‌پیدا بشود بصورتی که همه نگرانیهای محترمین موقوف بشود ای‌بسا که ماینتوانیم باوجدان آرام نسبت بآینده و حال خودمان‌قضاوت کنیم اگر نه این‌مشکلات‌رادرنظر بگیریم چون اینجا تنها وطن ما نیست‌ملت هم تنها ملت من نیست وطن همه آقایان است و زمانه هم دامنش میخ کوب نشده است نه دشمنیها پایدار است نه‌دوستیها پایداراست‌ای بساخیله‌ای باعث بشود در برهه‌ای اززمان دردامن ما آتش‌اندازند خودتان‌میدانید (احسنت) .

نایب‌رئیس ـ پیشنهاد آقای رامبد یکباردیگر قرائت می‌شودوبعد رأی میگیریم .

(بشرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد مینماید جمله زیربانتهای‌ماده‌واحده‌اضافه شود «مادام که اجرای این قانون تأثیر سوئی در روابط ایران وسایر دول متحابه پیش‌نیاورد- رامبد

نایب رئیس ـ رأی می‌گیریم به پیشنهاد آقای رامبدخانمها وآقایانی که موافقند خـواهش میکنم قیام فرمائید (چندنفری‌برخاستند) ردشد پیشنهاد آقای دکتر مین قرائت میشود .

(بشرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهادمی‌شودعبارت(باستثناء مصونیتهای مندرجه درماده۳۲قرارداد وین) بعداز کلمه معافیتهائی اضافه شود

دکترمین

نایب‌رئیس ـ آقای دکترمین .

دکتر مبین ـ اینجا گفته شد که این لایحه وقتی که ازمجلس سنا آمده ماده۳۷ افتاده است.

نایب رئیس ـ مربوط باین لایحه که مطرح است نیست.

دکتر مبین ـ مقام ریاست اعلام فرمودند که تصمیمی که مجلس گرفت باماده۳۷ است. بنابراین درلایحه تغییری نمیدهد پس آنرا نمی‌تواند بدولت ابلاغ بکنند باید برگردد بسنا که راجع بماده۳۷ تصمیم بگیرند اما راجع باین مطلبی که بنده عرض کردم چون ماده ۳۲ درقرارداد اصلی نبوده ما نمیتوانیم اشخاصی را که شامل مصونیتهای (دکتر پارسای ـ رأی مجلس درماده واحده است) (خواجه نوری ـ ماده۳۲ را ملاحظه بفرمائید ازمستثنیات است) ماده ۳۲ هرچه هست من نمی‌گویم چیزی نیست فرض کنیم چیزی نیست ما طبق آئین‌نامه ۲۴ ساعت قبل ازهر چیز که میبایست در مجلس مطرح بشود بیاید اطلاع بیدا کنیم ازماده ۳۲ کوچکترین اطلاعی نداشتیم ونمی‌توانیم اظهار نظر کنیم (خواجه نوری ـ باین طرح ارتباط ندارد).

نایب رئیس ـ پیشنهاد آقای دکتر مبین مطرح است نظری نیست ؟ (عده‌ای ازنمایندگان ـ رأی بگیرید ، رأی بگیرید).

نایب رئیس ـ برای رأی اکثریت نیست (با ورود چند نفر اکثریت حاصل شد) رأی میگیریم به پیشنهاد آقای دکتر مبین خانمها وآقایانی که موافقند خواهش میکنم قیام فرمایند (معدودی برخاستند) ردشد پیشنهاد دیگر قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

بنابقول جناب آقای نخست وزیر پیشنهاد میشود :

تصریح گردد مستشاران نظامی که از مصونیت موضوع قرارداد وین استفاده مینمایند منحصر برئیس و افسران مستشاری نظامی آمریکاباشد . عبدالحسین طباطبائی

نایب رئیس ـ این پیشنهاد جنابعالی نظیرش را جناب آقای صادق احمدی پیشنهاد کرده بودند و تصویب شد اگر حالا توضیحی دارید بفرمائید .

عبدالحسین طباطبائی ـ پیشنهاد آقای صادق احمدی این بود که گروهبان آن عده ازنظامیهای آمریکائی که‌در درجات پائین قرار دارند ازاین مصونیت خارج باشند. آقای نخست وزیرمثل اینکه اینرا قبول کردند وفرمودند که مقصود آن کادر بالا است .

ودرموضع این لایحه تغییری نمیدهد اگر قبول دارید بنده اینجا عین فرمایش جنابعالی را در این پیشنهاد آورده‌ام .

نخست وزیر ـ بنده عرض کردم که این را نمیشود ازهم تفکیک کرد افسر وسربیل ودرجه دار اینها بعنوان تکنیسین است نه بعنوان یك گروهبان اگر راننده باشد ودر خدمت ارتش هم واردنخواهدشد واین تکنیسین اگر درجه دار باشد مانمیتوانیم استثنا کنیم بنده اینرا عرض کرده.

عبدالحسین طباطبائی ـ درجه دار نوعاً در زبان مابه گروهبان وسرجوخه واستوارها گفته میشود اگر اینها رابخواهیم مستثنی بدانیم بنابگفته خودتان درکلمات این لایحه باید تغییراتی داده شود تا این نقص حقوقی بوجود نیاید .

نخست وزیر ـ یك تکنیسین ممکن است گروهبان باشدممکن است برای یك کاری احتیاج بیك گروهبان باشد یعنی او تخصص دارد ولی گروهبان هم هست پس اینرا نمی‌توانیم مستثنی بکنیم .

طباطبائی ـ این مغایر است بهر حال اگر قبول فرمودید این مستثنی است یك تغییری درلایحه بدهید که وضعیت حقوقی آن تأمین بشود این عرض بنده بود (نمایندگان رأی ، رأی) رأی هم میگیرند بازهم ردمیشود .

نایب رئیس ـ به پیشنهاد خودتان باقی هستید ؟

عبدالحسین طباطبائی ـ بله .

نایب رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای طباطبائی خانمها و آقایانیکه موافقند قیام فرمایند (عده کمتری برخاستند) ردشدچون پیشنهاد دیگری نیست کلیات آخر لایحه مطرح است نظری هست ؟ (اظهاری نشد) دراینصورت پیشنهادی شده است ازطرف پنج نفر آقایان که قرائت میشود

(بشرح زیر خوانده شد)

مقام معظم مجلس شورای ملی

درمورد لایحه مورد بحث پیشنهاد مینماید با ورقه رأی گرفته شود سرتیپ‌پور ـ رامبد ـ صفی‌پور ـ پاینده احمدی ـ باقر بوشهری

نایب رئیس عده‌ای تقاضا کرده‌اند که نسبت باین لایحه رأی مخفی با مهره گرفته شود واین پیشنهادمقدم

است پیشنهاد قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست معظم مجلس شورای ملی

طبق ماده۱۴۹ آئین نامه داخلی مجلس شورای ملی تقاضادارددرلایحه اجازه استفاده مستشاران نظامی آمریکادر ایران ازمصونیت‌هاومعافیتهای قراردادوین اخذ رأی مخفی بامهره انجام گیرد عبدالحسین طباطبائی ـ ملکشاه طفر ـ سرهنگ حسینی ـ ایلخانی ـ بالاخانلو ـ جاوید ـ دکتر اسدی دکتر رمضانی ـ موقر ـ امام مردوخ ـ سرتیپ‌پور ـ نیری ـ مهندس بهبودی ـ پاینده ـ معتمدی ـ زهتاب فرد ـ رامبد .

نایب رئیس ـ باین ترتیب سه نفر انتخاب میشوند برای نظارت.

دکتر مهندس بهبودی ـ استدعا میکنم مقرر بفرمائید یکی ازآقایان منشی‌ها ماده مخصوص مربوط برأی مخفی ترتیب اخذ رأی بامهره را قرائت بفرمایند .

نایب رئیس ـ ماده ۱۴۹ آئین نامه قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت گردید)

ماده ۱۴۹ ـ اخذرأی مخفی بترتیبی است که‌درباب اخذ رأی علنی باورقه ذکرشده‌منتهی‌دراین‌مورد بدوآسه نفر برای نظارت دراخذ و استخراج آراء بقرعه معین میشوند که با دونفر از منشیان (بتشخیص رئیس) انجام وظیفه نمایند درصورتیکه رأی مخفی با ورقه باشد اوراق رأی را درظرف مخصوص و مهره تفتیشیه را در ظرف دیگرمیاندازند ودرصورتیکه بامهره باشدمهره‌های سفید و سیاه داده میشود که مهره سفید علامت قبول ومهره‌سیاه علامت رد است .

نایب رئیس ـ آقایان توجه بفرمائیداینداماه نفر بقید قرعه انتخاب میشوند برای نظارت .

(اقتراع بعمل آمد درنتیجه آقایان دکترصالحی و مهندس اسدی سمیع و مهندس صائبی تعیین‌شدند)

نایب رئیس ـ آقایان: دکترصالحی و مهندس عباس اسدی سمیع و مهندس حسن صائبی بقیدقرعه برای نظارت دراخذ واستخراج آراء انتخاب شدند وآقایان دکترمهذب مهندس معینی از طرف هیئت رئیسه شرکت دارند آقایان توجه فرمودند که ترتیب اخذرأی اینطور است که بهریك ازآقایان یك مهره سفیدو یك مهره سیاه داده‌شده است مهره سفیدعلامت موافق است و آن‌مهره‌سیاه‌علامت مخالف‌وآن کیسه‌ای که‌درآنجاازدیك‌تریبون‌است‌رأیشان‌را بیاندازید یعنی اگرموافقید مهرهٔ سفیدشان‌رادرآن کیسه میاندازید واگرمخالفیدمهرهٔ سیاه‌راوبعدیك‌مهره‌تفتیشیه بگیرید و آنرادرمحل هیئت رئیسه درگلدان‌میاندازید ومهرهٔ دیگررا در کیسهٔ چرمی که روی میز منشی‌است بیاندازید .

رامبد ـ بنده تصمیم‌درست فرمایشاتتان را درك کرده ام یا خیر ؟ فرمودید بهر یك از آقایان دو مهرهٔ سفیدوسیاه داده میشود مهرهٔ سفید علامت موافق و مهرهٔ سیاه علامت مخالف مهرهٔ رأی را در کیسه‌ای که روی تریبون است می‌اندازند ومهرهٔ دیگررا در کیسه‌ای که روی میز منشی است ؟ آیا ترتیب رأی همین‌طور است که من فهمیدم ؟

نایب رئیس ـ همینطور است وبهمین ترتیب عمل میشود . آقای دکتررشتی.

دکتر رشتی ـ اگر بعداز شمردن مهره‌هائی که در این کیسه است با آن مهره‌هائی که در کیسه‌های دیگر است مطابق نبود چه‌میشود ؟

نایب رئیس ـ اصل مهره‌هائی است که در کیسهٔ اصلی که روی تریبون است ریخته‌شود وبرای کنترل‌عده مهرهٔ تفتیشیه کافی است . آقای مهندس بهبودی .

دکترمهندس بهبودی ـ اگر دربین راه یا موقع انداختن رأی مهره کسی را ببینند بفرمائید آن رأی مخدوش است .

نایب رئیس ـ رأی‌باید‌کاملاً مخفی‌باشدا گر کسی مهره های خود را نشان بدهد آن رأی مخدوش است .

(اسامی نمایندگان بترتیب آتی بوسیله منشی اعلام و درمحل نطق اخذرأی بعمل آمد)

دکتر کلالی ـ مهندس جلالی نوری ـ مجد ـ خواجه‌نوری دکتر شفیع امین ـ دکتر مصباح زاده ـ موقر ـ بوشهری ـ معتمدی ـ مرتضوی ـ دکتر خطیبی ـ موسوی ماکوئی ـ دکترجعفری ـ روستا ـ اوزار ـ مصطفوی‌نائینی ـ دکتر مهندس بهبودی ـ دکتر امام‌خوئی ـ دکترمبین. دکترضیائی ـ رضوی ـ بانو ابتهاج سمیعی ـ بانو دکتر دولتشاهی ـ بانو دکتر پارسای ـ بانو جهانبانی ـ بانو تربیت ـ فراجورلو ـ امیر احمدی ـ صائبی ـ

باغمیشه ـ حق شناس ـ صائب ـ سیفی ـ دکتر پورهاشمی ـ دکتر اسفندیاری ـ بنی‌اقبالیان ـ دکتر بقائی یزدی ـ پاینده ـ دکتر فرآگزلو ـ بختیار بختیار ـ بهاء ظفر ـ دکتر اعتمادی ـ آقایان ـ فیضی ـ مهندس عطائی ـ موسوی ـ دکتر سعید ـ دکتر رهنوردی ـ مهندس معینی ـ کنگرلو ـ دکتر وحیدنیا ـ تبری ـ ریگی ـ دکتر کیان مهندس ارفع ـ پروین ـ شاخوئی ـ البرزی ـ محدث زاده ـ دوطلبی ـ محسنی مهر ـ پاکذات ـ غلام نیاکان ـ هیراد ـ دکتر صاحب قلم ـ وبابام ابراهیمی ـ ذبیحی سلطان احمدی ـ حاجی‌رغاو ـ آقامیر ارسنجانی رامسد ـ کورش ـ کشفی ـ دکتر غنی ـ فولادوند ـ نصیری آموزگار ـ پور ادمی ـ نوربخش ـ بهادری ـ قاسم‌مرادی جهانگیری ـ تبریزی ـ فهیمی ـ یعقوب تهرانی ـ اهری ـ زهتاب فرد ـ دکتر حکیم شوشتری ـ کیوان ـ دکتر رمضانی مهندس ریاحی ـ کسرائی ـ مهندس کمانگر ـ سعیدوزیری احتشامی ـ مهندس جلالی ـ دکتر عدل ـ مهندس اسدی سمیع ـ مهندس زرآور ـ مهندس زنجانچی ـ دکتر نجیبی ـ پژند ـ ضابطی طرقی ـ شفیعی پور کرمانی مبارکی ـ ساکینیان ـ طهماسبی ـ امام مردوخ مافی ـ مهندس برومند ـ مهندس صائبی ـ دکتر یزدان‌پناه روحانی ـ دکتر حاتم ـ توسلی ـ دکتر فربود ـ پزشکی ـ دکتر عدل طباطبائی ـ دکتر رضوانی ـ دکتر معتمدوزیری ـ دکتر رشتی ـ شیخ‌الاسلامی ـ میرهادی ـ اقبالی ـ سرتیپ پور ـ امینی خراجی ـ حسینی ـ حاذقی ـ پرویزی ـ ملک زاده آملی ـ میرافضل ـ بالاخانلو ـ بدرصالحیان ـ جهانشاهی ـ حبیبی ـ قلعه‌جوقی ـ علی‌مرادی ـ حکمت یزدی ـ اولیاء ـ مهندس کیا ـ رهبر ـ کلانترهرمزی ـ طالب‌زاده ـ روشری ـ مهندس انصاری ـ دکتر زعفرانلو ـ دکتر مدنی ـ مهندس بهبودی ـ دکتر منزوی‌زاده ـ مهندس عدلی ـ مهندس مجتهدی ـ مهندس آصفی ـ مهندس آراسته ـ مهندس صدقیانی ـ مهندس مالک ـ مهندس معینی‌زند ـ دکتر بکانگی ـ سرتیپ حکیمیان ـ فخر طباطبائی ـ دزپیم ـ سرلشکر نکوزاد ـ سرلشکر همایونی ـ دکتر حکمت ـ ثامنی ـ مهندس اخوان زند ـ مهندس پروشانی ادیب‌سمیعی ـ دکتر سامیراد ـ کیهان بغمائی ـ دکتر اسدی ـ سلیمانی کاشانی ـ نازوتی ـ مهرزاد ـ طباطبائی ـ رجائی ـ ایلخان ـ کمالوند ـ صفی‌پور ـ دکتر صالحی ـ کبیری ـ شکیبا ـ طاوید ـ دکتر مهذب ـ صادق احمدی .

(آراء مأخوذه شماره شد و نتیجه بقرار زیر اعلام گردید)

مهره تفتیشیه	۱۳۶
مهره سفید بعلامت موافق	۷۴
مهره سیاه بعلامت مخالف	۶۱

نایب رئیس ـ باین ترتیب از ۱۳۶ رأی لایحه با ۷۴ رأی موافق و ۶۱ رأی مخالف تصویب شد بدولت ابلاغ میشود

۹ ـ تعیین موقع ودستور جلسه بعد ـ ختم جلسه

نایب رئیس ـ جلسه را ختم میکنیم ، جلسه آینده روز پنجشنبه ۲۳ مهرماه ساعت نه صبح ودستور جلسه انتخاب هیأت رئیسه مجلس خواهد بود .

(ساعت ۵ بعدازظهر جلسه ختم شد)

نایب رئیس مجلس شورای ملی ـ دکتر حسین خطیبی

اداره چاپخانهٔ مجلس شورای ملی